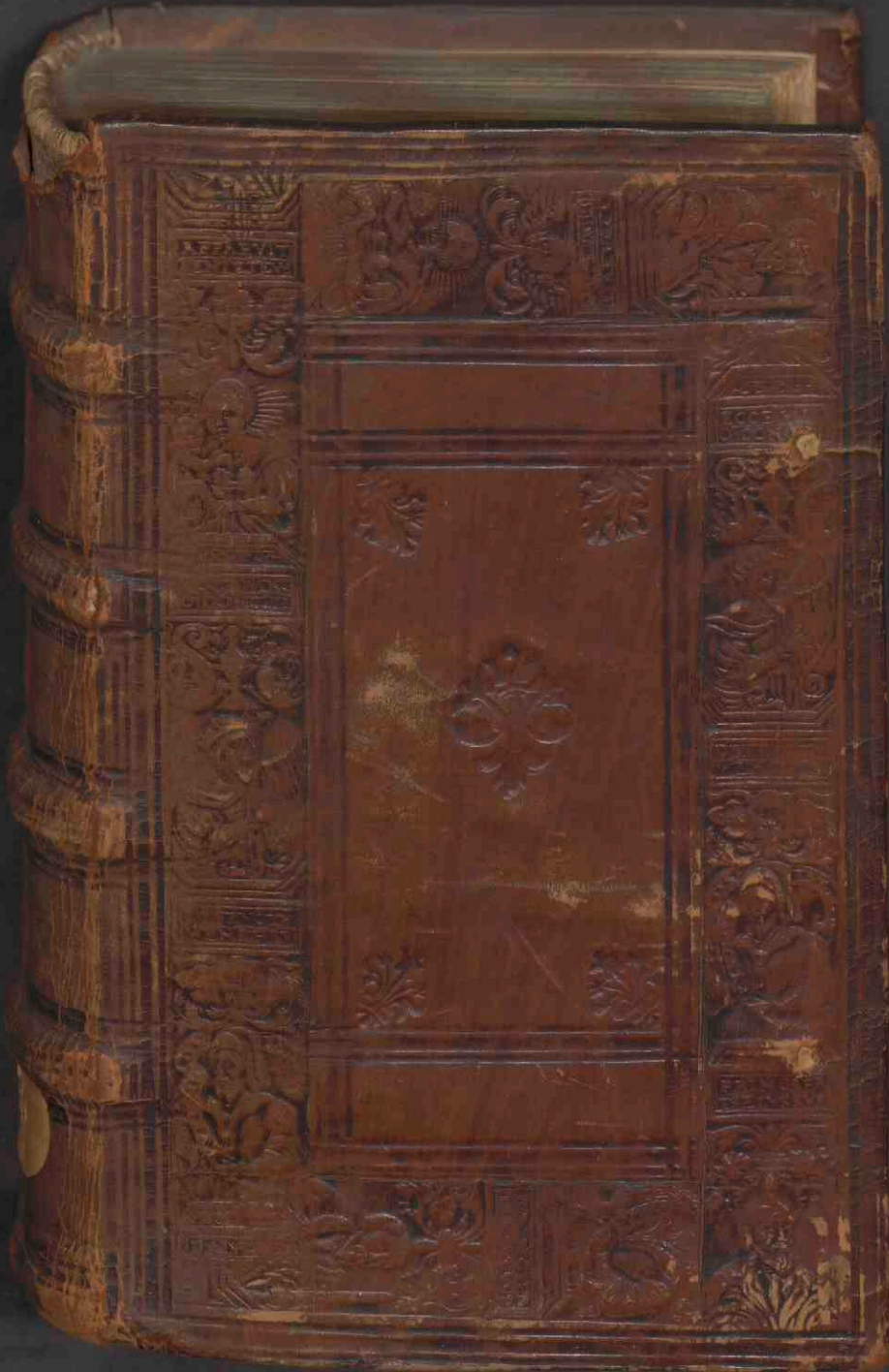

De consecratione, mystico sacrificio, et duplici Christi oblatione aduersus Vannium Lutherologiae professorem. : De Iudaici paschatis implemento aduersus Caluinologos. De poculo sanguinis Christi & introitu in sancta sanctorum, interiora velaminis aduersus Bezam cum refutationibus quarundam propositionum Caluinologiae propugnatoris. Pronuntiata quae ad confirmationem superiorum pertinent.

<https://hdl.handle.net/1874/416646>

Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell Huybert van Buchell (1513-1599)

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

This book is part of the Van Buchell Collection Huybert van Buchell (1513-1599)

More information on this collection is available at:

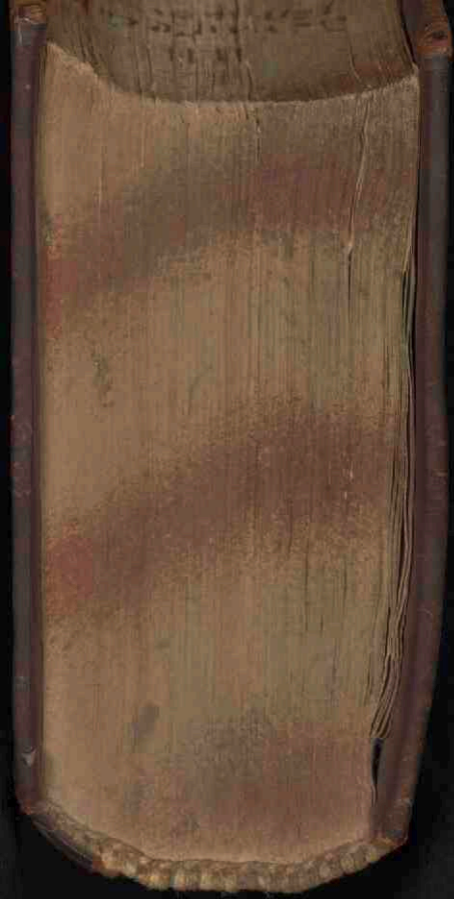
<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

E. 101.

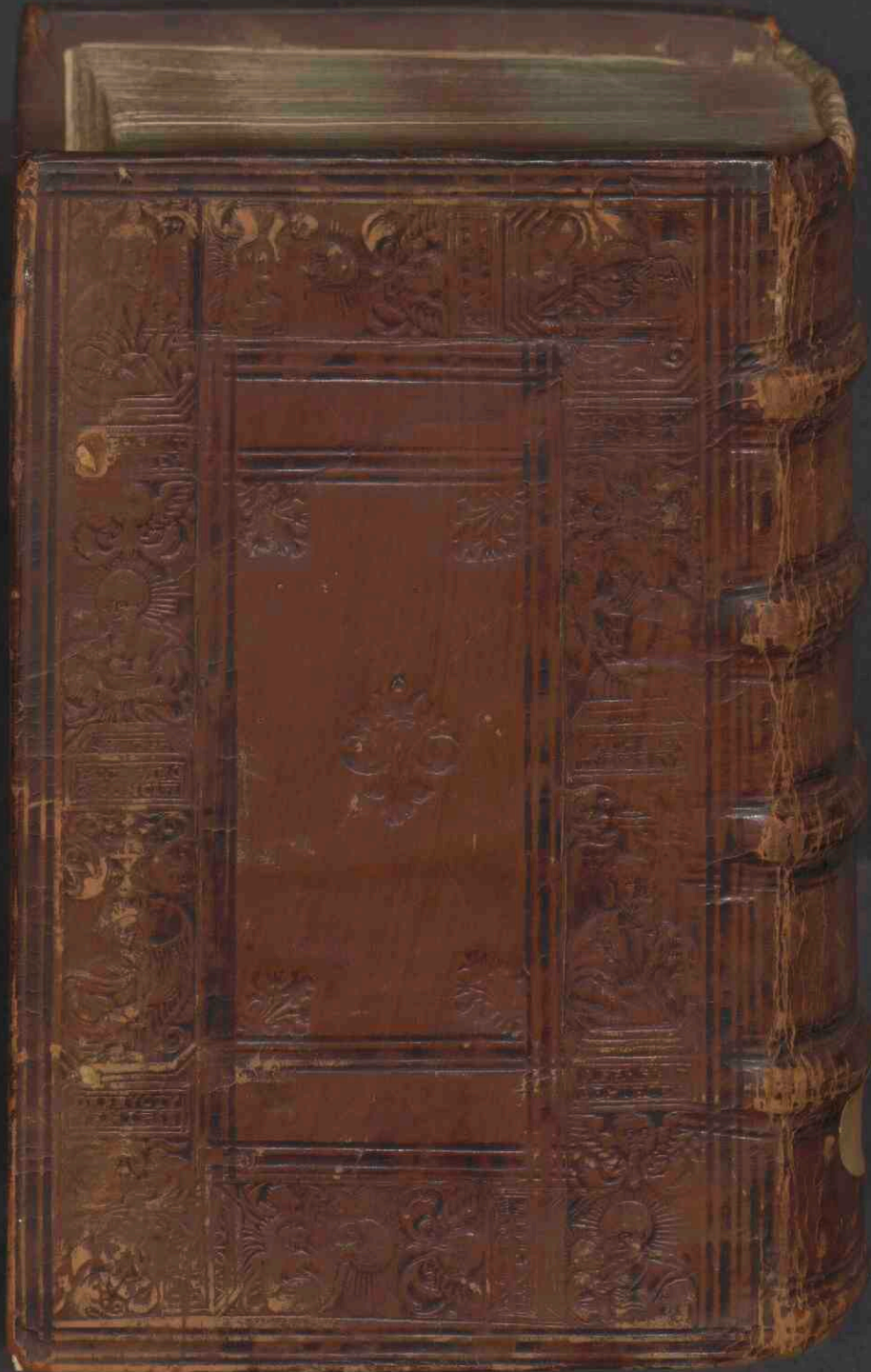
157

III

de nuptiis
sermone

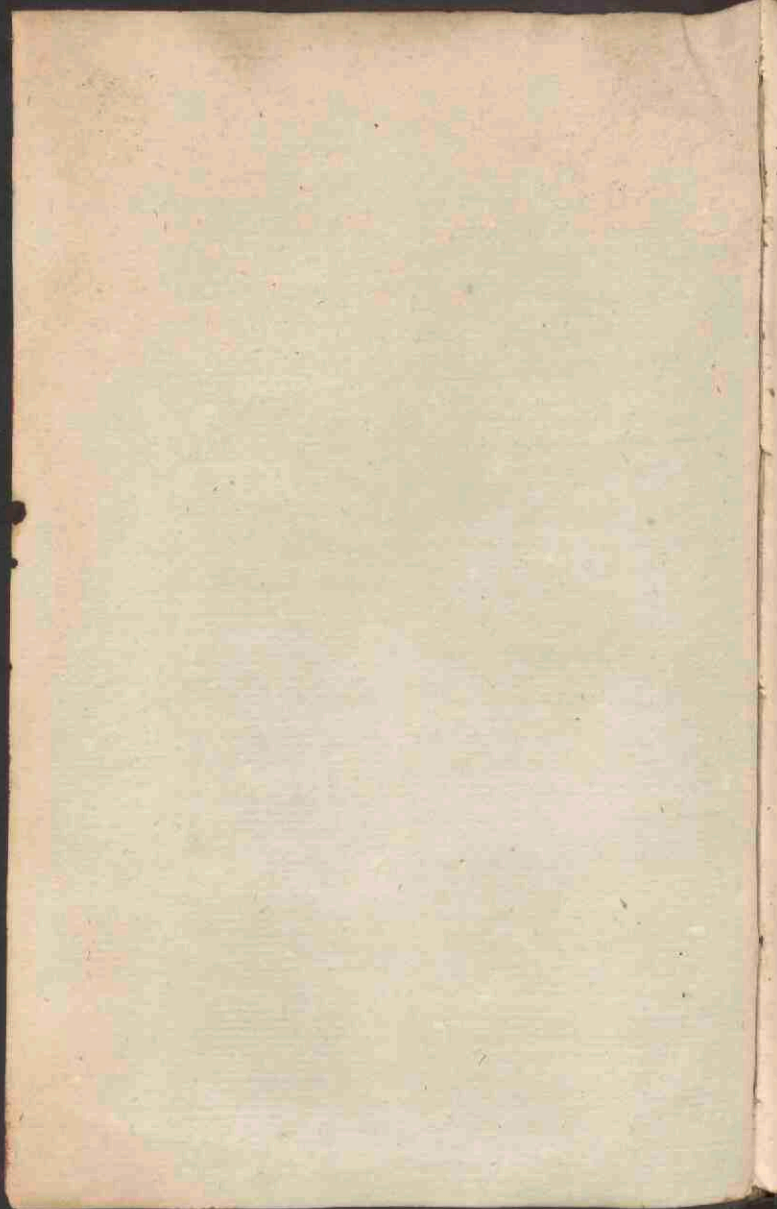

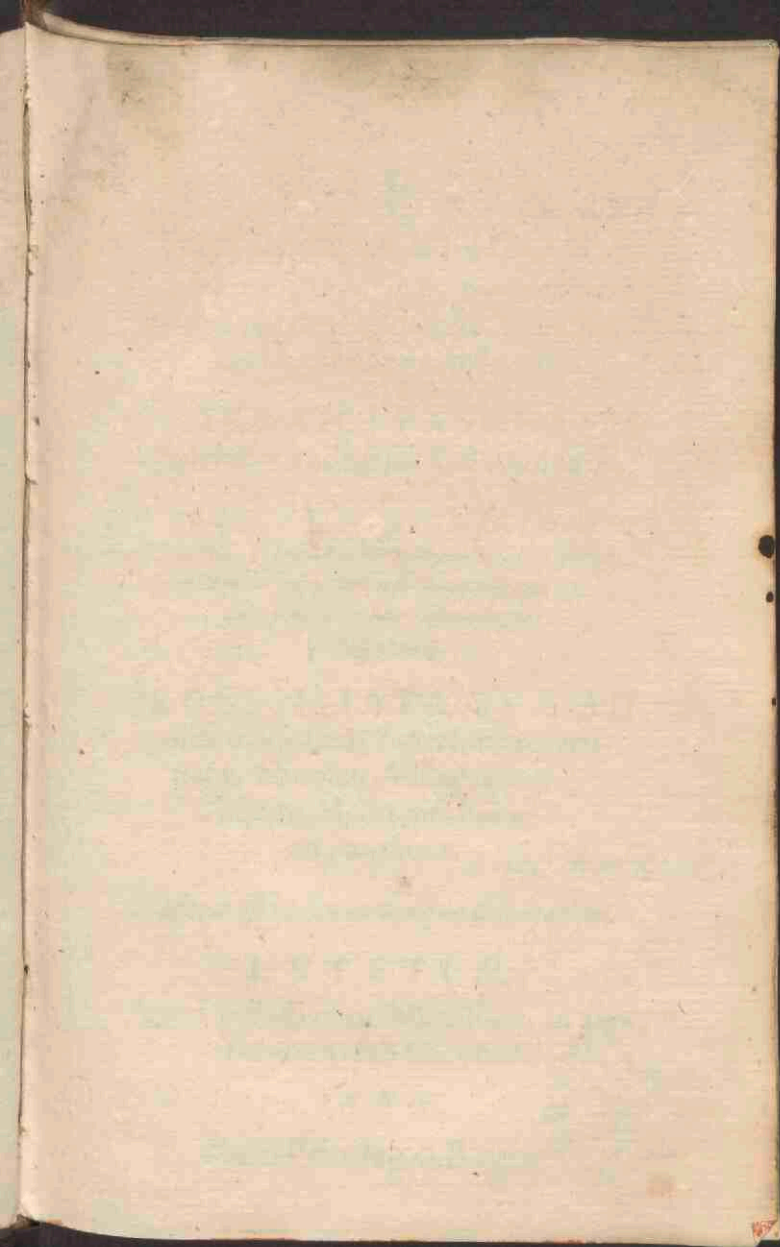

ow
sim
nu
uod
ou
Sio
-sar
am
-an
-so
mp
loq
ue
wo
fui
ru
wy

the
-ne
lax
mb
wa

my

N. 3. A.

D E

CONSECRATIONE, MYSTICO SACRIFICIO, ET DVPLICI Christi oblatione aduersus Vannium Lutherologiæ professorem.

DE IVDAICI PASCHATIS implemento aduersus Calvinologos.

DE POCVLO SANGVINIS CHRISTI & introitu in sancta sanctorum, interiora velaminis aduersus BeZam: cum refutationibus quarundam propositionum Calvinologiæ propugnatoris.

PRONVTIATA QVÆ AD confirmationem superiorum pertinent. Nicolao Villagagnone, equite Mellitensi Franco, authore.

Ex dono Buchely
Prefixus est index eorum quæ disputantur.

LVTETIÆ,
Apud Sebastianum Niuellium, in via
Iacobæa, sub Ciconiis.

1569.

Cum Priuilegio Regis.

CAutum est Christianissimi Re-
gis Francorū Privilegio, ne quis-
quam vel excudat, vel excusos
alibi diuēdat libros quouis idio-
mate in lucem editos à D. Nicolao Villaga-
gnone, equite Mellitensi, ante septennium, à
prima cuiusque operis editione, nisi eius per-
missu ac voluntate: quod ille Sebastiano Ni-
uellio libenter impertit. Qui secus faxit, mul-
tā, amplissimo diplomate indicta, plectitor.
Apud sanctū Maurum. 2. Septembris. anno,
1568.

Par le Roy en son Conseil.

De Laubespine.

REVERENDISSIMO ET
ILLVSTRISSIMO PRINCIPI
Domino Ottoni Cardinali
Tituli S. Sabinæ Episco-
po Augustensi.

Nicolaus Villagagnon.

GERMANIA
reuersum me magnæ
& variæ occupatio-
nes exceperūt. Deinde
ex labore aduersa va-
letudo, quæ me plurimos dies afflixit, &
scribere impediuit. Tandem ubi à febre
& vulnerum recrudescētium doloribus
respirare cæpi, dū colligendis viribus stu-
deo, domique me contineo aëris apertique
cæli adhuc impotentem, ad lectionis vo-

luptatem me reuocat animus. Interim
nescio quo casu se mihi obtrudit Vannij
Lutherologi liber aduersus consecratio-
nē Christi, mysticūque mensæ huius sa-
crificiū, celsitudini vestræ dicatus: ad quā
tamē propter eximiam eius pietatem, &
inconcussam orthodoxæ fidei religionem,
minimè omniū spectabat eius dedicatio-
nis scurilitas. Ea re lesio mihi venit in
mentē disputationis, quæ mihi quondam
de adorando Missæ sacrificio cum non-
nullis Calvinologis intercesserat, libelliq;
nondum editi, quem ad nostræ sententiæ
confirmationem composueram. Hunc er-
go (quoniam eodem cum Caluino furore
Vannius agitatur) protinus recognoscen-
dum esse mihi duxi, vestræq; celsitudini
mittēdum, tanquam pietati eius propriā
dignāque rem & munus. Atque ut isti
Vannio impudentiæ suæ vicem rependerē,
quemadmodum bassphemiarum suarum
(quib; librū celsitudini. V. dicatū scatere
planum est) ducem Virtembergensem pa-
tronū cooptauit: ego illustrissimum Ba-

uaria ducē orthodoxum, auitaēq̄ religio-
nis tenacissimū, causae & equitatis no-
strae ascium propugnatorem. Hunc ergo
libri fieri participem cupio, ut perspectum
habeat, quā deprauato, vel nullo iudicio,
in nostrae religionis reprehensionē feratur,
vanus iste Lutheri vani discipulus. Va-
nus ille animi tota cōtentione in religionē
nostrā insilit, montemq̄ verborū ingētis-
simū in fabro cōfutando terit, atque scri-
pturae, Prophetarū, & Patrū Ecclesiae,
locos infinitos in sui delirij confirmationē
intorquet, in eumq̄ sensum interpretatur,
quē ut authores approbarēt, nō effecissēt,
quotquot excogitari cruciatus potuissēt.
Incipit ab Euāgelistis & Paulo, & gra-
datim in hāc atate usq̄ progreditur. Sed
ita se versat in Euāgeliorū expositione,
ut ad eius ignorantia detegendam nō a-
liunde cōquirenda sit materia. Huius a-
liquot propositiones paucis attigimus, ut
hūc ex propria doctrina, uti decet hare-
ticum, conuincamus & confutemus.

INDEX EORVM QVÆ
hîc disputantur.

De Christi oblatione, mysticóque sacrificio aduersus Vannium.	fol. 9.
De duplici Christi oblatione.	28.
De Iudaici paschatis implemento aduersus Calvinologos.	43
<i>A noui testamenti celebratione legis & figurarum implementum approbari.</i>	60.
<i>A poculis Domini, regni aduentum Et Paschatis implementum approbari.</i>	72.
De poculo sâguinis Christi, & introitu in sancta sanctorum disputatio, aduersus Calvinologos.	91.

CAPITA EIVSDEM
disputationis.

<i>Quid exigeret testamenti veteris dedicatio. Cap. i.</i>	91
<i>Quomodo in lege fiebat populi sanctificatio. Cap. ij. ibid</i>	
<i>Quo spectabat in lege dedicationis testamenti ceremonia, Cap. iij.</i>	92.
<i>Dominum in sancta sanctorum nunquam introiuisse, nisi id fecerit quum vini sub effigie proprium bibit sanguinem in cœna. Cap. iij.</i>	92.
<i>Quid sit verum tabernaculum, cuius Mosaicum fuit exemplar. Cap. v.</i>	93.
<i>Velum appensum, unitatem nature tabernaculi non diuidere, sed huius qualitatem. Cap. vi.</i>	94.
<i>Quomodo diuersus fuerit sanguis poculi, ab eo, qui uenis Domini latebat. Cap. viij.</i>	95.
<i>Errare qui dicant Dominum figuram legemque introitus in</i>	

- sancta, postquam fuit à lege solutus, id est, quum in caelos ascen-*
dit, impleuisse. Cap. viij. 96.
De tabernaculo vero, cuius Mosaicum erat exemplar Nys-
seni sententia. Cap. ix. 97.
Bez. e de tabernaculo opinio. Cap. x. 98.
Bez. e error in veri tabernaculi cum Mosaico collatione.
Cap. xi. ibidem.
Diversas naturas ab una & continua natura non figurari.
Cap. xij. 99.
Bez. e cum Caluino de tabernaculi diffinitione non conue-
nire. Cap. xij. 100.
Cuius tabernaculi minister fuerit Christus. Cap. xiiij. 101.
Errare qui dicant, humanitatem Christi non esse manu fa-
ctum tabernaculum. Cap. xv. ibidem.
Quòd Christus necessariò ante mortem crucis, nisi legem solue-
rit, in sancta vera introiuerit. Cap. xvi. 103.
Quòd Christus antequam in sancta introiret, suos ex lege
sanctificare non debuerit. Cap. xvij. 104.
Christum, cum in cruce pendebat, in sancta non introiuisse.
Cap. xvij. 106.
Christum se pro peccato apud suos in cœna necessariò sacrifi-
casse. Cap. xix. ibid.
Si in priore tabernaculo habitaret naturaliter diuinitas, fal-
sum esse in eo se Christum sacrificasse. Cap. xx. 107.
Si in cruce pro peccato sacrificatum est, falsò dici Christum in
priore tabernaculo se sacrificasse. Cap. xxi. 108.
Qui dicit Deum se in carne sua sacrificasse, perinde esse ac si
diceret, Deum carnem suam sacrificasse. Cap. xxij. ibid.
Christus quum in sancta introiuit, Deus fuit sacrificans &
homo sanctificatus. Cap. xxij. 109.
Christum non quatenus est sanctum sanctorum, sed quatenus
homo est sanctus se occidendum obtulisse. Cap. xxiiij. 110.
Deum nostram in se carnem sanctificasse, ut in nos redun-
dans sanctitas, carnem nostram mortuam uiuificaret. Cap. xxv.
ibidem.
E priori tabernaculo in ulterius ac sanctius eis immigran-
dum, qui ad gloriam resurrecturi sunt. Cap. xxvi. 112.
Si Christus non in cœna, sed in cruce se sacrificauit, hunc mo-
dis omnibus in legem commississe. Cap. xxvij. 113.
Vbi Christus holocausti vicem subinerit, ubi & in hostiam

<i>pro peccato fuerit immolatus. Cap. xxvij.</i>	114.
<i>Ante mortem pontificis Christi, oportuisse Ecclesiam à peccatis effuso sanguine lauari. Cap. xxix.</i>	115.
<i>Non potuisse Apostolos absentes, fide, à Christo in cruce profuso sanguine lauari. Cap. xxx.</i>	<i>ibidem.</i>
<i>Si fide lauati fuerunt Apostoli, eorum lauacrum Patrum lauacro non excelluisse. Cap. xxxi.</i>	116.
<i>Non profuisse sanguinis lauacrum secundum legem, nisi iam sanguis in sancta fuisset illatus & oblatus. Cap. xxxij.</i>	117.
<i>Dici non posse pontificem effusi merito sanguinis in sancta introuisse. Cap. xxxij.</i>	118.
<i>Verba de sanctorum introitu facientem, oportere ab hostia pontificem distinguere. Cap. xxxiiij.</i>	119.
<i>Bezæ cum Paulo de Christi in sancta introitu non conuenire. Cap. xxxv.</i>	120.
Propositionum Calvinologiæ propugnatoris aduersus illati in sancta sanguinis poculum, refutatio.	123.
<i>De holocausto necessario, & hostia pro peccato voluntaria.</i>	147.
<i>De vulgari editione.</i>	148.

DE CHRISTI CONSECRATIONE

MYSTICÓQUE SACRIFICIO,
aduersus Vannium.

Primæ classis Vannij aliquot propositiones.

VANNIUS.

*Christus ergo consecratum panem & ca-
licem corporis & sanguinis sui edendum
& bibendum dedit.*

RESPONSIO.

EBVIT hic homo se
aliquantò apertius ex-
plicare, exponendo
quid intelligat conse-
crati panis appellatio-
ne. Nam consecrare
pro peccato pontifices in lege diceban-

B

Leuit. 27.

tur, quum hostiam Deo conceptis verbis destinabant & offerebant, vt oblata paulò post moreretur. Omnis, inquit Moses, consecratio quæ offertur ab homine, non redimetur, sed morte morietur. Fuerunt & panes propositionis cõsecrati, non tamen in hostiam pro peccato, quibus præter sacerdotes vesci nemo poterat. Si in hanc partem, ac significationem panis sui consecrationem Vannius intelligit, non magno iudicio præditus esse iudicatur, panis enim Eucharistiæ, non solum in vsum sacerdotum, sed & conuiuarũ omnium proponitur. Fingamus tamen vmbra quadã rationis hunc tegi, inducique in eam opinionem. Exponat cur panem corporis consecratum dixerit: quidue panis corporis nomine intelligat. Si ex Lutheri sententia Eucharistia est corpus Domini, errat Vannius, hanc, corporis panem nuncupans. Quod enim alicuius est, id esse non potest cuius est. Panis ergo corporis, quanuis Vannij iudicio ad corpus attinere dici posset, corpus tamen dici nõ potest. Vel, hominis vani vanitas, non est vanitas, sed vanus ipse.

Hoc autem omisso, ad consecratio-

nis propositum conuertamur. Omnis consecratio oblatione perficitur, & functionem pontificiam requirit. Si ergo à Christo pontifice panis fuit consecratus, necessariò is & oblatus fuisse dicitur. In quem igitur finē oblatus? an pro peccatis nostris, vt ex lege oblata consecratio morte moreretur? hoc puto nõ est Vannius dicturus: Panis enim non est morti obnoxius. In quē ergo finem oblatus? Sanē id aliter cognosci non potest, quàm à verbis ad consecrationem adhibitis. Quibus ergo verbis à Christo pontifice adhibitis, factam fuisse panis corporis consecrationem ostendetur? Iisne quæ nostris Euāgeliis efferuntur, Hoc est corpus meum quod pro vobis datur, vel, vt Paulus ait, frangitur? Si secundum hæc verba, de fine cōsecrationis iudicandum est, & facta sit non corporis, sed panis huius consecratio & oblatio, panis corporis, & non corpus, quia erat consecratus, morte mori debuit. Omnis enim consecratio (vt diximus) quæ offertur, morte morietur: Calixque sanguinis consecratus fuisse dici debet, vt effunderetur in remissionem peccatorū. Quid respondebit Vannius?

Matth. 26.

Marc. 14.

Luc. 22.

1. Cor. 11.

Leuit. 27.

DE CHRISTI CONSECRAT.

Calicem sanguinis, & non sanguinem, in effusionem fuisse consecratum? Hoc equidem hunc dicturum non suspicor. Effundi enim non potuit solida calicis materia. Si ergo consecratum ad effusionem fuisse non calicem, sed sanguinem Vannius dixerit, æquum est ut fateatur non panem corporis, sed corpus ipsum, in crucem fuisse consecratum. Nam de similibus idem est iudicium. Si verò consecratum fateatur, necessario & oblatum, & sacrificatū fateri debet. Animal enim aræ destinatū & consecratum, necessario paulò post occidi oportebat.

VANNIVS.

Aut quis potest dicere Christum aliquid aliud faciendum mandasse, quàm quod antea fecerit.

RESPONSIO.

Qui aliud sibi faciendum putauerit, iusserit, aut approbarit, quàm quod mandavit Christus, anathema sit. Sancta enim ecclesia Romana, in eam curam incumbit, ne quid fiat aliud in Missæ sacrificio, quàm quod fecerit Christus, & faciendum edixerit. Is autem non panẽ

ADVERSUS VANNIVM. II

sed corpus suum in mortem crucis consecrauit, obtulit, & comedit, atque comedendum dedit, sub panis effigie, dicens: Hoc est corpus meum quod pro vobis datur, hoc facite. Quò ergo dicit Vannius hoc faciendi mandatum pertinere? Nónne ad corpus quod pro nobis datur, quasi dixisset: quod feci, & hoc corpus quod à me pro vobis datur, facite quoties hoc in mei memoriam manducaueritis? Huius ergo mandato nūc Dei legatus offert, datque Deo corpus sub panis effigie pro peccatis nostris, quod oblatum à se ipso Christus, Apostolis in vitam eternam comedendum dedit.

Luc. 22.

1. Cor. II.

VANNIVS.

Testatur dedisse hoc, forsitan sacrificium denotare posset, qui enim sacrificat dat: sed sequens Vocula, discipulis suis, hunc sensum non admittit: non enim omnis qui dat, sacrificat: sed omnis qui sacrificat dat quidem, verum non hominibus, sed Deo. Christus autem dat, non patri, sed discipulis.

RESPONSIO.

Hic homo contradicēdi studio mētis oculos sibi configit: & captus lu-

mine Fabrum vel inuitum in victoriam vocat: vti ex illius verborum examine cognosci potest. *Qui, inquit sacrificat, dat.* Vt veritatem huius propositionis eruamus, ex Vannio intelligendum est, quid sit sacrificare, vt in eum quē aperuerit sensum, hoc verbum accipiamus.

Quæram igitur, an consecrationem & oblationem pontificiam, sacrificij nomine Vannius ex Ecclesiæ sententia definiat, vt consecrare idem esse iudicet, quod sacrificare? An verò spreta oblationis & consecrationis actione, mactationem, ipsum sacrificium esse iudicet: vt carnifices, qui non offerunt nec consecrant, sed mactant & conficiunt, sacrificare videantur? Si carnifices, quoniam vitam eripiunt, Vannius sacrificare putet, quo modo & eos dare pariter intelliget? nō enim dant qui vitam eripiunt. Sin, vt par est, ad consecrationem & oblationem sacrificij significationem retulerit, vt pontifices qui mactandum pro peccatis animal offerunt, & cōsecrant, sacrificare dici debere iudicet, in illius gratiam non me pigebit assentiri, pontificem offerentem, dare, id est consecrare & sacrificare pro peccato, &

fateri rem consecratam & sacrificatam, doni munerisque nomine diffiniri posse: Nam qui offert pro peccatis, Deo dare dicitur non hominibus.

VANNIVS.

Christus verò dat, non patri, sed hominibus.

RESPONSIO.

SI ergo Christum patri in cæna dedisse probauerimus æquo animo Vannius fatebitur illum se quoque Patri sacrificasse. Ei rei probandæ studendum est. Panis, inquit Christus, quæ ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita. Hic se bis daturum promittit, deinde ut se interpretaretur, mysterium suum celebrans, acceptum panem benedixit, fregit, deditq; discipulis dicens: Accipite & comedite, hoc est corpus meum quod pro vobis datur. Quæadmodum superius dixerat, Panis quem ego dabo caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita. Nunc ut stet promissis, carnem, id est, panem vitæ, dedit sub panis effigie comedendam, quam pro mundi vita crucifigendam offerebat & da-

Ioan. 6.

Matth. 26.

Mar. 14.

Luc. 22.

DE CHRISTI CONSECRAT.

Iere. II.

bat Deo patri vti scriptū est. Mittamus lignum in panem eius. Hinc verò perspectum est, cum pro Apostolis & non ipsis alicui dedisse. Quum ergo pro ipsis hunc dedisse inficiari non possis Vanni, dic cui alteri dederit? De one? hoc si fateare, quid est quod amplius garris? sacrificabat, tuo iudicio, quoniam patri dabat pro peccatis nostris. Donum ergo corporis quod comedendum dedit, sacrificium est propitiatorium, Patri oblatum, vti Faber piè doctèque docuit.

Luc. 22.

Huc ne Vannius impingeret, Lucæ lectionem sequi noluit, pro datur, qua ditione vtitur Lucas, traditur supponendum esse sibi putauit, dicendo: Corpus quod pro vobis traditur, sed Græca vox *ἰδόμενον* hunc illi scrupulum euellet.

VANNIVS.

Insuper, Christus in exhibitione sacramenti, orationem suam nō ad Patrem, sed ad discipulos dirigit, his loquitur, his dat: proinde etiam non sacrificat.

RESPONSIO

VAnni, tua propositione sententiam nostram confirmasti. *Christus in ex-*

hibitione sacramenti, gratias agens Deo, vti doces, ad patrem orationem suam dirigebat, hunc alloquebatur, huic pro nobis corpus dabat: proinde ergo etiam sacrificabat: præterea expetimus à te nihil amplius.

VANNIVS.

Iuxta proprietatem omnium linguarum, Vocula, hoc, vel, tale, respicit & demonstrat quod præcedit, & quod actum est, nõ id quod cras in cruce peragetur. Itaque non dixit: Facite hoc quod cras facturus sum, sed facite hoc quod iam in cœna feci.

RESPONSIO.

OPeram malè posuerunt Vānij præceptores, si ita, vti videtur, ipsū grāmaticam docuerunt, hoc, inquit, respicit & demonstrat quod præcedit, & quod actū est. Ego potius dicerem, hoc, rei præsentis esse demonstratiuum: cōtra verò ad rem remotam ac præteritam, illud, spectare: vti aliquo loco ait Comicus, Ne comparandus hic quidem ad illum est. Proinde palàm est Christum mandasse faciendum corpus, quod tunc ab ipso dabatur Deo patri, non illud in specie.

DE CHRISTI CONSECRAT.

ac effigie, quod iam consecratum & oblatum datúmque confectores paulò post suffixerunt & interfecerunt. Ceterùm, Vannius dicēs, *Non dixit, facite hoc quod cras facturus sum*: Ostendit ignorare se quomodo tempus Hebræi metirentur, & quot horarum spatio diem suum concluderent. Hoc docuit Christus dicēs: duodecim horas esse diei, & horam duodecimam, quæ vltima diei Germanis est, cum diem excludere: Vt tempus occasum Solis subsequēs, sit noctis diei consequentis initium. Nox enim diei antecedit contra Germanicam observationem, quæ à media nocte diē suum exorditur.

Ioan. II.

Hæc intellecta res Vannij detegit ignorantiam dicentis: *Non dixit, facite quod cras facturus sum*: debuit enim dicere, quod hodie factur^o sum. Sextū enim diem hebdomadæ agebat Dominus suæ consecrationis incumbens mysterio, post occasum Solis diei quinti, in quo ex lege Iudæorum pascha fuerat immolatum inter duas vespèras. Præterea, non video quid causæ sibi esse putet Vannius, cur dixerit, *Christus non dixit facite quod cras facturus sum*: nemo e-

nim ex nostris cogitatione aut suspi-
 cione in animum suum induxit, se fa-
 cere, quod sexto hebdomadæ die in
 cruce fecit Christus: Is enim passus &
 sepultus est, nec tamen se sacrificauit, si
 à coacta & necessaria morte sacrificiū
 æstimemus: agit enim qui occidit, eóq;
 modo sacrificat, Christus autem passus
 fuisse legitur, hostiæque & non confe-
 ctoris vice functus esse. Sic nostri sacer-
 dotes Christum non occidunt nec cru-
 ciant, nec ita se sacrificare suspicantur:
 sed vi verbi pronuntiati in sancto Spiri-
 tu, corpus quod pro nobis dedit Chri-
 stus, consecrauit & sanctificauit, efficiūt
 offerūtque pro viuis & mortuis, id est,
 faciunt quod in cæna fecit Christus,
 faciendūque mandauit.

VANNIVS.

*Si aliquando verbum facere de sacrificio
 intelligatur, necesse est sacrificium præsuppo-
 ni, de quo tanquam de subiecto, verbum fa-
 cere prædicetur, vt in Psalmo 65. faciam bo-
 nes cum hircis.*

DE CHRISTI CONSECRAT.

RESPONSIO.

NVnquam hæctenus ab hostibus nostris extorquere potui, quòd sua sponte nobis Vannius cõcedit, puta vt faterentur verbum facere, nõnunquam de sacrificio intelligi. Quum ergo tanto nos affecit beneficio, æquum est vt & ei parem gratiam habeamus. Hac enim beneficentia, certissimã fabro coronam cudit ad triumphum. Hoc videamus.

Facere, inquit, de sacrificio intelligitur, si præsupponatur sacrificium de quo tanquam de subiecto verbum facere prædicetur. Van-

Matth. 26. ni, nõne hic locus ad tuã opinionem

Mar. 14. exẽplo tibi esse potest, Hoc est corpus

Luc. 22. meum quo pro vobis datur, hoc facite?

I. Cor. 11. Nam præsupponitur sacrificium, de quo tanquam de subiecto, verbũ facite prædicetur: non secus ac quum dictum est,

psal. 65. Faciam boues cum hircis, & alio loco:

Matth. 26. Hircũ faciet pro peccato: & facio pascha cum meis discipulis.

VANNIVS.

Verbum facio per se geminum & natium sensum retinet: sed quia construitur cum his vocibus, bobus & hircis, qui antea voto Prophetæ destinati sunt, significat idẽ quod,

sacrificium illorum boiū faciam. Inde sequetur quod verbum facere, vbiunque absolute sine regimine aliorum nominum & sine sacrificiorum circumstantiis ponitur, nunquam sacrificare, sed semper facere aliquid simplici & vulgato sensu significet.

RESPONSIO.

IN Vannij gratiam statuēdum esse iudico, vt verbum facite, quoniam constituitur cum his vocibus, Corpus quod pro vobis datur, quod corpus voto domini fuerat antea destinatum, idem significet, quod facite corporis sacrificium, quod pro vobis datur.

VANNIVS.

In his autem verbis institutionis cœnæ dominicæ, verbum facite non habet adiunctam talem aliquam circumstantiam, quæ de corpore intelligi queat, sed solum de his rebus intelligi dicitur, quæ præcedunt, videlicet de accipiendo, edendo, bibendo, & iis quæ sequuntur.

RESPONSIO.

Hic, Vannius cursum tenere non potuit: Errauit dicens: *Verbum facite non hic habere adiunctam talem circumstan-*

tiam, quæ de corpore queat intelligi. Corpus enim quod pro vobis datur, adiuncta est circumstantia, quæ de sacrificio intelligatur. Adiungit, *verbum facite intelligi, de rebus quæ præcedunt.* Sed quanuis proximè præcedat, corpus quod pro vobis datur, tamen non vult verbū Facite huc referri: tametsi pronomen, hoc, id idipsum requirit: sed ad ea solū quæ remota sunt, & antecedūt, docet respicere cōtra pronominis demonstratiui naturam. Videat autē si hoc loco non substantiæ corporis faciendæ, sed actionis edendi & bibendi remotissimæ habenda sit ratio, num illa facite, dicendum fuerit potius, quàm hoc facite: illud, enim, ad remotissimum spectat antecedens, hoc, verò propinquissimum. Vt si de Luthero & Vannio sermo fieret, ac diceretur: Luther & Vannius insaniuerunt, ille mediocriter, hic omnino; vter omnino insaniuisse ostenderetur? Num Vannius propter pronominis demonstratiui naturam? Si ergo hoc loco demonstratiuū appetit antecedens proximum, quare apud Lucam prætermisso antecedente proximo, ad remotissimas actiones pertinebit, vt duntaxat ad capiendi, eden-

di, potandi^p motum referatur, & non ad faciendi, dandique pro nobis corporis actionem coniunctissimam?

Si in Euangelistarum interpretatione malè somniauit Vannius, in Apostoli Pauli testimoniis explicandis peius ac turpius delirauit, hoc præsertim loco, Quotiescunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiatis donec veniat: *Paraphrasi*, inquit, *quadam explicat illa verba, hoc facite in mei commemorationem, docens non priuatam quãdam & occultam speculationem canonis, sed publicam mortis dominicæ adnuntiationem adhibendam esse.* I. Cor. II.

Superius docuerat hæc verba, hoc facite in mei memoriam, ad esum & potum esse referenda, quasi dictum foret capite, edite, bibite, quotiescunque biberitis in mei memoriam. Nunc autem sui oblitus, his verbis quoties comederitis panē hunc, & calicē Domini biberitis, mortē domini adnuntiatis donec veniat, docet *Paraphrasi quadam explicari, ac doceri, publicam mortis domini adnuntiationem peragendam esse in cæna: vt iã contra Pauli doctrinam esus ac potus nihil adnuntient, sed mortis nuntio ad-*

hibita verba inseruiāt, hoc modo, quod manducationi Paulus attribuit, verbis tribui oportere docet Vānius: in quem finem *καταγγελλετε* præsentis temporis verbo, futuri ac imperatiui significationem imponit: quasi Paulus non asserat cibi māducatione, vel nullis insumptis verbis, hostiæ mortem adnuntiari, sed ad eam rem verba esse adhibenda, ac prolixam quādam orationem: *Mortem* inquit.

VANNIVS.

Domini adnuntiare, est primum quidem historiā ipsam prædicare, quomodo & quando Christus passus, mortuus & resuscitatus sit: deinde causas etiam exponere passionis ac mortis ipsius, videlicet quòd propter peccata nostra humanā naturam assumpserit, factūque sit patri obediens vsque ad mortem: ac se ipsum pro expiandis diluendisque peccatis nostris obtulerit. Ad hanc primam causam, quæ à nostra culpa, miseria ac damnatione pēdet, accedit & altera ingens nimirum & ineffabilis misericordia Dei, qua motus Deus proprio filio suo non pepercit, sed illum pro nobis in mortem tradidit. Hæc omnia publicè adnuntianda. Paulus monet, quotiescunque panem

nem hunc comedamus & de poculo hoc bibamus. Haëtenus Vannius.

RESPONSIO.

Hæc omnia memoria teneri animo-
 que repeti oportere atque fidelibus
 quibûsque adnuntiari ex nostris est ne-I. Cor. II,
 mo qui inficietur. Sed huc spectare hæc
 Pauli propositionem : Quotiescunque
 comederitis panẽ hunc mortem domi-
 ni adnuntiatis ; constantissimè per ne-
 gamus : affirmat enim Apostolus esu
 ipso & potu carnis & sanguinis Christi,
 huius vt hostiæ, mortẽ adnuntiari, quod
 fieri non possit quin eius quem ad mor-
 tem consecratum fuisse scimus, quẽ-
 que vt sacrificatum comedimus, re ipsa
 vel nullis insumptis verbis mors nũtie-
 tur : Non enim solet caro ante mortem
 hostiæ manducari : & necesse est mortẽ
 consecrationi succedere, vt qui conse-
 cratum dixerit, necessariam conse-
 quentem mortem adnuntiet. Tametsi
 quantum ad Christum attinet, non ali-
 ter mactatum in cœna fuisse credimus
 quàm se comedendum distribuerit,
 id est, mysticè & sacrificij modo qui
 ab hominibus cerni nequit. Illa ergò
 quam mentis agitatione cõdit Vannius

paraphrasis, ad mortis nuntium nō exigitur, quū vel silentibus & mutis nobis esus ipse mortem satis prædicet, donec Christus veniat. Quibus verbis hostiæ nostræ mortuæ resurrectionem ob oculos ponit Apostolus, venire enim non posset mortua, nisi resurrexisset.

Deprauata Euangeliorum sententia, corruptaque Pauli lectione ac inflexa in fictum & commentitiū sensum, ne quid à sua deliratione integrum relinqueret Vannius, Prophetis vim intulit, falacibus & fucosis commentationibus eorum sententiam obscurans, vt eorum agnoscere non possit vaticinium. Incepit à Dauide Christum prophetante secundum ordinem Melchisedech æternum esse pōtificem: & vnanimem de ipso vetustatis sententiam aspersit impudenti mendacio, falsique eos arguit qui dixerūt Christum, oblationis Melchisedech figuram tunc impleuisse, quum Parauit mensam suam. Tādē multis in patres effutitis sub Fabri nomine cōuitiis, quasi Ecclesiæ de Christi sacerdotio sentētia, fictū Fabri sit cōmentū, ita cōcludit:

Vannius. Ex quibus omnibus hoc conficitur, Christum esse sacerdotem secundum ordinem Melchi-

sedech, non nomine sacrificij Missæ, sed respectu sacrificij crucis, aliàs cum sacrificio Missæ sacerdotium Christi finiretur, atque ita non esset æternus sacerdos.

RESPONSIO.

IN lucem huius rei quæram ex Vānio, an Christum (quum secundum ordinē Melchisedech in æternū factus est pontifex) credat legem & sacerdotium leuiticum abrogasse, transtulisse ac correxisse? Deinde, an Paulo assentiatur dicēti, legem & sacerdotiū leuiticum, vsque ad huius translationem viguisse? Hoc si fateatur, dicat tamen non in cœna, sed in cruce translata, quod Christus fuerit pontifex respectu crucis sacrificij, & nō Missæ. Respondebo ablutionem Apostolorum corporisque Christi participationem, inter legis carnisque iustitias, vsque ad tempus correctionis in cibis & potibus variisque baptismatibus impositas, recenseri debere, vt quæ cruci, id est, translationi legis antecesserint, ideóque imperfectas esse, & correctioni obnoxias, quoniam nihil ad perfectū adduxit lex. Quod si perfectas esse fateatur, vt quæ non legis, sed gratiæ actio opusque fuerint, necesse est vt etiam fa-

teatur legem & sacerdotium, non in cruce, sed in cœna translatum fuisse, quum Christus p̄tífex sub panis effigie, corpus suum pro nobis Deo consecrauit, & dedit, suisque commilitonibus, qui cū ipso in eius tentationibus permanerāt, comedendum protulit, non enim legis & gratiæ actio inter se conuenirent.

Quæram præterea quam personam gerebat Christus, quum quod tenebat manu, Deo consecrauit deditque pro nobis mysterium nostrum instituens? An pontificis? Nam pontificis & non priuati est Deo pro nobis consecrare, vt consecratio quæ offertur, morte moriatur. Si hac in re functionem p̄tíficam Vannius recognoscit, quæro an eandem functionem recognoscat in panis & vini distributione, commilitonúmque Christi benedictione, exemplo Melchisedech, quem Vannius fatetur Abrahamo eiusque commilitonibus à victoria reuersis panem & vinũ protulisse eisque benedixisse. Si vtrobiq; exemplar Christi Melchisedech pontificis officio fungebatur, cur non etiam Christus veritas credetur vtrobiq; figuræ respondisse? puta, quum cibum consecrauit, &

à se (vt pontifice) consecratum, sumpsit in suum transitum ex hoc mundo ad Patrem, à mundi victoria reuertenti, & eis qui cum ipso in tentationibus permanferant, itidem in com meatum dedit & protulit, iisque benedixit dicens: *Confidite, ego vici mundum.* Deinde, Vos autem estis qui permansistis in tentationibus meis. Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus, regnum vt edatis & bibatis super mēsam meam in regno meo, & sedeatis super thronos iudicantes duodecim tribus Israël.

*Ioan. 16.**Luc 22.*

Melchisedech, inquit, non legitur panem consecrassse, Deoque obrulisse. Esto, non tamen scriptura negat illum consecrassse, sed affirmat Christum, cum eam figurā implebat, panem vitæ & Vinum vitis veræ consecrassse. Quamobrem ne quid in implemento redundet, & non plus egisse videatur veritas, quam figura significabat: Cypriani, Hieronymi, Ambrosij, Augustini omniumque piorum sententiam sequutus, credo Melchisedech consecrassse & Deo obtulisse panem & vinū priusquam Abrahæ edendum & bibendum daret. Subiungit, *Si Melchisedech*

*Vannius.**Vannius.*

ratione panis & vini typum quendam sacri-

DE CHRISTI CONSECRAT.

ficij missatici præfigurasset, oportuisset Christum quoque in cœna nihil nisi panem & vinum offerre. Bonæ verba, si Aaron ratione animalium occisorum typum quendam sacrificij præfigurasset, unum quoque oportuisset Christum nihil nisi hircos & vitulos offerre? Fateor Christum nihil nisi panem verum, id est, carnem, & veræ vitis vinum, id est, sanguinem, quæ pane & vino figurabatur obtulisse. Præterea, si ut ait Vanius, Christus figurarum oblationi operam dedisset, is non fuisset veritas, cuius Melchisedech fuerat exemplar, nullaque facta fuisset sacerdotij translatio, nullumque figuræ implemen- tum, sed ipsius figuræ observatio & continuatio.

A scripturis ita profanatis, se Vanius transfert ad Danielis interpretationem, prophetantis, ⁴Ablationem iugis hostiæ. Et sub fabri nomine Christum afficit iniuria dicentem: In nouissimis diebus defecturam hostiam & iuge sacrificium, quum pseudo prophetarum venerit tempus & potestas, uti à Daniele prædictum est: atque docet, *Nihil aliud prædictum esse, quam Antichristum aboliturum esse verum Dei cultum à Christo institutum, non secus ac*

Daniel 12.

Vanius.

Anthiocus veros cultus in Iudaico populo aboleuit. Deinde exponit quid veri cultus nomine intelligat. Sacrificiũ, inquit, Christi pro expiandis peccatis in cruce litatum, Euangelij prædicationem, & vsum legitimum sacramentorum, nolens tamen Eucharistiam in eam venire considerationem. Deinceps, inquit, sequuntur & alia, Oratio, gratiarum actio, mortificatio veteris hominis, elemosinae & similia.

VT hanc paraphrasim intellectu consequar, oratum velim Vanniũ ostendere, vbi legisse meminerit *sacrificium in cruce litatum, à Christo nobis in verum Deum cultum institutum fuisse, atque ab Antichristo auferendum esse*, quum defficere hoc non possit, nec auferri, nec eius vsus à Christo nobis fuerit institutus. Deinde nemo me docuit hæcenus *Euangelij prædicationem, orationem, gratiarum actionem, veteris hominis mortificationem, & elemosinas*, vnici, iugisque sacrificij nomine diffiniri posse, & Danielem vaticinatum esse hæc defectura, quum abominatio desolationis videbitur stare in sancto *Daniel. 12* loco: Vna est enim iugis hostia. Huius ergo in tot species differentes distributio, distribuentem ab ignorantia non

excusaret, nō enim ex tot partibus substantia differentibus, hostiæ confisteret vnitas. Quum de abrogatione vsus legitimi sacramentorum Vānius proloquitur, illi non egrè subscriberem, nisi Baptismum cæteraque sacramenta præter Eucharistiā, quæ corpus est Christi, ideoque iugis hostia, in iugis hostiæ significationē cōplecteretur. Licet enim nonnullis locis vsum Baptismi legitimū abolitum esse videamus, non tamē propterea dici debere consentio, hostiam continuam defecisse, eo enim nomine non intelligitur Baptismus, sed vna Eucharistia, quæ corpus est Christi, hoc nomen retinet: cuius vsum legitimum iam multis locis abrogatum ac in huius locū abominationem cœnæ Lutheranae & Calvinianæ substitutam esse, facile cōsentio. Videmus enim Antichristi præcursores vsum huius sacrificij cōmutasse ac cōuertisse in insana sua deliramēta, colentes Deum in pane communi, corporis Christi loco, eosque Imperatorem & Frācorum regem ad huius insanie tolerātiā coëgisse: quam abominationem stare in Ecclesia, loco sancto, dici posse iudico, eaque tenus Danielis

impletam esse prophetiam.

Vannius paulò post errorè suum pro-
dit verbis sequentibus. *Enimvero, inquit,
iuge sacrificium, si propriè loqui velimus, si-
gnificat tantũ duos agnos anniculos, & quar-
tam partem simila & vini, quæ holocausti
& libamenti nomine per singulos dies à sa-
cerdote offerebantur, iuxta legem domini.*

His enim verbis Vannius ostendit ea,
quæ superius exposuit, ioco à se dicta es-
se, ideòq; sibi minimè de his fidè adhi-
beri oportere. Nã quæ impropriè dicta
sunt, huiusmodi generisq; esse cognos-
cuntur, vt de his nihil sit certi statuendũ.
His omissis ergo & (vt par est) neglectis,
propriam Vannij opinionem confide-
remus. *Propriè, inquit, iuge sacrificium si-
gnificat agnos quos per singulos dies sacerdo-
tes offerebant.* Quauis in hanc opinio-
nem rapiatur Vannius ac feratur totus,
mox tamen vt sui oblitus, ad suam im-
propriam iugis hostiæ commentationẽ
se traicit, subiiciens: *Ex Machabæorum
historia constat Antiochum epiphanem, non
hanc tantum sacrificij speciem abrogasse, sed
& reliquas omnes ceremonias & rit^{us} Iudai-
cos, circumcisionem, sabbatum, festa, abstinen-
tiam à carne suilla, totam denique religionem*

DE CHRISTI CONSECRAT.

Leuitici sacrificij substulisse. Itaque abrogatione iugis sacrificij, non vnicam tantum illam holocausti & libamētorum speciem, sed totum cultum Iudaicum diuinitus institutum denotat. Et quidem Daniel expresse addit, Polluet sanctuarium fortitudinis, id est, totū cultum diuinum prophanabit. Sic igitur nihil vltius Faber ex hac figura euincet, quā quod Antichristus generaliter verū & sincerum Dei cultum à Christo institutum, sit aboliturus, quemadmodum Anthiocus veros cultus in populo Iudaico aboleuit. Nec sequitur inde Antichristum in Ecclesia inuenturum esse iuge sacrificium, quale apud Iudæos inuenit Anthiocus pari enim ratione sequeretur etiam, circumcisionem in vsu futuram, aliāque absurda. Hactenus Vannius.

RESPONSIO.

SI Danielis vaticinium agnos illos respiciebat, cætera quæ suprā demonstrauit Vannius, ei vaticinio non respōdent, & Christus demonstratur improprie vaticinium interpretatus esse, si ipsius interpretatio, secundum Vannij iudicium intelligi debeat, id est, si orationem, gratiarum actionem, veteris hominis mortificationē (quia iuge sunt Van-

nij iudicio sacrificium) defectura intellexerimus: quum abominatio in loco sancto stare videbitur, vt vaticinium impleatur, nunquam enim deficient. Præterea si Anthioco crimini verti debeat, quòd is agnorum iuge sacrificium ad tempus aboleuerit, Christus culpa non vacaret, qui hoc genus sacrificij in perpetuum abrogarit, se in eius locum in finem omnium antiquorum sacrificiorum substituens. Deniq; ne frustra nos exerceamus in improprij Vannij sensus examine, ad propriam huius intelligētiam animum transmittamus. *Agni, inquit, anniculi, qui in dies offerebantur, iuge & legitimum fuerunt sacrificiū, cuius veritatem antichristus est ablaturus.* Hoc Vānio donemus, si fateatur eos agnos iugis alicuius sacrificij, quod antichristus sit aboliturus, vmbra[m] habuisse. Dicat, num ergo agni Dei figuram gesserint, qui tanquam ouis ad victimam ductus est, & sic os suum nō aperuit. Si hoc fateatur, adiiciat an agnus Dei, vt legitimum verumque sacrificium fieret, ad victimam duci antè potuerit, quàm à iugi æternoque pontifice in Ecclesia fuerit consecratus, oblatus, & sanctificatus, & ita vi

Esaiæ 53.

DE CHRISTI CONSECRAT.

consecrationis in alienā venerit potēsta
 tē, ut hostia iugis æternāque factusq; in
 veritate, non secus ac consecratione tē-
 porarij pontificis, agni fiebant hostia,
 quam iugem Vannius nobis cognomi-
 nat. Si nobis cum hac de re Vannio cō-
 uenit, propositum obtinuimus: Eucha-
 ristia nostra, quæ est corpus Christi & a-
 gnus Dei consecratus in ecclesia, est
 iugis hostia: cuius vsum Antichristi præ-
 cursores Vānius & Calvinus nobis eri-
 pere tota animi contētione conati sunt.
 Nam sub panis effigie æternus noster
 pontifex in Ecclesia se consecrauit, de-
 ditque Deo patri pro nobis, antè quàm
 ad supplicium duceretur: & sic iugis ho-
 stia factus est, cuius offerendæ quem ip-
 se vsum Ecclesiæ reliquerat in remediū
 peccatorum nostrorum ad vitam æter-
 nā, iniquitatis operarij Lutherus & Cal-
 uinus, abominationis principes, è ma-
 gna Europæ parte iamiam eripuerunt
 Antiochum imitati. Vannius in opinio-
 nis suæ confirmationem adiicit Danie-
 lē expressè docuisse iugis sacrificij no-
 mine totum cultum à Deo institutum
 Daniel. ii. comprehendi. Polluet, inquit, sanctua-
 rium fortitudinis, id est, vt Vannij ver-

bis vtar, *totum diuinum cultum profanabit.* Quis verò non videt hîc Vannium vsus poëtica licentia, & in sanctuarij diffinitione cæcutiuisse. Nam sanctuarium nostræ fortitudinis, Eucharistiam esse Patres, Paulû sequuti, diffiniuerunt, quoniam huius sumptione orthodoxi Christiani sanctificantur. Nam si in lege, hircorum & vitulorum aspersi sanguine, quem pôtifices in sancta sanctorum intulerant, sanctificabantur ad emundationem carnis, quantò magis aspersi & potati Christi sanguine ad conscientiarum emundationem sanctificantur. Quæ de Sanctuario legûtur, quâuis ad literam capi possint, tamen & ad Eucharistiam quæ Christianos sanctificat, quæ & corpus est Christi, referri posse certû est. Nam præter corpus Domini nullum sanctuarium inueniri diciûe posse planum est. Quum ergo Lutheranae & Calvinianæ vesaniae principes, Eucharistiam à Christo in remedium nostræ sanctificationis institutam polluerunt, nostrum verû sanctuarium, cuius sanctuariû, Mosaicum fuerat exemplar, polluerunt.

Hebr. 9.
Exod. 25.

Omnia, inquit, Dominus facito ad co-

DE CHRISTI CONSECR.

rum exemplar, quæ in monte vidisti. Sanctuarium autem in mōte visum, cuius manufactum Mosaicum exemplar esse debuit, corpus Christi fuisse expresse Moses ipse testificat⁹ est: Introduces, inquit, eos & plantabis eos in mōte hereditatis tuæ firmissimo habitaculo tuo quod operatus domine, sanctuarium tuum quod firmauerunt manus tuæ. Videat Vannius, an sanctuarium aliquod comminisci possit, quod manus Dei firmauerint, præter corpus Christi: An eo nomine Baptismum, gratiarum actionem, orationem, eleemosinasque suas, sanctuarij nomine diffiniri posse persuadeat, quod manus Dei firmauerunt: cuius & sanctuarium ab Anthioco pollutum fuerat exemplar. Si nullum ab Eucharistia aliud sanctuariū verum sit, qui hanc polluit hostiam, iuge & sanctuarium fortitudinis polluit, vti à Daniele prædictum est.

Exod. 15.

AD MALACHIAM

RESPONSIO.

VNius externi sacrificij donique speciem, in multiplices internarum oblationum species Vannius distribuit,

vt ostendat quàm malè sit instructus ad Ecclesiam impugnandam. Is commentis suis Malachiam interpretans, ab externis Iudæorum sacrificiis quæ damnat Malachias, discipulos suos traducit ad humanas iustitias, quas oblationis mūdæ nomine diffinit. Hoc vt probemus, Malachiæ locū transcribemus. Ad vos, *Mala. i.* ô sacerdotes, inquit Malachias, qui despexistis nomen meum, & dixistis: In quo despeximus nomen tuum? Offeritis super altare meum panem pollutum, & dicitis: In quo polluimus te? In eo quod dicitis. Mensa domini despecta est. Si offeratis cæcum ad immolandum nonne malum est? Offer illud duci tuo, si placuerit ei, aut si susceperit, faciem tuam, dicit dominus exercituum. Et nunc deprecamini vultum Dei, vt misereatur vestri. De manu enim vestra factum est hoc, si quo modo suscipiat facies vestras, dicit dominus exercituum. Quis est in vobis qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuito? Non est mihi voluntas in vobis.

Malachias non ad Iudæorum vniuersitatem, sed ad sacerdotes sermonē habet, qui nomen domini despexerunt, eò

DE CHRISTI CONSECRATA,

quod pollutum panem, externam oblationem super altare Dei obtulerant. Vānius verò altaris, sacerdotum, panisque nullam sibi rationem habēdam esse putat in sua oblationū comparatione, sed à sacerdotibus ad vniuersitatem Gentium, ab externis oblationibus ad internas, id est ad humana opera, quæ non nullam sanctitatis speciem referāt suorum animos traducit, ostendens Christum externa omnia sacrificia reprobasse, & in eorum locum Christianorum iustitias, quas ab eorum operibus Vannius exprimit, suffecisse, vt essent purū deoque gratum noui testamenti sacrificium: eamque contendit esse Malachiæ sententiam. Secum verò Vannius cogitet nullam antithesim esse dissimilium, sed similium, proinde ipsum peccasse in sua antithesim collatione, externas oblationes ad internas conferentem. Præterea videat quomodo variorum hominum varios animi motus ad pietatem, quos oblationis puræ afficit nomine, in vnicam hostiam puram cōflabit, quam in vniuerso mūdo vniuersalis offert Ecclesia, obtulit & offeret. Si suus cuique est animi motus, isque sit hostiæ, sua
 cuique

cuique est hostia priuata, non vna omnium, quam à Christo passo Ecclesia semper obtulerit. At vnum omnino ex Malachię sententia, est totius mundi sacrificium, idque citra omnem exceptionem, purum: vt Vannius qualis qualis pietatis sit affectu præditus, cum hoc sacrificio non sit comparandus. Quod si tantum sibi tribuat, vt opinetur suas actiones animique motus, hostiæ puræ nomine diffiniri posse, is tamen inficiari nõ potest diuerfas ab hac eius oblatione fuisse patrum eius hostias.

Nam ante Vannij natiuitatem nullum erat Vannij sacrificium, quum tamen suas oblationes, id est animi pios motus patres eius offerre non desinerent: & nihilominus vnum, ideóque diuersum esset interim noui testamenti sacrificium, quod in vniuerso mundo vniuersalis offerebat Ecclesia ad recentium & quotidianorum peccatorum remissionem, quorum absque sanguinis effusione non fiat remissio: quamobrem oblatio pro peccato erat eis necessaria. Hoc ergo cognito, an Vannius suos animi motus ad pietatem, suasve iustitias, iræ Dei audebit, vt hostiam puram, oppo-

nere ac offerre, vt per hanc remissionē
 peccatorū assequatur. Vel si, vt ineptus
 ille Pharisæus, nullius sceleris sibi con-
 sciens, ad gratiarum actionem animum
 applicet, an per suam illam bonorum
 operum hostiam aditum sibi compara-
 bit? Vel si Virtembergēsis aut Augustē-
 sis ecclesia precibus Deum prosequa-
 tur, per quam hostiam vnicam noui te-
 stamēti Deum sibi putabit adeundum,
 ne vacua & inanis appareat contra ver-
 bum domini: Non apparebis vacuus in
 conspectu Domini? Vannii ne vel to-
 tius ecclesiæ nomen in eam rem vsur-
 pabit, quasi sicut omnium vnum cor &
 vna sit anima, ita omnium vna sit ho-
 stia, quam vt mundam & impollutam
 offerat? Verum in id opus hoc se diffi-
 cultatis ingerit, quòd Geneuensium ec-
 clesia, quoniam cum Virtebergensibus
 & Lutheranis de religione non consen-
 tit, ab ea oblatione sibi ~~non~~ tempera-
 bit, & in ea quæ ipsi propria est, spē suā
 collocabit: vt non amplius vna sit noui
 testamenti hostia munda, sed sua cui-
 que, vt suus cuique est animus ad pieta-
 tem. Ergo necessariò ad aliam spectan-
 dum est, quæ vniuersalis ecclesiæ pro-

Deut. 16.

pria fit. Si enim nullum sit totius ecclesie purum sacrificium, Malachieꝯ falsum erit vaticinium, & nulla erit munda oblatio, quæ ab ortu Solis vsque ad occasum offeratur in omni loco: sed infinitæ erunt oblationes, quæ vbique offerentur, eis propriæ & priuatæ, è quorum penu depromuntur. At mirum est vanitati hominem obnoxium, in tãtam sui opinionem efferri, vt suos animi motus, & quæ inde opera prodeant, puritatis afficiat nomine, tantique faciat, vt quũ ceciderit, hæc ad peccatorum remissionem offerre Deo non vereatur: vel iudicet absque sanguinis effusione hostiæque propitiatoriæ oblatione ac participatione se à quotidianis peccatis elui per fidem suam in passionem: quasi vbi non est remissio non sit oblatio necessaria: & quasi fides in Christi passionem, & non hostiæ participatio fecerit Apostolos meriti passionis participes, fidésque & non panis quem frãgimus, sit corporis cuius est meritum, participatio.

Irenæus quum de internis sacrificiis animique motibus disseruit, hac conclusione propositum finiuit: Ex quibus

osee 16.

omnibus manifestum est, quia non sacrificia & holocaustomata quærebat ab eis Deus, sed fidē & obedientiam & iustitiam propter illorum salutem, sicut in Osee propheta docēs Deus suam voluntatem dicebat: Misericordiam volo, quàm sacrificium, & agnitionem Dei super holocaustomata. Vannius consideret hīc misericordiam & agnitionem Dei à sacrificio distingui. His enunciatis, vt Irenæus ostenderet quam pro omnibus externis Iudæorum sacrificiis vt inanibus, oblationem Dominus reliquisset, adiecit: Sed & suis discipulis dans cōsilium primitias offerre Deo ex suis creaturis, non quasi indigenti, sed vt nec infructuosi sint nec ingrati eū qui ex creatura panis est, accepit & affecit gratiarum actione, dicens: Hoc est corpus meum. similiter & calicem, qui ex ea creatura est secūdum nos, suum sanguinem confessus est, & noui testamenti nouam docuit oblationem.

Quum Christus suis Apostolis consilium dedit primitias ex creaturis offerendi, oblationis externæ faciendæ consilium dedit: Primitiæ enim creaturarum materia consistunt & corpore,

externo ab animi motibus: & eam oblationem Irenæus docet nouam esse, ac noui testamenti: quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in vniuerso mūdo offert Deo. Nihil est ergo quod Vānius ambigat Christum externam Ecclesiæ oblationem reliquisse, ac subrogasse in locum externarum omnium, quas in veteri testamento leuitici pontifices offerebant. Externam autem hanc noui testamenti oblationem quum Irenæus dixit esse creaturarum Dei primitias, vt exponat quid primitiarum nomine intelligeret, narrat Christum panem accepisse eumque eucharistifasse, id est, eucharistiam opusque gratiæ fecisse, dicentem: Hoc est meum corpus, vt intelligamus & credamus mutatum panem, in Corpus Christi desuisse creaturarum Dei primitias, quarum nouam Apostolos Christus oblationem edocuit. Nam qui panem & vinum creaturarum primitias nuncuparet, erraret: terra enim è qua natus est Christus, quam in principio Deus creauit, ante panem & vinum creata est. Ex quo perspicuū est, terram & ex ipsa Christi corpus impollutum primitiarum nomine debere diffiniri, &

consequenter in hostiam noui testamē-
 ti vbiq̄ue offerri ab Ecclesia oportere,
 ex Malachiæ sententia. Deinde vt Ire-
 næus suam sententiam apertius explica-
 ret, primitias ex Dei creaturis, primitias
 munerum Christi in nouo testamento
 appellauit: quas Christus nobis dat in
 alimentum. Hoc autem alimētum, mu-
 nerūmq̄ue primitias, esse corpus domi-
 ni nemo est qui ambigat. Nā vel ipse
 Caluini iudicio, Christi corpore & san-
 guine pascitur in vitam æternam Eccle-
 sia, iam ab eo tēpore quo Christus cœ-
 nam suam instituit, dicens: Accipite &
 comedite hoc meum corpus, quod pro
 vobis datur. ^{Hoc} Si Vannio displicet, dicat
 quas agnoscit alias noui testamenti pri-
 mitias in alimentum nobis præstitas, &
 secum ipse reputet, quorsum hæc verba,
 Sed & suis discipulis dans consilium of-
 ferre primitias ex creaturis, spectare in-
 dicet, nū vt doceamur, non solum eas in
 alimentum nobis esse datas, sed & in
 oblationem ad Deum placandum &
 nobis conciliandum quū peccaueri-
 mus. Hoc si Vannius fateatur, nihil est
 quod fateri recuset nostram illam obla-
 tionem & esse corporis Christi & exter-

nam in earum locum quas Christus abrogavit. Si verò pertinaciter Vannius munerum novi testamēti primitias, nō ad corp^{is} Domini, sed ad panem & vinum retorserit, vt eas offerendas esse dicat in passionis Christi memoriam, cognoscat se sibi repugnare, affirmanti omnium externarum oblationum factam à Christo reprobationem. Præterea eius oblationis ineptissimam esse significationem: mortem enim sanguinis effusione illatam, esus panis vini-que potus in nostros animos nunquam insinuaret.

Ex his ergo quæ in Vannij vanam euangelistarum & prophetarum interpretationem à nobis demonstrata sunt, perspicui potest, quam de toto eius libro sententiam ferre debeant Christiani. Quamobrem in eo refutando operam maiorem infumendam ac perdendam nobis esse non duximus.

DE DVPLICI
CHRISTI OBLA-
TIONE.

ertum est, nullum vnquam in lege pro peccato fuisse sacrificiũ, quin semel fieret huius cõsecratio & sanctificatio à sacerdote in ecclesia prius quàm animal maectaretur.

Hebr. 9.

2 Item, certum est, absque hostia pro peccato, ac sanguinis huius effusione & aspersione quæ ad exemplarium sanctificationem fiebat, vetus testamentum dedicari minimè potuisse.

Leuit. 16.

3 Certum quoque est, ad sacrificium pro peccatorum expiatione, testamētiq̃ dedicatione semel oblatũ & maectatum, necessariò holocaustum succes-

fisse: oblatum quoque semel à pōtifice, postquam egressus erat ex tabernaculo, vt holocausti morte ac incēdio pœnam lueret remissis peccatis debitam. Vnum ergo pro culpa erat sacrificium, vnum autem pro pœna præstanda.

4 Et certum est, in sancta sanguinem hostiæ pro peccato inferri à pontifice debuisse, & ad huius oblationem compositum thymiama in incensum adhiberi: sed pontifici vt sanguinem offerret ex holocausti victima, sanctorum adytum ~~pontifici~~ minimè patuisse. vnde perspicuum est vsum holocausti aliò & aliò sacrificij pro peccato spectasse.

5 Denique planum est, hostiarum corpora, quarum sanguinis aspersione facta fuerat peccatorum sanctificatio, testamentique dedicatio, extra castra cremari debuisse, cum quarum incendio, *Hebr. 13.* Christi extra portā supplicium Paulus non frustra comparauit.

6 In confesso quoque est, nō à mactatione, sed à consecratione ipsum animal hostiæ sanctæ nomen accepisse.

Hanc enim sanctam & sacram non faciebat mactatio, sed consecratio, pontificium munus: & à solo pontifice

fiat consecrationis oblatio & mactatio in Ecclesia, quamuis inferioris ordinis ministri consecratam in Ecclesia, & mactatam hostiã cremare possent extra ecclesiam, id est, extra castra.

7 Præterea, quamuis, vt Paulus docet, legis pontifex post oblationem & mactationem hostiæ pro peccato vti deberet sanguinis huius aspersione, ad exemplarium sanctificationem, testamentique dedicationem antè quàm ipse ex tabernaculo egrederetur, atque hostiarum corpora extra castra ad incedium immitteret, tamen per legem ipsi non licebat holocausti sanguinem ad peccatorum expiationem insumere, aut in sanctis priorèque tabernaculo operam holocausto dare. vnde cõprobatur hostiæ pro peccato & holocausti effectus diuersos ac differentes extitisse.

8 Item aspergi populũ hostiæ pro peccato sanguine, testamētumque dedicari oportebat antè quàm offerretur holocaustum & mactaretur.

9 Præterea, certum est Christum nostrã in veritate fuisse cõsecrationis hostiam pro peccato, nostrumque consummationis & redemptionis holocaustum,

ipsumque sui ipsius fuisse pontificem à Patre missum vt legem impleret, corrigeret, ac perficeret.

Quæram igitur quo loco se hostiam pro peccato Christus vt sacerdos consecrauerit, sanctificauerit & mactauerit ad implementum legis, quove loco suum testamentum asperso sanguine dedicauerit suosq; sanctificauerit prius quam fieret holocaustum. An in Ecclesia secundum legem, quum suum testamentum obsignabat, suo, vt hostiæ pro peccato, sanguine, non adhuc alienæ potestatis effectus? An quum è vinculis ad supplicium actus est, vt contra legem alieni iuris, & in vinculis pontifex hostiæ consecrationi extra Ecclesiam operam dedisse dici posset?

Qui contendet Christum non in Ecclesia se consecrasse, sanctificasse ac immolasse, sed duntaxat, quum sui iuris & voluntatis esse desuisset, affixus cruci, dicat quomodo huc probabit se in cruce occidisse contra scripturam, eiectum eum extra vineam occiderunt: & doceat quo exemplo id fecerit, vt ei oblationi ac mactationi holocausti mors & oblatio successisse comprobetur. Non enim

eodem loco ac tempore ambæ fieri potuerunt oblationes & maçtationes. Præterea videat, quis vnquam in lege sacerdos in aliena potestate constitutus ab Ecclesia segregatus, in consecrationum oblationes incubuerit? Quare Moses dicebat Pharaoni: Dimitte nos vt sacrificemus? Nonne quoniam sub alieno imperio sacrificia Deus abnuebat? Si nullum huius rei exemplum est, sed cõtrà, lege præscribitur, vt extra Ecclesiam nullum pro peccato fiat sacrificium, nullàve sine sanguinis eius asperzione testamenti dedicatio, atque hostiæ maçtationi consecratio & sanctificatio antecedant: quare negatur Christus in Ecclesia se tunc consecrasse, obtulisse ac sacrificasse, quum sui iuris erat, quum magister & dominus, rex & sacerdos suum testamentum instituebat: non autem quum erat anathema, vermis, & nõ homo, vt à Deo tenebrarum potestati, hominũque perditorum arbitrio relictus.

Hic quæram consecrationis definitionem, an absque consecratione ac sanctificatione hostiæ pro peccato, huius fieri potuerit ex lege maçtatio, quo-

cumque loco factam eam velint aduerfarij, anue fola maētatio citra confecrationem effecerit vt Christus pro peccato facrificium dici potuerit?

Quaram prāterea an à Solomone difsentiant dicente, Iesum Christum Dei sapientiā victimas suas maētasse in domo sua, quum mensam suam parauit, vt contra huius sententiā nullā extra crucem oblationem ac maētationem factā esse persuasum habeamus. *Prover. 9.*

Qui Solomoni mysticam maētationē animis nostris insinuanti subscribet, dicat, num ergo fateatur Christum se in cœna cōsecrasse, sanctificasse ac maētasse, quū dicebat: Hoc est corpus meum quod pro vobis datur & frangitur: vel exponat quibus aliis verbis consecrare ostēderēque potuisset corpus quod ipse pro nobis daturus, oblaturus ac immolaturus erat? prāterea quo sensu à Christo dictum intelligemus: Et pro eis sanctifico me ipsum, vt & ipsi in veritate sanctificati sint. Demum vbi & quando hæc ab ipso emissa fuisse verba iudicabimus? Si in cœna, vti à Ioanne accepimus quum nulla nisi post oblationem & consecrationem fieri potuerit hostiæ *Ioan. 17.*

sanctificatio: quare negatur Christus iam se in cena consecrasset, quum se ipsum sanctificabat ut sanctum sanctorum effectus pro viuis & mortuis non solum se mystice mactaret, sed & extra portam pareretur, ac fieret holocaustum: non debuit enim hostia pro peccato mactari aut comburi, nisi postquam consecratione sancta sanctorum effecta fuisse cognosceretur.

Leuit. 27.

Scriptum est, Quicquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Domino: & omnis consecratio quae offertur ab homine, non redimetur, sed morte morietur. Ergo post consecrationis oblationem erat hostiae sanctificatio: & post sanctificationem ipsius in Ecclesia mactatio, ut legitimum sacrificium diceretur. Ergo & Christi hostiae sanctificatio annexam & implicitam secum habuit consecrationem, & oblationem ut is esse non potuerit nostra sanctificatio, & sacramentum, quin & fuerit & consecratio & consecrationis oblatio. Non igitur hostia pro peccato fieri potuit Christus pro nobis sanctificatus in hostiam sanctificatricem ac sacrantem, sed non antea consecratus in Ecclesia & oblatus à se ipso, uti se

ipsum, sanctificauerat antè quàm in alienam potestatem corripetur, ac se voluntate abdicaret.

Si ergo maectationi consecratio, oblatio & sanctificatio anteuertere debuit, quare negatur Christus se consecrasse & obtulisse, his verbis: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur & frangitur præfenti tempore? vt ipse iam inde ab eo tempore nostra fuerit consecratio, consecrationis oblatio, sacramentum, id est, substantia, cuius sumptione sancti ac sacri efficimur, sacrificiumque mysticum Christi corpus verum, paulo post extra portam non amplius mysticè id est sub signo alieno sed palam in holocausti similitudinem sub dio maectandum.

Qui verò mysticam mortem ac sacrificium inficiatur, nosque ad solam crucis immolationem reiicit, cõsideret an Christus emitti tradique, vt hircus potuerit, antè quàm in Ecclesia fuerit à se pontifice oblatus & consecratus. Sed si iam ab eo tempore nostrum erat pro peccato sacrificium, nostraque consecratio, id est sacramentum & sanctificatio, quam extra portam holocaustum in suorum redemptionem sequi oportet.

ret, quare negatur tam verè se in cibũ corporeũ sub panis effigie dedisse iam consecratum & sacrificatum, quàm sub eiusdem panis effigie se consecrauerat, id est nostrum sacramentum se fecerat?

Denique quum animo nostro cogitemus, quis sit finis sacramenti & sanctificationis, num huc pertinet, vt eius rei quam sumpserimus, afficiamur sanctitate? Non enim esset sacramentum absque occulta sacramentæque substantia, vti vestis indumentum dici non posset, nisi indueret. At nullum corpus sacramentum & sanctificatio esse potest, nisi à consecratione & oblatione in sacrificiũ eam facultatem nanciscatur, vt scriptum est: Quum quid semel fuerit cõsecratũ sanctum, sanctorũ erit Domino, id est, erit substantia sanctificans. Christus verò in cœna sanctum sanctorum, sacramentum & sanctificatio effectus est, quum se ipsum pro suis sanctificauit, vt ij in ipso essent in veritate sanctificati. Num ergo se quoque consecrassè ac in hostiam expiaticem obtulissè dici debet, vt fieret sacramentum ac sanctificatio, de qua suam haurirent sanctitatem Apostoli?

Præterea

Præterea hostia maçtata quæ consecratione sacramentum, ac sanctum sanctorum est, comedentem sanctificat, id est, fit comedenti sanctificatio ac sacramentum, vt scriptum est: Qui carnes e- *Leuit. 6.*
 ius comederit, sanctificabitur. At Apostoli sacramenti sumptione in Christo sanctificati sunt. Num ergo & dicemus sanctificationis ac sacramenti, id est, hostiæ sanctificatis ac sacrantis maçtationem esui anteuertisse?

Quòd si credamus nullam hostiæ pro peccato fuisse consecrationem in Ecclesia: sed dūtaxat holocausti, quū extra portam passus est dominus, holocaustū factus: & nihil ambigamus hostiam à cōsecratione sanctificationis ac sacramenti facultatem accepisse, statuendum erit nullum ante mortem crucis, noui testamenti fuisse sacramentū, nullamue sub signo sacramenti fuisse testamenti dedicationem & corporis diuini participationem. Nam, vt diximus, à consecratione & nō à maçtatione, hostia sanctificandi, ac consecrandi facultatem capit. Hoc est, inquiunt, Beza & Spinax Calvinologi, non corpus meū, sed cor-

poris mei figura: quod pro vobis, non quidem datur, sed dari figuratur. Ita habeat: Quod ergo dabatur à Christo sub panis effigie, id ipsum erat quod figurabatur, tamque consecrationis ac muneris erat figura, quam corporis dati.

At si nondum tunc erat facta maectandi corporis consecratio donumque, sed huius figura, hanc impleri aliquando oportuit, & corpus re vera ante mortem necessariam consecrari. Quando ergo in Ecclesia maectandum Christum fuisse cōsecratum docebimur? Nam extra Ecclesiam nulla esse potuit hostiæ consecratio, nullumque citra cōsecrationem sacramentum. An dicemus verè morte mortuam fuisse hostiã propitiatoriam, & redemptionis holocaustum, ante figuratæ consecrationis & sanctificationis huius implementum?

Ostendimus in lege distinctam à morte necessariam fuisse mortem voluntariam, id est, consecrationem, neque vno eodem actu momentoque temporis opus vtrumque fieri potuisse. Omnis inquit Moses, consecratio quæ offertur, morte morietur. Hæc verba non eiusdè

sunt tēporis, aliud ergo tempus aliūm-
 ve locum postulat consecratio, & mors
 voluntaria: aliud mortis volūtariæ coa-
 cta mors & necessaria: secundum hu-
 manitatem Christi loquor. Qui ergo
 voluntariam & Christi mysticam ma-
 ctationem inficiatur, videat an cum
 ipsius coacta morte potuit consecra-
 tionis & sanctificationis opus concur-
 rere: vt seorsum à sua familia se semel
 consecrassè dici debeat, affixum cruci
 in tenebrarum potestate & necessario,
 vique admota moriturum? Scriptū est:
 Quicquid semel fuerit consecratū, san-
 ctum sanctorum erit domino. Non di-
 xit mactatum coacta morte, sed conse-
 cratum: mors enim necessaria initam
 consecrationem sequebatur & consum-
 mabat, sed non instituebat.

Qui ergo fatebitur veram fuisse sub
 panis effigie veri corporis onsecrationē
 & munus, in Ecclesię fidem & doctrinā:
 fateri quoque debet sub panis effigie ve-
 ram latere comedique consecrati my-
 sticque mactati corporis substantiam,
 id est, sacrificiū propitiatorium. Et qui
 negabit sub panis effigie inesse laterēq;

veram corporis substantiam, negabit & Christum, vt sacerdos dici non possit, muneri pontificio satisfecisse, quantum ad consecrationis & oblationis in Ecclesia necessariæ legem ac rationem attinget, cùmque ostendet mortuum, sed nunquam antè consecratum oblatumque in Ecclesia, vt imperfectum sacrificium dici possit ac debeat.

Vnicam, inquit Spinax Calvinologus, Christi oblationē agnoscimus, quā non mēse domini sed cruci assignamus. Cui responsum velim, Christum super crucem semel oblatum in victimam holocausti ad multorum exhaurienda peccata, id est, ad multorum mortem (quæ peccati foetus est ac stipendium) in diuina carne absorbendam & interficiendam, post quā semel ad multorū sanctificationem se in Ecclesia cōsecrauerat, mysticè maētauerat, & proprii sanguinis communicatione sanctificauerat. Adiungam super crucem Christum se holocausti victimam obtulisse, vt Abrahami figurā impleret arietem offerentis, inter vepres cornibus hærentem, post quā ligna ad suum incendium

Isaac instar, baiulauerat. Sed illud Leuitici pontificis non erat officium, quod ad hostiarum consecrationem & maturationem, Ecclesiæ celebritatem, & conuentum requirebat, vt earum sanguinis aspersione expiaretur Ecclesia, & fieret testamenti dedicatio antequã hircus populi ferens iniquitates emitteretur, vel aries in postremum holocaustum offerretur à pontifice, egresso ex tabernaculo, hirci post emissionem.

Hęc autem mysteria quoniam in figura contigerant, Christus distinctè ad salutis nostræ dispensationem adimplere debuit, factus secundum ordinem Melchisedech in æternum pōtifex: oportuit enim æternis ac melioribus hostiis æterna, cœlestia, eóque ordine sanctificari, quo in testamenti dedicatione exemplaria sanctificata fuerant, prius quàm hostiarum corpora, quarum facta fuerat in peccatorum remissionem sanguinis aspersio, extra castra cremarentur, ac fieret aries holocaustū ad præstandam pœnam remissis peccatis debitam, & antecedentem sanctificationem consummandam. Sic ergo & Christum ho-

ftiam pro peccatis in Ecclesia offerri ſemel oportuit à ſe ipſo pontifice, ad cœleſtium ſanctificationem, nouique teſtamenti dedicationem, antequam extra portã pateretur, vt hoſtiarum incendio reſponderet.

Deinde quoniam acceptæ ſanctificationis beneficium Eccleſiam à neceſſariæ mortis maledicto non liberauerat, propter decretum: Morte morieris, adhuc non deletum, hoc à Chriſto vel donatis iniquitatibus deleri, affigiq; cruci oportebat, & aduerſus poteſtates triumphare. Non enim poterat peccati maledicto, ſuccedēs ſanctificatio mortis decretum perfringere, & mortem quæ à peccato eſt, abolere, & quæ circa eã ſunt principatus ac poteſtates ſubigere ac triumphare. Quamobrem extra Eccleſiam Chriſtũ offerri ruruſ ſemel oportuit, vt eorum qui ſanctificati fuerant, erantque ſanctificandi, mortem moriēs interficeret, decretumque in ipſos pronuntiatum expungeret. Nihil enim ſanctis erat accepta ſanctificatio profutura ſub peccato venundatis, niſi à neceſſariæ mortis maledicto abſoluti fuiſſent,

& redempti: aliter enim chirographum decreti deleri non poterat, nec erat ipsis profutura redemptio, nisi prius sanctificatis. Nam, teste Paulo, in cruce semel Christus oblatus est ad multorum exhaurienda peccata, eorum puta pro quibus fuerat effusus testamenti sanguis in remissionem peccatorum, qui in Christi corpus insiti fuerant & essent inferendi & expiandi per sanguinis communicationem. Non enim aliis est profutura redemptio, quamuis pro omnibus passus sit. Semel ergo Christus in Ecclesia priorique tabernaculo ad remissionem peccatorum sub panis effigie se consecrauit ac mactauit, sacrificij, qui ab hominibus cerni nequit modo, vt antecedentis mandati legem reprobans transferret ac corrigeret, propter eius inutilitatem. Et rursus ad destitutionem peccati, id est, ad mortis quæ per peccatum in mundum introiuit, interfectionem extra Ecclesiam super crucem se obtulit semel in holocausti victimam, spinea corona ad cornua crucis adhaerentem: vt qui in spem redemptionis per sanguinis asperisionem ac

lauacrum iam expiati, & à mortuis operibus sanctificati fuerant, erantque sanctificandi ad seruiendum Deo, inque Christi corpus insiti essent & inferendi intercedente huius morte in eorum redemptionem, æternæ hæreditatis possessionem assequi possent: vt qui in ipso mortui & consepulti fuissent, quatenus cum ipso vnum prius facti fuissent corpus per antecedentem corporis & sanguinis eius communicationem.

Ad oblationem crucis adiiciam, Christum passionis tempore diuinitatem suã cohibuisse: vt huius caro tentari, contumeliis affici & occidi posset: qua ratione dici quidem potuit se occidendum obtulisse. Nam diuinitatem suam cohibendo, quum esset in tenebrarum potestate, carnem ac humanitatem suam hominum perditorum ludibrio relinquebat, & relinquendo offerebat, vt Patri pœnas daret peccatis nostris debitas. Sed hæc vnica oblatio holocaustũ ad peccati destitutionem, & ad sanctitatis consummationem per sacramentifumptionem acceptæ spectabat, vt supra demonstratum est: eratque oblatio-

nis pro peccato iam inchoatæ continuatio ac consummatio, potius quàm noua oblatio, aut oblationis initium.

Ysichius in eam rem docet Christum impassibilem diuinitatem custodiēdo, solam humanitatem passionibus præbuisse. Deinde in cœlos, inquit, Passionis tempore abiisse dicitur diuinitas, nō de loco ad locum migrans, sed propriā virtutem ex humanitate cohibens, vt daret spatium passioni. & alio loco, Quo tempore immolabatur in terris, vt pon-

Cap. 4.

tifex ipse sibi sacrificium offerebat in cœlo. Hæc autem oblatio non impedit quo minus in priori tabernaculo ea quæ ad mysticam pro peccato oblationē ac immolationem respicebāt, impleuerit.

Nam teste eodē Ysichio, ipse propriam carnē immolauit, ipse sui sacrificij pontifex in Sion factus est, quando noui testamenti dabat calicem. & alio loco:

Leuit. 16.

Ponere autē eum manū super caput vituli, & iugulare vitulū præcepit: nemo enim illum obtulit, sed nec immolare poterat, nisi semetipsum ad patiendum tradidisset: propter quod non solū dicebat,

Ioan. 10.

Potestatem habeo ponendi ani-

mam meam, & potestatem habeo iterū
sumendi eam: sed & præueniens semet-
ipsum in cœna apostolorum immola-
uit. Item, Quia videlicet prius figuran-
tem ouem cum Apostolis cœnans dñs,
postea suum obtulit sacrificium, & secū-
do sicut ouem semetipsum occidit.

IN LVCEM ANTECEDEN-
TIVM QVAESTIVNCVLAE.

IIS rebus expositis, à
Spinace, reliquisque
Caluinologis, omni-
bus precibus conten-
dimus, vt exponāt, An
Christus antequā scri-
pturam consummaret, ea quæ de ipsius
sacerdotio ac passione scripta sunt im-
pleuerit: vt ex Bezæ doctrina cœlestis
veritas exemplaribus terrenis per om-
nia responderet.

Deinde an ex lege fuerit, vt ponti-
fex Leuiticus hostiam offerret ac immo-
laret in priori tabernaculo pro peccatis
populi, illiusque sanguinem exciperet
cratere, ac inferret in sancta sanctorum,

& offerret rogās pro sua & populi ignorantia?

Num etiam oportuerit pontificem eo oblato sanguine, sanctuarium & altare aspergere, vt hac sanguinis aspersione expiaret ab immunditiis filios Israēl?

Item iis rebus gestis, nū quoque oportuerit pontificem ad populū foris expectantē se referre, vt ipsum illato in Sācta sanguine, oblatóque cū precibus aspergeret ac sanctificaret ad emundationem carnis, sicque testamentum dedicaret, dicens: Hic sanguis testamenti, quod mandauit ad vos Deus: & absque ea aspersione non futuram peccatorum remissionem, testamētique dedicationē? Præterea, nōne sancta sanctorum Moisaica fuerint exēplaria corporis Christi sancti sanctorum veri? Num etiam sanctuarium verū ac propitiatoriū nostrū est Christus, in quo thuribulum est aureum, manna verum, tabulæque testamenti, ex Mosis sententia dicentis: Sanctuarium tuum domine, quod firmauerunt manus tuę: & Dauidis dicentis, Tu & arca sanctificationis tuę?

Num eam fuisse parabolam temporis

instantis, iuxta quam munera & hostiæ offeruntur, quæ non possunt iuxta conscientiam perfectum facere seruientem, solummodo in cibis & potibus, variisque baptismatibus & iustitiis carnis, usque ad tempus correctionis impositis?

Num ergo Christum aduenisse & adstitisse pontificem, ut ea corrigeret facies in veritate, quæ fuerant in figuris adumbrata?

Post exemplarium sanctificationem, testamentique dedicationem, hircus populi peccatis onustus emittebatur: eoque emissio consummationis holocaustum offerebatur, ac hostiarum, quarum sanguis pro peccato in sancta fuerat illatus, corpora extra castra cremabantur: propter quod Christus, teste Paulo, extra portam passus est. Num ergo Christi extra portam emissio ac supplicium, caelestium sanctificationem, testamentique dedicationem, quæ per sanguinis asperfusionem fieri debuit, insecuta sunt?

Hæc si Paulo concedatur, dicant Agnoscetes Physici, quo modo quæ supra demonstrata sunt, à Christo impleta fuisse doceant, nisi se modo sibi soli cognito ac

ineffabili, in Ecclesia priore tabernaculo, obtulerit, mysticéque immolauerit, sanguinémque poculo exceperit, & in sancta, id est, in se ipsum potando intulerit, eóque se altare ac sanctuarium verũ, à nostris immũdiciis asperferit: deinde vt suum testamentum institueret ac dedicaret, cælestem ecclesiam ac familiam eodem sanguine ad conscientiarũ emundationem, eodem asperferit poculo.

Hoc si Spinax aut Beza Calvinologi impugnent, Paulo respondeant dicenti, Christum pro nobis præcursorem in interiora velaminis, id est, suæ carnis introiuisse, factum pontificem secundũ ordinem Melchisedech. Deinde Christum aduenisse vt assistens futurorum bonorum pontifex, per proprium sanguinem in sancta introiret. Dicant an Christus post quàm in gloriam introiuit, factus sit secundum Melchisedech pontifex, an verò tunc factum fuisse consentiant, quum tabernaculi veri, quod fixit Deus & non homo, ministerium sortitus est? Dicant etiam, num assisteret futurorum bonorum ponti-

DE DVPLICI

sex secundum ordinem Melchisedechi quum sui corporis & sanguinis participationem dedit: an verò vt priuatus ei mysterio incubuerit, vt intelligamus: Num ergo tunc per proprium potatum sanguinem sanctificantem se dat in sancta, & in se ipsum introiuerit, vt se nostrum sanctuarium ab immunditiis nostris emundaret?

Dicant, quum se Christus pro nobis sanctificauit, vt in ipso essemus verè sanctificati, an in sancta introiuisse dici debeat, non secus ac quum glorificatus est resurgens à mortuis, in gloriam dictus sit introiuisse?

Quum resurgens nostra in Christo caro gloriam induit, & de cœlo cœlestis effecta est, vt pro nobis vultui Dei appareat ab eo tempore gloriam expectantibus: num etiam in cœlum illud ipsum de quo cœlestis effecta est, introiuisse dici debeat, non secus ac in gloriam, de qua gloriosus effectus est, introiuisse dictus est: & quum à se ipso sanctificatus pro nobis est, nonne in ea sancta de quibus sanctificatus est, introiuisse dici debet?

Hæc quum ita habeant, quis negabit

poculi fuisse sanguinem tabernaculum
 diuinitatis non manufactum, sed verbo
 Dei humana natura non cooperante:
 per quod Christus, vt homo, in sancta
 introiuerit, id est, Deū induerit (intrat
 enim qui induit) non secus ac in cœlum
 ipsum, & vt Caluini verbis vtar, in glo-
 riam introiuit per sanguinem verbo fa-
 ctum, sed humana cooperante natura,
 huiusque creationis, qui è venis in cru-
 ce effusus est?

DE
I V D A I C I
PASCHATIS IMPLI-
MENTO ADVERSUS
Caluinologos.

PER NICOLAVM
VILLAGANGNONEM
*Francum, equitem
Mellitensem.*

LVTETIÆ,

Apud Sebastianum Niuellium, in via
Iacobæa, sub Ciconiis.

Cum Priuilegio Regis.

CAutum est Christianissimi Regis Francorum Privilegio, ne quisquam vel excudat, vel excusos alibi discedat libros quovis idioma in lucem editos à D. Nicolao Villagagnone, equite Mellitensi, ante septennium, prima cuiusque operis editione, nisi eius permissu ac voluntate: quod ille Sebastiano Nivelio libenter impertit. Qui secus faxit, multa, amplissimo diplomate indicta, plectitor. Apud sanctum Maurum. 2. Septembris. anno 1568.

Par le Roy en son Conseil.

De Laubespine.

AD CLARISSIMUM

D. BARTHOLOMÆVM

Faium, Regium consilia-
rium, Nicolaus Vil-
lagagnon.

DE religionis nostræ veritate
vocatus in contentionem ab
hostibus fidei, Missam esse cor-
poris Christi sacrificiū inficiatibus, à ver-
bis Euāgelicis ac veteris testamenti figu-
rarū implemento, Ecclesie propugnatio-
nē suscepi, hanc à Paschatis figura insti-
tuēs. Ostēdi Mosē in figura Israēlis re-
dēptorē, antè quàm ex Ægypto in pro-
missam terram exercitum suū traduce-
ret, agnum pro trāsitu sacrificasse in sua
familia, ac cum ipsa comedisse, ut de sa-
cificio fierent inter se participes, prius

quàm itineri se committerent. Quo exem-
plo docui Christum veritatem, hora fa-
cta, quum esset ad Patrem transiturus, se
necessariò in transitus hostiã sacrificasse
ac sub panis effigie comedisse, comeden-
dúmque dedisse antè quàm se tenebra-
rum potestati permetteret, ad earum nu-
tum ex hoc mundo in cælum excessurus:
eóque suos ad se tandem tracturus. Hãc
nostram sententiam multis scripturæ
locis Patrúmque testimoniis confirma-
ui, quæ in hoc libello inserta & inscri-
pta sunt. Libellum verò tibi dedican-
dum esse mihi putavi: ut pro nostra ami-
citiâ coniunctis animis aduersus hostium
impresiones ac impetus, firmitus harea-
mus. Vale.

DE IVD AICI PASCHA-
TIS IMPLEMENTO
aduersus Calvinologos.

Quod Christus pontifex æternus per sui corporis cõmunicationem, à mortis regno Ecclesiam suam in vitæ Dei que regnum traduxerit, atque ita impleuerit quæ de ipso in lege scripta & figurata fuerant, quantum ad sacerdotij translationem attinet.

ALVINVS & Beza, è quorum traditione sacrae scripturae spiritum ebibistis, ô Calvinologi, disertis verbis attestantur

Christum Iudæorum pascha stando, & calceis non detractis comedisse cum patrefamiliâs ad quem diuerterat, prius quàm cum suis duodecim in cœnaculum se ad cœnam reciperet, operamque

Matth. 26.

DE PASCHATIS IMPLEMENTO]
daret noui testamenti mysterio.

Ioan. 13.

Diuus Ioannes refert, Dominum cœna facta surrexisse, & Apostolos abluisse, deinde recubuisse: de que Iuda proditore dixisse, Vnus ex vobis me tradet.

Luc 22.

D. Lucas nobis author est, Dominum in eo recubitu, quo de prodicione Iudæ sermonem habuit, id est, post diem decimum quartum, post lauacrum Apostolorum, cœnamque typicam dixisse: Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscū antè quàm patiar, quia hoc post hac non manducabo, donec impleatur in regno Dei.

Matth. 26.

D. Matthæus & Marcus cum Luca cõsentiunt, tunc Dominum de prodicione Iudæ loquutum, quum noui testamenti mysterio incumberebat: id est, postquam iterum recubisset.

Marc. 14.

Hinc ergo perspicuum esse dixi, iam iam, Phase Iudæorum, id est, veteris testamenti, factum & consumptum fuisse, legemque Iudaici paschatis sacrificandi translatam, quum Dominus suum paschatis edendi desiderium discipulis exprimebat: de suoque corpore mystice immolando, & non de Iudaico agno intellexisse.

Adiungam, hinc etiam probari posse, *Tertu. lib.*
 ostensum pascha, cuius edendi deside- *4. Aduer*
 rio se ita teneri testabatur Dominus, *sus Marc.*
 fuisse corpus eius, pascha nostrū, quod
 tunc volebat modo sapiētia suæ cogni-
 to, ad legis implementum sacrificare,
 & sacrificatum suis Apostolis comedē-
 dum dare, vt ipsos sui sacrificij faceret
 participes, antè quàm ex hoc mundo
 transfiret ad Patrem, non secus ac He-
 braei patres, immolati sui paschatis mā-
 ducatione, cum Mose, & inter se parti-
 cipauerant, antè quàm ex Ægypto in
 promissam terram transmitterent.

Hoc vt magis perspicuum esse possit,
 ad Caluini Bezæque sententiam animū
 adiiciamus. Si Christus stādo, soleis nō
 detractis, & antè quàm ad cœnam ac-
 cumberet, pascha Iudæorum comede-
 rat quartadecima die mensis: exponāt
 quo modo fieri potuisse intelligant, vt
 quintadecima die post cœnā, p̄st laua-
 tos Apostolos, post quam Dominus ac-
 cubuisset, illud ipsum pascha iam con-
 sumptū iterum demōstrasset, huius co-
 medendi accensus desiderio? An quod
 non erat amplius, ostendi poterat?

Quod stando secundum legem cum

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
patrefamiliàs comederat Dominus, an
potuisset accumbendo seorsum ab ipso
patrefamiliàs, cum solis Apostolis con-
tra legē comedere caluinique opinio-
nem? Item, quòd ante cœnam calceis
indutis comederat, an potuisset post
cœnam, pòstque lauatos Apostolorum
pedes detractis soleis rursus mandu-
care?

Præterea Calvinus & Beza docent,
non solùm, ante postremam cœnã Do-
mini pascha legis fuisse manducatum,
sed ei manducationi tempus constituūt
inter duas vespervas quarti decimi diei.
Prior autem vespera Hebræis, à meri-
die incipiebat, & posterior cum Solis
occasu præteribat, initio noctis diei de-
cimi quinti.

Bez a 26.
in Matth.

At de multa nocte decimi quinti diei,
Dominus Apostolos abluit, & deinde
recubuit: tuncque desiderij sui sermonē
habuit: vt dici non debeat, desiderium
illud comedendi paschatis, ad pascha
Iudaicum pertinuisse: ei enim comedē-
do spatium inter duas vespervas decimi
quarti diei, ascribunt Calvinus & Beza.

Calvinus tamē sui oblitus paulò pòst,
ne huc impingeret, de duabus vespervis

cum Hebræis cōsentire noluit. Is enim duas vesp̄as decimi quarti diei, contra scripturam ab huius Solis occasu definiuit: vt prior ab occasu Solis decimi quarti diei inciperet, ac vsque ad obscuram noctem decimi quinti produceretur: & posterior ab obscura nocte inciperet, & cum Solis ortu decimi quinti diei subsequente coniungeretur, vt novem horarum interuallo secūda vespera concluderetur, & orienti Soli decimi quinti diei antecederet: hoc modo vesp̄as decimi quarti diei ex nocte decimi quinti faciens: quod nō ridiculum esse iudicarem, nisi ab Aydgnosensi viro, cui omnia licere tributum est, hoc cōmentum effluxisset. Nam qui vesp̄as decimi quarti diei, quas occasus Solis excludit, nocti diei decimi quinti attribuit, stultius nihil fingere potuisse iudicandus est.

Hoc affectus mentis errore Calvinus, ita sui oblitus est, vt postquam docuerat Christum, pascha Iudaicū stando cum patrefamiliās comedisse, prius quāmissō patrefamiliās cum Apostolis in cœnaculum stratum, ad opus sui mysterij secederet, è vestigio docuit Christū,

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
noctu cum solis suis duodecim accū-
bentem, inter duas vespervas Iudæorum
pascha fecisse & comedisse: quod per-
inde est ac si diceret, Christum post te-
stamenti legisque translationem, rursus
legi & veteri testamento operam dedisse,
se, in cuius opinionem descendit Beza,
quamuis figura typis excusa, demonstra-
uerit temporis spatium, quod occasum
Solis insequitur, fuisse diei occasum So-
lis insequentis, id est, decimi quinti diei
initium, quoniã hora duodecima, He-
bræis diem finiat.

Exo. 12.

Miratus sum viros istos, alioqui non
malè perspicaces, in eã se stupiditatẽ in-
duisse, vt legis non meminerint statuẽ-
tis agnum Iudaicum, inter duas vesper-
ras non decimi quinti diei, sed decimi
quarti primi mensis immolari oportere.
Nam secundum hanc legem, quum
post occasum Solis decimi quarti diei,
decimi quinti diei nox incipiat, & im-
molationem agni Calvinus & Beza in
eam reiiciãt, Christum & patremfami-
liã transgressã legis reos faciunt, quod
non decima quarta die ex lege, sed de-
cima quinta contra legem operam Iu-
dæorum sacrificio dederint, ante Solis

ortum decimi quinti diei, id est, vt Calvinus somniauit, inter duas vespervas, è priore noctis decimi quinti diei vigilia, priorem decimi quarti vesperam, & tribus subsequētib; secundam constituens, vt hæc cum Solis ortu coniungatur.

Mirum est etiam Bezam nõ animaduertisse, Christum, si seorsum à paterfamiliàs accumbēs cum discipulis, Iudæicum aliquod pascha fecerit & comederit, oportuisse hoc quoq; seorsum à paterfamiliàs, ipsius in domo à Christo sacrificari, & huius sanguine alienæ familiæ postes ac subliminaria liniri: quæ in re contra legem Christum fecisse planum esset. Nam Caluino teste, nemo foris ad alieni paschatis participationem adueniens, aliena in domo poterat pascha facere, alienamque operam præstare: tametsi posset paschatis, cum paterfamiliàs fieri particeps. Nam quisq; paterfamiliàs lege obstrictus erat, proprium Pascha, propria in familia facere diffinito tēpore, id est, inter duas vespervas decimi quarti diei: quamuis si illi cōuiuuius opus erat ad esum sui paschatis, vicinam familiam conuocare posset.

*Lege phi-
lo. decalogo
& vita
Mosis.*

DE PASCHATIS IMPLEMENTO

Huc adiungam, Iudæis ex lege fuisse
 necesse decima mensis die agnum an-
 niculum ab ouilibus segregare, eumque
 domi vsque ad decimum quartum die
 immolandū custodire. Hoc ergo Chri-
 stum agere debuisse apertum est, si ipse
 arietē in pascha ex lege sacrificasse cre-
 ditur: tamen hoc factum esse Euangelio
 non ostendi. Qui ergo contendit agnum
 alium quā qui à patrefamiliās tempe-
 stiuē subductus erat, à Christo sacrificat-
 um & manducatum esse post occasum
 Solis, quādo cum suis accumbebat, ostē-
 dit illum modis omnibus in legem cō-
 misisse.

In eam sententiam Beza docet, veri-
 simile esse Christum, vna cum patrefa-
 miliās pascha legis comedisse, quoniam
 oportebat (eius verbis utar) totam do-
 mus familiam, edēdo agno interesse ex
 legis præscripto. Quod si totam domus
 familiam edendo agno interfuisse Be-
 zæ credimus, non sine ratione negabi-
 mus fuisse pascha Iudæorū, quod Chri-
 stus accumbens cum suis Apostolis, se-
 orsum à patrefamiliās à se factum come-
 debat: sed nostrum, id est, corpus illius,
 sub panis effigie consecratum & sacri-

Ioan. 13.

ficatū, vt nihil ambigi debeat Eucharistiam, esse hostiam salutarem, quæ cœli pandit ostium, & Christum, Dei sapiē- *Prover. 9.* tiam, hostias suas tunc mactasse, quum parauit mensam suam.

Quem agnū ergo contendis à Christo cum paterfamiliàs stando manducatum esse? Dixi ex Bezæ sententia eum fuisse, quē paterfamiliàs inter duas vesperas decimi quarti diei ex lege sacrificauerat, antè quàm Christus ad sui testamenti sacrificiique mysterium & implementum in stratum cœnaculum se reciperet.

Præter ea quæ à nobis supra demonstrata sunt, hoc quoque me deducit ab eorum sententia, qui putant Christum accumbentem, pascha Iudaicum fecisse, & comedisse, quòd illi docere non possint Christum Deum, Deo patri vnquam bruta sacrificasse, brutorumque sacrificiis Deum patrem adorasse, qui mundum ingrediens dixerat, Sacrificium, oblationes pro peccato noluisti: *psal. 39.* tunc dixi: Ecce venio.

Sed qui contradicendi studio contēdet ipsum, brutis cæsis litasse, necessario probare debet hunc suo tempore litaf-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
se, id est, inter duas vespervas decima
quarti diei, id est, ante Solis occasum.
At Marcus narrat hūc iam factō vesp
re, id est, quarta decima die iam præ
rita venisse, discubuisse, comedisse &
nem sumpsisse, arietis nulla facta me
tione: qua in re nobis eo de sacrificio
mnem tollit dubitationem: qui enim
post secundam vesperam decimi qua
diei venit, nō potuit inter eiusdem diei
duas vespervas phase Iudaicum facere
id est, sacrificare.

Qui mecum hac de re cōflixerunt, h
adacti, hanc vnam euasionis rationem
iniuerunt. Negauerūt phase Iudaicum
esse sacrificium: quamobrem dixerunt
me frustra hanc immolationis difficul
tatem ingerere. Sciri quidē nō ex Chri
sti dignitate deffendi posse hunc, De
bruta sacrificasse: sed citra huius iniuriam
hunc dici posse, agnum paschalem occu
disse, ciborum instar communium, &
memoriam transitus patrum ex Ægy
pto, ex legis præscripto comedisse.
ergo omnem hac de re rixandi occasio
nem illis præcidamus, probabimus pha
se Iudaicum, fuisse sacrificium, & citra
blasphemix suspicionem cōtendi no

posse Christum eo sacrificio Deum coluisse.

Ex verbis mosis, phase fuisse sacrificiū, Exo. 12.
 liquido perspectum est: Ite inquit, tol-

lètes animal per familias vestras, & immolate phase. Paulò pòst: Et cùm dixerint vobis: Quæ est ista religio? dicetis

eis: Victima tráfitus Domini est. Deinde: Vocatisq; Mose & Aaron, ait: Surgite, egredimini à populo meo vos & filij

Israël, & immolate Domino sicut dicitis. Et num. 9. Ecce autem quidam immundi super anima hominis, qui non

poterant facere phase in die illo, accedentes ad Mosem & Aaron, dixerūt eis: Immundi sumus super anima hominis,

quare fraudamur, vt nō valeamus oblationem offerre Domino, in tēpore suo, inter filios Israël? paulò pòst: Si quis autem & mundus est, & in itinere nō fuit,

& tamen non fecit phase, exterminabitur anima illa de populis suis: quia sacrificium Domino non obtulit tempore suo. Et: non poteris immolare phase in Deut. 16.

qualibet urbium tuarum. Item: Immolabis phase vespere ad oëcasum Solis decimi quarti diei. Et Marcus: Primo die Marc. 14.
 azymorum, quādo pascha sacrificabāt,

Luc. 22.

Et Lucas: Dies azymorū, in qua necesse erat immolari pascha. Deniq; omnibus scripturæ locis, quibus fit mentio paschatis, intelligi potest, hoc sacrificij nomine locouē sumi.

Heb. 5.

Obiicies patres familiās non fuisse sacerdotes, ideóque fuisse offerendi facultate illis interdictum. Hoc autem in responsum accipe, me non inficiari, pōtificem ex hominibus assumptum in iis quæ sunt ad Deum constitui, vt offerat dona & sacrificia pro peccatis. At paschatis sacrificium ad peccatorum populi remissionem nō pertinebat: erat enim pro transitu cuiusque offerentis, & memoriale salutis exceptæ, ex utaq; Dei clementia seruitutis. Philo Iudæus, in vita Moseos & decalogo, scribit, patres familiās, ad hoc genus sacrificij ex priuilegio, quasi fuissent sacerdotes, à Deo vocatos: hunc lege.

Nonnulli contra Philonis sententiam sacrificandi Paschatis priuilegio patres familiās expulerunt, eo solis sacerdotibus attributo: hac tamen lege, vt patribus familiās fuerit necessarium, agnum in suos humeros imponere, atque in tēplum ad sacerdotem importare inter
duas

duas vespervas decimi quarti diei, ut eum sacerdos acceptum offerret ac immolaret: quem deinde pater familiam a sacerdote repetitum rursus humeris impositum domum referret cum sanguine, ad postes ianuae liniendos. Secundum quam opinionem Christus diversorium introgressus, arietem ab Apostolis paratum in humeros suos impositum, ad sacerdotem necessario importasse credendum est, & sacrificatum retulisse. Sed ab hac opinione me Marcus abducit, dicens: facta vespere, id est, hora sacrificii constituta iam praeterita, Christum in diversorium contulisse, accubuisse & panem sumpsisse, eius ceremoniam nulla facta mentione. Et quoniam sacrificandi paschatis provincia, patrem familiam directo respiciebat, existimaui Christum in Apostolos, quod suarum ipsius erat partium, contra legem non reiecisse, ut ipso absente agnum curarent sacrificandum. Praeterea, haec opinio Mosaico praescripto esse videtur contraria. Vocavit enim Moses omnes seniores Israel, & dixit ad eos: Ite tollentes animal per familias vestras, & immolate pascha, fasciculumque hyssopi tingite in sanguine, qui est in

Marc. 14.

Ex. 12.

Ex. 12.

Ex. 12.

Exo. 12.

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
limine, & aspergetis ex eo superlimi-
nare & vtrumque postem. Nullus ve-
strum egrediatur ostium domus suae vs-
que mane. Et egressi fecerunt sicut eis
precepit Moses & Aarō. Qua in re nulla
sacerdotum mentio facta est. Nam nec
erat adhuc ordo ille sacerdotalis insti-
tutus, nec vllum in eam rem templum
extractum.

Hæc audientes nonnulli dixerunt, ab
Euangeliorū lectione planū fieri, Chri-
stum, aliter quā ego docuerim, Pascha-
tis manducationem intellexisse, vnā-
que ipsi Christo vobiscum de Paschate
fuisse sententiam. Scriptum est enim,

Matt. 26.

Prima die azimorum quando Pascha
sacrificabant dicunt ei discipuli, Quo-
vis eamus & paremus tibi manducare
pascha? Deinde, Et abierunt discipuli,
& inuenerunt sicut dixit eis, & paraue-
runt pascha. Item: Venit dies azymorū

Luc. 22.

in qua necesse erat immolari Pascha. Et
misit Petrum & Ioannem, dicens: Eun-
tes parate nobis Pascha, vt manduce-

Ibidem.

mus. Deinde: Vbi est diuersorium
vbi Pascha cum discipulis meis man-
ducem? & ipse ostendet vobis coena-
culum magnum stratum, & ibi parate.

Euntes autem inuenerunt sicut dixit eis,
& parauerunt pascha.

Ex his locis docent Apostolos, agnū
paschalem Iudaicum parauisse, quem
Christus sacrificauerit, & cum ipsis epu-
latus sit accumbens seorsum à patrefa-
miliàs, sed ita sese in Bezeniam repre-
hensionem incitant. Is enim docet to-
tam domus familiam edendo agno in-
terfuisse, & Christū ex legis præscripto,
stādo agnum illum comedisse cum pa-
trefamiliàs antè quàm in cœnaculum
ad mysterium suum se conferret. At Be-
zam omittamus. Ad Euangelistas ani-
mum adiiciamus. Euntes parate nobis *Luc. 22.*
ut manducemus pascha. Deinde: Inue-
nerunt sicut dixit eis, & parauerunt pa-
scha.

Prius quàm penitiorem huius myste-
rij sensum effodiamus, quæram ex te,
quid Paschatis, & quid apparatus nomi-
nè intelligas? Si ad agnum, Paschatis si-
gnificationem referas, accipe agnum il-
lum anniculum, qui ad solemnia parari
debit, Paschatis nomen antè non ha-
buisse, quàm consecratione, oblatione,
& sacrificio, ex agno hostia facta sit. Ita
qui pascha memorat, agnum in sacrifi-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
cium fuisse iam immolatum indicat, ac
ex agno factum fuisse pascha.

Matt 26.

Quum ergo dixerunt Apostoli: Quò
vis eamus, vt paremus tibi māducare pa
scha? Innuerunt se, de agno intelligere,
quem à patrefamiliàs, ad quem se con
ferebant, iam sacrificatum putarent, vt
ille, proposito Christi cognito, suum e
pulum ita pararet ac metiretur vt suæ &
Christi familiæ sufficeret: alioqui enim
si ex improviso venisset Christus, acci
dere potuisset, vt iam consumptum sa
cificium inuenisset. Si scriptum esset:
Quò vis eamus, vt paremus tibi agnum
à te quum veneris, ~~ad~~ sacrificandum, vt
ex eo comedas: aliquatenus vestra def
fendi posset opinio. Sed scriptum est,
Parate nobis pascha, vt manducemus,
id est, agnum iam sacrificatum parate
nobis in cibum.

Præterea, si à nobis diffides, conside
ra quid parare tibi significet, & quo die
parandum hunc suscipiebant Apostoli?
Non eo quidem die qui lege ad agnum
segregandum præscriptus erat, id est,
non decima die parandum & segre
gandū assumebant, sed quarto decimo,
qui non apparatus, sed sacrificio dicatus

erat. Si ergo ex solénitatis die parasceuem fecissent, legem soluissent

Ergo si parandi significationem acceperis, vt hác nolis agni segregatione respexisse, sed ipsius esum: necessario in Bezæ nostrámque sententiam tibi veniendum est, & dicendum missos Apostolos, vt de Christi aduentu patrem familiars certiores facerent: vt hoc intellecto, cibum sui sacrificij ita metiretur ac distribueret, vt præter domesticam ipsius familiã, Christi familiæ sufficere potuisset: parandũ insuper curarent cœnaculum, & panes azymos, aquam, & vinum ad Christi sacrificij mysterium.

Si in hac sententia nolis acquiescere, dic in quam significationem parandi paschatis mandatum interpreteris? An opinio tibi est, Christum suis imperasse, vt agnum anniculum alicunde corrogarent tempestiuè segregationem, ac macerarent, ciborum instar communium, vt quum aduenisset Christus, ei superesset nihil, nisi vt accumberet, ac epularetur? In hanc enim opinionem videris inclinare. Sic autem Christum præuocationis, mortisque reum faceres. Tunc enim non poterat agnus non sacrificia-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
tus comedi. An ergo huc mandatum
applicabis, vt Apostolis fuerit in præ-
scriptionem agni conquirendi, conse-
crandi, sacrificandi & assandi, vt ad ves-
cendum Christo reliquum nihil fieret?
Hoc autem non leuioris criminis fuis-
set, quàm superius mandatum. Nam a-
rietis sacrificandi prouinciam, quæ ex
priuilegio ad patrem familias pertine-
bat, familiaribus contra legem non im-
posuisset Christus. Quòd si vicem ma-
gistri citra mandatum sibi præstadam
arrogassent Apostoli, in magistrū ipsum
commisissent.

Denique, si ita habet vt intelligis, qua-
re scripsit Lucas, non ab agni esu, sed à
poculis & libaminibus, post pedum a-
blutionem conuiuium cœpisse? Quæ
autem fuisse tibi videtur agni anniculi
magnitudo, vt duodecim homines, tæ-
dio ac merore confecti, eum integrum,
tam angusto temporis spatio comedere
potuissent, vt ex eo nihil restaret? Acci-
pe ea in regione arietes, dupla quanti-
tate, Europæ arietes excedere, vt vi-
ginti epulonibus quantumuis fameli-
cis, aries vnus sufficeret. Longè ab hac
vestra contemplatione nos abducunt

Euangelistæ. Ioannes enim testatur do-
 minum, quum iterum accubisset tur-
 batum spiritu, dixisse de Iuda prodito- *Ioan. 13.*
 re: Cui intinctum panem porrexero, hic
 me tradet. Et Matthæus: Qui intingit *Matth. 26.*
 mecum manum in paropside, hic me
 tradet. Diuersa ergo ab agno tosto ac
 torrido, esculēta erant apposita, quibus
 panis intingi posset. Præterea, non vi-
 deo quum paropsis tam capax inueniri
 potuisset, vt anniculum arietem conti-
 nuisset. Quum ergo legi Apostolos Chri-
 sto sibi que parauisse, vt pascha comede-
 rent, non ad pascha Iudaicum, post le-
 gis & testamenti veteris translationem
 sacrificandū & comedendum, sed ad ea
 quæ supra docuimus, quæ ué ad Christi
 mysterium attinebant, animum meum
 appuli. Nam & azymi panes, solēniorū
 vsui destinati, paschatis appellatione *Matth. 26.*
 diffiniri potuerunt, veluti ex Ioanne cō-
 iectura consequi potes, dicente: Non *Ioan. 18.*
 introierunt in prætorium ne contami-
 narētur, sed vt manducarent pascha. *Matth. 26.*
 Quo loco non de ariete sacrificando &
 comedēdo loquutus approbatur. Nam
 ex eo nullæ reliquæ vsque mane super- *Exod. 12.*
 esse debuerunt. Non remanebit, inquit

DE PASCHATIS IMPLEMENTO.

Moses, ex eo quicquã vsque mane. Præterea idẽ ipse Ioãnes, pascha p̄ die festo

Ioan. 19. capit, vti scriptum est: Parasceue autem

Luc. 22. paschæ hora quasi sexta: quæ dies erat decima quinta pridie sabbati. Et Lucas,

Appropinquabat dies festus azymorũ, qui dicitur pascha. Quum ergo pascha

parauerunt Apostoli, quæ ad solemnia & mysterium attinebant, esse parata intelligo,

& non agnum à Deo intemptiue, id est, de multa nocte decimi quinti diei, contra legem sacrificandum: Erat enim nox Ioanne teste: vt non possim

Ioan. 13. Lucam interpretari, de veruecina carne intellexisse, quum post ablutos Apostolos de paschate comedendo m̄tionem habuit, sed de nostro paschate sub panis effigie distributo & manducato, quum in crucem se maectandum offerebat, cõ-

secrabat, & sacrificabat Christus, dicẽs:

Matth. 26. *Marc. 14.* Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur.

Huic sententiæ me verba Domini cõfirmarunt. Is suos interrogans, Scitis, inquit, quòd post duos dies pascha fit, & filius hominis tradetur, vt crucifigatur? His enim verbis Christus ostẽditur, non de Iudaico paschate loquutus, sed

Matth. 26.

de suo. Certum est enim post duos dies ab eo quo Christus hæc enuntiauit, hūc traditum & crucifixum esse: Is enim decima quinta luna mensis traditus & crucifixus est, & decimatertia futuram post duos dies mortem crucis prædixerat. Quum ergo eo die quo traditus & crucifixus est, pascha futurum esset ante traditionem, si de paschate Iudaico intellexisset Dominus, dicere non debuit: Post duos dies fit pascha: sed intra duos dies. Nam pridie traditionis & passionis, fiebat pascha Iudæorum inter duas vespervas, id est, decima quarta die: quæ, teste Beza, cum Solis occasu præteribat, & decimæ quintæ cedebat, vt à Solis occasu decimæ quartæ diei, quindecimus inciperet dies.

Irenæi hæc fuit quam propugnamus sententia. Is exponit Adamum, exemplar Iesu Christi, sexta die hebdomadæ mortuum fuisse, eoque die mortuum quo fructum mortis comederat, vt exēplo esset Christum, eo die moriturum ad æternitatem nostram, quo fructum vitæ, pascha nostrum, comedisset, id est, sexta hebdomadæ. Si ergo sexta die hebdomadæ pascha suum comedisse

DE PASCHATIS IMPLEMENTO

Matth. 26.

Christus creditur, & traditioni pascha antecesserit, ut ab his verbis approbatur: Pascha fit, & filius hominis traditur, ut crucifigatur: necessario credendum est, Christum sexta die Hebdomadae paulo ante suam traditionem, se pascha fecisse & comedisse, ut inter Paschatis mysticum sacrificium, & mortem crucis, interiecta sit traditio. Beza his laqueis irretitus euolui se non posse putauit, nisi contextum Euangelicum corrumpere, dicens: Inter ³ duos dies pascha fit, ut ad pascha Iudaicum verba Domini spectare videantur: quamuis Beza didascalus lectionem Ecclesiae hoc loco sequutus sit, dicens: Post biduum pascha fit.

Quum ergo duos dies praeteriuisse oportuerit, ante quam Christus pascha suum apud patrem familiam cum solis faceret Apostolis, & pascha Iudeorum intra duos dies necessario fieri debuisset, dixi Christum eo de faciendo paschate loquutum, cuius edendi desiderio teneri se demonstrabat, quum post ablutos Apostolorum pedes, nocte in qua tradebatur, id est, sexta hebdomadae accubisset.

Hoc autem pascha dixi, post Tertu-

ADVERSUS CALVINOLO. 54
lianū, fuisse corpus Domini, pro nobis *Lib. 4. ad-*
panis sub effigie Deo patri cōsecratum, *versus Mar-*
datum, oblatum, mysticēque sacrificia- *cio.*
tū: vt deinde extra portam ex lege mo-
reretur ac fieret holocaustum. Tu tamē
hoc inficiaris, ne Missa nostra, id est,
eucharistia, salutaris hostia dici possit: &
affirmas hanc Pauli sententiam: Pascha *I. Cor. 5.*
nostrum immolatus est Christus, non
aliò quàm ad crucē spectare: quasi Chri-
stus non se consecrasset, immolatio-
nēque paschatis in sua familia nō im-
pleuisset, quum extra portam vi ad sup-
plicium tractus est. Quis autem vos do-
cuit vllum pro transitu & pro peccato
posse sacrificium constitui, aut depin-
gi, absque antecedente consecratione
& oblatione, & quod semel fuerit in Ec-
clesia consecratum morte maētandum
esse?

Non me latet Christo crucifixo crura
fracta nō fuisse, vt scriptura impleretur, *Ioan. 19.*
Os non comminetis ex eo: quod & ad
paschatis hostiam dirigi certū est. Hoc
tamen scripturæ implementū non im-
pedit, quo minus Christus in Ecclesia
se se prius consecrauerit, obtulerit, fan-
ctificauerit, ac mysticē maētauerit, vt ex

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
lege paulò post morte moreretur, idq;
supplicij genus oppeteret, ad quod sese
consecrauerat. Nam consecrantis voto
ac deuotioni, respondere debet species
maçtationis. Quum ergo in pascha se
consecrauit Christus, dicens: Hoc est
corpus meum quod pro vobis datur: non
debut consecrationis consummatio, à
lege paschatis consecrati votoque con-
secrantis discrepare: nec, quoniam in
cruce consummatio facta est, cum san-
guinis effusione cruenta, sequitur nullam
prius factam fuisse mysticam maçtatio-
nem in consecratione.

Matth. 26.

Marc. 14.

Luc. 22.

Nescis vnum quodque sacrificium his
consistere, consecratione, oblatione &
maçtatione, vt altervtro neglecto, nul-
lum esse possit sacrificium, & abs re su-
perfluoque alterutri operam impendi.
Nam maçtatione antecedens in morte
consecratio consummabatur, & à con-
secratione, ad optatum effectum vires
capiet maçtatio. Hinc patres quoniam
ex lege consecrationem mors necessa-
riò sequebatur, mortis voluntariæ no-
mine ipsam consecrationem diffiniue-
runt, & maçtationem, quæ consecratio-
nis est finis, coactæ & cruentæ. Quam-

obrem corpus Christi sub panis effigie mysticè consecratum Missam, id est, voluntarium sacrificium donumque vocauerunt: & huius consecrationem, mortem voluntariam. Is enim qui morti se potest eripere si velit, & non vult, sed se vltro in mortē offert ac consecrat, quoniam mortis suæ conscius est, mortem sibi consciuisse iudicatur. Christus ergo quem offerre ac immolare poterat nemo, nisi se ipsum obtulisset, & ad patiendum tradidisset, quum se consecrauit, sibi mortem intulisse dictus est. Propter quod (vt in hoc propositum adnotauit Ysichius) nō solum dicebat: Nemo tol-

In Leuit.

cap. 4.

Ioan. 10.

lit animam meam, sed eam pono à me ipso, potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam: sed præueniens crucem suam semetipsum in cœna Apostolorum immolauit: & hunc sacerdotem LXX. non solum vnctum siue linitum, sed & consummatū manibus appellauerunt: consummatum est enim prius in cœna mystica, accipiens panē & frangens. Deinde per crucem quando ligno affixus est. Non ergo repugnat, os in cruce illi non fuisse comminutum, & in hoc paschatis

et. ma. 1.

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
figuram impletam esse à cōfecto-
ribus, quum ad consecrationis implementum
palam mactatus est, & cum ipsum se im-
molasse modo sibi cognito, ac mystice
figuram impleuisse.

Matth. 26. Hoc & ita habere nos docuit Chri-
stus his verbis: Apud te facio pascha
meum cum discipulis meis. His enim
verbis probatur, non in cruce, seorsum
à discipulis, sed cum eis apud patrem
familiars post duos dies, pascha suum fa-
cere voluisse.

Luc. 22. Sed Lucae lectio, si huc mentis aciem
infixeris, omnem tibi hac de re tolle
dubitationem. Et quum, inquit, facta e-
ret hora, discubuit, & duodecim Apo-
stoli cum eo, & ait illis: Desiderio desi-
deravi hoc pascha manducare vobiscum
antequam patiar: dico enim vobis, qui
post hac non māducabo illud, quousque
impleatur in regno Dei.

Ioan. 13. Hora, inquit, facta: cuius rei horam fa-
ctam esse iudicabis? Quid hoc loco tibi
significat, horam factam fuisse? Ioannes
hoc videtur exposuisse, dicens: Sciens
Iesus quia venit hora vt transeat ex hoc
mundo ad Patrem: & cœna facta, surgit
à cœna, & ponit vestimenta sua: & cum

accepisset linteum præcinxit se, &c. An
 de horæ tempore ij tibi videntur inter
 se conuenire? Si conueniunt, accipe de
 Iudaico paschate Lucam non intellexif
 se, eius enim sacrificandi tunc tempus
 efflexerat: erat enim nox decimi quinti
 diei, cum Christus, post lauatos Apo-
 stolos accubuit. Et decima quarta dies,
 in quæ inciderat paschatis immolatio,
 præterierat. Hora ergo facta, Christi pas-
 chatis mysterium appetebat. Quam igitur
 substantiam iudicas Dominum exu-
 tis calceis accumbentem demonstrasse,
 ac dicentē: Desideraui hoc pascha man-
 ducare vobiscū antequam patiar, quia Luc. 22.
 illud nō manducabo donec impleatur?
 Agni, inquis, Iudæorum. At is ante no-
 ctē, & antequam lauandis Apostolo-
 rum pedibus Dominus incumberet, à
 cœnâque surgeret, fuerat stādo, teste Be-
 za, manducatus. Non eius ergo, qui iam
 consumptus erat, manducandi deside-
 rium præ se ferebat Dominus. Hunc ip-
 sum, inquis, ostendebat, sed memoria
 tenus, & quanto eius tunc comedendi
 desiderio flagrasset, exprimebat. At a-
 pertè hoc inficiabatur Christus: ne-
 gabat enim fuisse manducatum, affir-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
mando, non māducatum iri donec im-
pleretur. Dico, inquit, quia non mandu-
cabo illud donec impleatur. Ergo non
manducatum, aliquando manducandū
significabat.

Fuisse non ignoramus qui putauerint
hoc loco, dictionem, donec, ita sumi nō
debere, vt necessariam quādam innuat
post paschatis implementum mandu-
cationem: sed eam nos ad tempus im-
plemento antecedens cōtrahere, vt in-
telligamus nobis ostendi ab eo tempo-
re vsque ad paschatis implementum,
Christum non amplius Iudaicum pas-
cha fuisse manducaturum: eūmq̄e hu-
ius orationis fuisse sensum, ac si dixis-
set: Desideraui hoc pascha vobiscum
manducare, quia hoc nūquam amplius
manducabo, etiam si in regno Dei im-
pleatur. Huic locutioni similem afferit
ex Euangelista dicente: Non cognouit
enim virum, donec peperit filium eius
Unigenitum: non quod Virgo doceat-
ur post partum, virum cognouisse, sed
solum antè non cognouisse, & absque
viri feminè Unigeniti fuisse cōceptio-
nem. Sic ergo quum dictum est: Non
māducabo posthac, donec impleatur:

non

Luc. 22.

Matth. 1.

non affirmari post implemētū vllā mā-
dicationem extitisse sed potius negari.
Hoc ergo paradoxum nobis excutien-
dum est.

Quum Virgo ante partum negatur vi-
rum cognouisse, non negatur sed affir-
matur peperisse. Sic quū Christus do-
cebat se pascha non esse manducaturū
ante paschatis implementum, huius fu-
turum implementum non inficiabatur,
sed assererat. Videatur ergo quid imple-
re significet, quando & à quo impleri o-
portuerit. Mea quidem sentētia Pascha-
tis implemētum ad Christum respicie-
bat, & implere pascha nihil aliud ani-
mis nostris suggerebat, quàm agnū Dei
à Mosaico figuratum, in veritate mactari
& comedi à Christo cum suis familia-
ribus, debuisse, vt erat ad Deum patrem
ex hoc mundo transiturus. Hoc si mihi
donetur, videatur quando, & quomodo
Christus eam legem implere debue-
rit: an prius quàm ab ipso scripturæ cō-
summatio facta sit: an post suum transi-
tum, quum fuit à lege solutus & glorifi-
catus. Qui implementum ante mortem
fuisse necessarium iudicat, num ergo
fateatur Christū in veritate pascha Dei

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
fecisse, comedisse ac comedendum dedisse cum azymis synceritatis & veritatis, antè quàm pateretur? Nam qui agni veri maçtationem seorsum à Dei familia domoque admittit, vt nō alibi quàm in cruce agnum hunc maçtatum fuisse arbitretur, sed maçtati paschatis esum, maçtationi successisse inficiatur: omnino negat legis implementū, & Christū mendacij suspectum habet, dicentem:
Luc. 24. Oportuisse impleri quæ de ipso scripta sunt in lege, Psalmis & Prophetis. Hunc ergo oportuit & in veritate se immolare in sua familia, ac edendum distribuere antè quàm pateretur: & ita huius sermonē interpretari, vt eo probetur à se impletū pascha Iudaicū cū suis comedisse, prius quā fuisset à legis implemento iustificatus, vt desiderio potiretur.

Fuerunt & alij quibus à nobis impugnata sententia non fatis arriserit, qui tamen putare non destiterint Christum de Iudaico paschate intellexisse, dicentem: Desideraui hoc pascha vobiscum manducare, antè quàm patiar. Quamobrem, ad hanc vocem (pascha) postremum, addendum esse duxerunt: quasi Christus dixisset: Desideraui hoc po-

stremum pascha vobiscum manducare: ut ostenderet quanto desiderio tenebatur implendi veteris paschatis & veteris testamēti finiēdi: sed huc illis⁶⁷ incidēdū est, ut fateātur Christū seipsum sacrificatum cū suis comedisse, antè quàm pateretur, legemq; penitus impleuisse. Si em̄ legis implemētum à Christo factum in diebus carnis, antè quàm esset à lege solutus approbent, & impletū pascha, Iudaicum significare, esseque Christi corpus immolatum fateātur, veluti qui panem transubstantiatum memorat aut ostēdit, non panem sed Christi corpus ostendit: necesse est ut concedat Christum, corpus suum in veritate immolatum, cum suis comedisse, antè quàm pateretur, & suum corpus demonstrasse, dicentem: Desideravi hoc pascha vobiscum manducare, prius quàm patiar, quia hoc non manducabo priusquàm impleatur à me in regno Dei.

Calvinus videtur hīc rationum suarū naufragiū fecisse. Is quoniā ferendus esse non sibi videbatur, dicens Christū, pascha Iudaicum post resurrectionem (in quod tempus paschatis implemētum reiicitis) ab ipsomet Christo man-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
ducandum, dixit hunc de cibis commu-
nibus intellexisse dicentē: Non mādu-
cabo inquit Calvinus, scilicet cibos cō-
munes. Sed ab obscuro periculo sibi
prospiciens, in patens & apertum se
concitat: falsi enim se alligat, vocem (il-
lud) quæ totius quæstionis clavis est, e-
radendo aut omittendo. Christus e-
nim non dixit: Non manducabo donec
impleatur: sed pascha, cuius edendi de-
siderio affectus sum, nō manducabo do-
nec impleatur. Ergo pronomē (illud)
nō debuit Caluinus fallendi studio præ-
terire, vt propositum obtineret. Quum
ita habeat, quæro ex te, quò putes (illud)
relatiuum referri? Si ad demonstratam
substantiam, & hæc sit agni Iudaici, in-
uito Caluino tibi fatendum est Chri-
stum, post resurrectionem, cum imple-
tum fuisse pascha Domini dicitis, hoc
impletum vel Iudaicum non impletum
rursus comedisse. Vobis verò nonnihil
indulgēdum esse putauimus: ita tamen
vt exponatis quid causæ esse credatis,
quamobrem, in tam ardens desiderium
veheretur Dominus, qui toties ante Iu-
daicum pascha comederat, quique a-
pud Esaiam dixerat: Dies festos vestros

odit anima mea? An appetitu ita feruēti *Esai. 1.*
 hoc à Domino fuisse concupitum præ-
 dicabitis, quod odio summo prosequē-
 batur? An igitur id faciebat, quòd ver-
 uecinæ carnis cupiditate, relinquens
 mundum, captus esset? hanc, quam ipse
 rationem attulit, in animum tuum po-
 tius subducito: *Luc. 22* Desideraui pascha hoc
 comedere, antè quàm patiar, quia non
 manducabo illud donec impleatur in
 regno Dei. Ergo, quoniam demonstra-
 tum à se pascha non erat māducaturus,
 quousque impleretur in regno Dei, tam
 vehementer desiderauerat illud imple-
 tum cum suis manducare prius quàm
 pateretur: vt nisi implendum fuisset in
 regno Dei, prius quàm pateretur, illud
 cum suis manducare non cōcupiuisset.
 At impleri pascha in regno Dei non po-
 tuisset, nisi & iam regnū extitisset. Spe-
 ctandum est ergo quid fuerit, implere
 pascha, & quando regnū venisse dici de-
 beat. Mea sententia est, vt implere nihil
 aliud esset, quàm in veritate immolare
 comederéque pascha, quod à Mosaico
 figuratum fuerat: vt necessariò dicendū
 sit, impleti paschatis manducandi desi-
 derium, ad Christum, id est, pascha no-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
strū, pertinere. Fac autē nō impletū fuisse in cœna Apostolorum, id est, regno Dei, sed in cruce: nōne docebis Christum desiderio antequam pateretur, māducandi minimē potitum esse?

Huc præterea videntur verba Domini spectasse, vt ab esu paschatis impleri certiores fierent Apostoli, horam instare aduentus regni Dei, tūmque impletum fuisse tempus aduētus eius regni, quum sui paschatis sub mysterio à se immolati, participationem dedit: ea enim participatione è tenebrarū potestate mortisque regno, in vitæ Dei que regnum traduci ac transire, corporis & sanguinis Christi participes in confesso est: eoque signo ipsius regij corporis participes, cognouerunt, vmbas veteris testamenti iam euauisse, & impletas esse, per quarum effluuium regni Dei in veritate disposito cum ipso implemento concurrebat.

Eam ergo orationem Dominus habuit, vt ab esu figuræ, ad veritatis esum figuratæ, suorum animos conuerteret, ac doceret in veri paschatis participatione, regnum Dei in veritate consistere, & citra paschatis testamentique ve-

teris implementum, re vera regnum illud veritatis, nouique testamenti, constitui non potuisse: quanuis in spiritu vmbraque iamiam fuisset agnitu: sed mortis regnum in suo robore perseverasse: finis enim regni mortis, est regni vitae principium.

A NOVI TESTAMENTI CELEBRATIONE, Legis & figurarum implementum approbari.

ut hunc nodum resolua-
mus, quaram ex te, quando
nouum testamentum factu
fuisse existimes? num in coe-
na, vti Paulus attestatur, dicēs: Hoc po- I. Cor. II.
culum nouu testametu est in meo san-
guine, qui effunditur in remissionē pec-
catorum? Si in coena factu & obfigna-
tum poculi sanguine non inficiaris, non
ne etiam fateberis vetus testamentum
iam senuisse & exoleuisse, quum fuit
nouum institutu? Nam, teste Paulo, di-
cendo nouu, vetus senuisse & introiuisse
significatur. Quod si introiuerat, dic an

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
int^{er}ire antè potuerit, quàm legis &
eiusdem testamenti sacrificia Christus
correxisset ac impleuisset, id est, in veri-
tate pascha fecisset, quod illis sacrificiis
& figuris fuerat adumbratum? Nam im-
pleri oportuit quæ de Christo scripta
sunt, in lege, Psalmis, & Prophetis. Si ita
habere responderis, cum animo tuo re-
puta, nõne quum venit hora, vt Chri-
stus ad Patrem ex hoc mundo transiret,
se in transitus hostiam obtulerit, & im-
molauerit Deo patri: modo sibi cogni-
to, non secus ac Moses agnum in phase
fecerat, vt erat ex Ægypto in promif-
sam terram trāsiturus? Quid agni Iudai-
ci in animos patrum insinuabat immo-
latio? Nõne hãc fateberis Iesum Chri-
stum respexisse? Si ergo suo tẽpore eam
figuram impleuerit Christus, quare non
hunc fateberis se in veritate, id est, in se
ipso pascha fecisse, ac immolasse, ad Pa-
trem transiturum, & comedendum de-
disse, vt sui transitus suos in sua carne fa-
ceret participes? Hoc si nõ fecerit, quo-
modo probabis hunc vt filium Dei eam
figuram in sua domo impleuisse, legem-
que tunc transtulisse, atque correxisse?
Nam legem qui corrigit, implet quod

Luc. 24.

legi deesse videbatur.

In cruce, inquis, immolatus est, id est, pascha fecit & se ante immolationem dedit spiritualiter comedendum, vt esus hostiæ per anticipationem, mactationi præcesserit.

Hoc autem non est figuram impleuisse. Nam alieno loco, tempore, ordinéque præpostero rem gessisse, nullam habuit implementi rationem: oportuit enim implementum figuræ suæ respondere. Præterea Christum oportebat (vt patrem familiars in sua domo) suam victimam immolare. At is si suam victimam in cruce mactavit, hanc in sua domo non mactavit, sed ipse seorsum à sua domo, familiamque mactatus est contra verbum ipsius: Apud te facio, id est, macto & sacrifico, pascha meum cum meis discipulis. Aliam enim significationem faciendi verbum hoc loco non recipit ex Vānij vestri sententia.

Præterea, posteaquam fuit in alienam potestatem redactus, non potuit legem corrigere, id est, implere, sed nec eam observare, quòd ad alienum arbitrium esset illi faciendum.

Oppones Christum non dixisse: Apud

DE PASCHATIS IMPLEMENTO

Lib. 2. ad-
uersus
Marc.

te facio meū pascha, sed pascha, & de Iudaico intellexisse. Me verò ab hoc titulo protegit Tertulianus, docēs Christū, nō ad Iudaicū pascha respexisse, nisi Deus alienum concupiuisse videri possit, sed ad suum ipsius. Præterea, ostendimus sine Christi Dei iniuria dici non posse, hunc, brutis Deo litare voluisse. Mihi regeres verbum, facio, hoc loco non ad sacrificiū, sed ad eius esum spectare: quasi Christus dicere voluerit, apud te comedo pascha tuum, vel Iudæum, cum meis discipulis. Veruntamen omnibus scripturæ locis inuenies hoc verbum, non ad māducationem, sed ad sacrificium pertinere. Quod facillimè

Exo. 12.

verbis Moſis assequi potes, dicētis: Filij Israēl phase facient in tēpore suo, quarta decima die mensis huius, inter duas vesp̄as. Temporis interuallum quod inter duas vesp̄as intercedit, non erat agni manducationi necessariò destinatum, sed consecrationi & maētationi. Nam & si deberet inter duas vesp̄as immolari, poterat tamen & post secundam vesp̄rā, id est, post Solis occasum, initio solēnitatis azymorū manducari tantū vt ex eo nihil remaneret vsque mane. Edent, inquit, nocte illa carnes affas

igni & azymos panes. Non ergo inter
 duas vespervas fieri pascha, ad manduca-
 tionem, sed ad maſtationem restringi
 debet. Denique fieri phase, & māduca-
 ri, diuerſam habere ſignificationem ver-
 bis expreſſis Moſes adnotauit, dicens:
 Filij Iſraël facient phase ad vespervam: &
 cum lactucis agreſtibus comedēt illud.
 Aliud ergo facere, aliud comedere.

Concludam ergo dicendo, neceſſa-
 riò pascha legis immolari oportuiſſe
 decima quarta die primi menſis, inter
 duas vespervas, ſed nocte decimi quinti
 diei, vbi azymorum veniſſet ſolemnitas
 hoc immolatum manducari debuiſſe
 cū azymis, & lactucis agreſtibus. Ideò
 que paſchatis & azymorum vnam fuiſſe
 feſtiuitatem, eamque ab occaſu Solis
 decimi quarti diei incepiſſe, quū domi
 occluſo ſe oſtio Iſraëlitæ continebant,
 poſt illitos domus ſuæ poſtes ac ſuper
 liminaria hoſtiæ paſchatis ſanguine,
 ne à vaſtante ſpiritu, cum primogenitis
 Egyptiorū Hebræi conficerentur. Nec
 obſtare hunc Lucæ locum: Venit dies *Luc. 22.*
 azymorum in qua neceſſe erat immola-
 ri pascha. Cuius paſchatis nomē, ad paſ-
 cha Iudaicum falſò referunt Caluiniē-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
fes. Si errât etiam quâ ad opinionis sua
confirmationem autoritate Marci con-
nituntur, ita dicētis: Primo die azymo-
rum, quando pascha sacrificabant, di-
cunt ei discipuli: Quò vis eamus ut pa-
remus tibi manducare pascha? arbitra-
tes azymorum solēnitatem non coepisse
se decima quinta die, sed decima quarta.
Vnde contendunt eam azymorum
solemnitatem inter duas vesp̄as deci-
mæ quartæ diei initium habuisse, quum
agnus Iudaicus suo tempore sacrificabatur:
mèque docent errore magno ad
eam, quam propugnamus, opinionem
labi, atque quocumque loco Euangeli-
stæ, paschatis ab Apostolis parandi men-
tionem habent ad Iudaicum, mentis
aciem impellere oportere.

Eis autem Mosis hac de re testimonium
opposuimus, edicentis: Diebus septem
azyma edi oportere ab occasu, puta Solis
decimi quarti diei, vsque ad vicesimam
primam eius diem mēsis ad vesp̄eram:
quo edicto decimum quartum diem
excludit. Si enim eum diem includeret
septem azymorum dies non in
vicesimæ primæ Vesp̄eram extrahe-
rentur, sed in vigesima desinerent. Præ-

terea ipsa die azymorum eductum Hebræorū exercitū fuisse idem Moses probat: quod testimonij loco sumi potest, ab azymorū solēnitate decimū quartū diem excipi. Nā palā est, decima quarta die exercitum eductum non fuisse, quamuis ea die agnum in pascha sacrificatum perspectum sit: & in sequente nocte ex Mosis præscripto manducatū esse. *Ibidem.* Immolabit, inquit, eū vniuersa multitudo filiorum Israël ad vesperā, & sument de sanguine eius, ac ponent super vtrumque postem & in superliminariibus domorum in quibus comedent illum: & edēt carnes nocte illa assas igni, & azymos panes cum lactucis agrestibus. Præterea, Obseruabitis, inquit, azyma: in eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de Ægypto, & custodietis diem istum in generationes vestras, ritu perpetuo. *Deut. 16.* Primo mense quarta decima die mensis sub vesperum, comedetis azyma vsque ad diem vicesimam primam eiusdem mēsis ad vesperam: Item: Primo mense, decima quarta mensis die ad vesperā; phase domini est: Et decima quinta die mensis huius *Luc. 22.* solemnitas azymorum est: Quum igi-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
tur dixit Lucas, venisse diem azymorū
in qua necesse erat immolari pascha: pa-
lam est hunc non ad Iudaicum respexit
se, sed ad nostrum, quod est corpus Do-
mini. Si enim ad Iudaicum pascha ani-
mum intendamus, inueniemus dictum,
non oportuisse azymorum die, pascha
sacrificari necessariò debuisse, sed pri-
die azymorum, ^{uti} demonstratum est in
quem sensum Marci locum à nobis
citatum capi debere, testis est cum
Chrysofomo Theophilaetus: primum
azymorū diem, pro pridie azymorum
interpretantes: ac si dictum esset, prima
die ante azyma, quando pascha sacrifi-
cabāt, & sic de Iudaico sacrificio intel-
ligēdum esse. In quem quoque sensum
hunc alterum Marci locum accipiendū
esse: Erat autem pascha & azyma post
biduum: vt de nostro & non de Iudaico
dictum esse iudicemus, quum Iudaicū
non post, sed intra biduum futurum ef-
set. Feria enim quarta, id est, pridie im-
molationis agni Iudaici, hæc à Domi-
no enuntiata fuisse totius Ecclesiæ sen-
tentia est.

Marc. 14.

Ab hoc autem proposito, ad tuam an-
ticipationem auertamur: Christus tuo

iudicio sacrificij sui manducationē anticipavit, vt futuræ in familia manducationis figuram veterem impleret. Quid verò hac in re profuit figuræ & legis implementum, vt hoc in aliis rebus legis ipsius corruptio sequeretur? Sane non magis verè comedendum pascha in Dei domo, quàm maectandum significabat agni Iudaici esus maectatio.

Quæro ex te, vnde pederet ea in re testamenti veteris correctio ac implementum? An pendebat à sola manducatione potuque, an & immolationis cum manducatione, ad illius implementum, concursus erat necessarius, vt nisi perfecta fuerit hostiæ maectatio, in domo patrisfamilias, fieri minimè potuerit legis testamentique veteris translatio & implementum?

Si maectationi suam quoque implementi necessitatem ascripseris, & dixeris ex veri paschatis immolatione, de legis & testamenti perfecto implemento decerni oportere, vt quousque legalis maectationis impleta sit figura, dici non possit impletum fuisse testamentum: sic tamen vt & mysticam mortem infi-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
cieris. Dicam ea ratione vsque ad crucis supplicium vetus testamentum viguisse, & nullam fuisse noui testamenti mensam, nullumque noui testamenti sacramentum: esse enim non potuit noui testamenti sacramentum, ante testamenti noui confectionem.

Quòd si nullum ante crucis supplicium nouum fuisse testamentum dixeris, falsum docuit Paulus hoc, fuisse morte confirmatum. Nam quod non erat, confirmari non poterat. Præterea, falsum est sapientiam, tunc in sua domo suas victimas immolasse, quàm mensam suam parauit: Parauit enim mensam vestro iudicio, & victimas comedendas dedit, ante victimarum immolationem. Denique falsum esset legis, sacerdotij regni, & mortis, à Christo factam fuisse translationem in sacerdotium, regnumque pacis secundum ordinem Melchisedech, quando tabernaculi veri, quod fixum est Deus & non homo, ministerium sortitus est, id est, cum Apostolos abluit: & deinde æterni sacrificij cibo eos repleuit in remissionem peccatorum, & vitam æternam, eisque benedixit. Tunc enim fuit factus pontifex secundum ordinem Melchisedech.

Melchisedech : non enim vt priuatus, sed vt pontifex se ad tantum mysterium contulit: nec vllum visum est in cruce pontificiæ functionis indicium, in similitudinem Melchisedech, vnde iudicio consequamur, in cruce factam fuisse sacerdotij, regniq̄ legis translationem.

Si in his quę diximus offenderis, dic an lauacrum Apostolorum, & vitæ cibus potúsque in remissionem peccatorum eis impertitus, inter carnis legisque iustitias, vsq; ad correctionis tempus impositas, recenseri debeant? Dic etiam an ea beneficia, easque iustitias à functione pōtificia recognoscas, in earū vicem quas lex adumbrauerat? Si recognoscis, vt quæ pontificis Christi intercessionem necessariò requirant, dic an ad legem mandati carnalis pertinere tibi videantur, an ad virtutem vitæ insolubilis? His enim notis, legis sacerdotium, à noui testamenti sacerdotio distinguit Apostolus. Si noui testamenti sacerdotium tibi redolent, & insolubilis vitæ virtutem, iamiam factam fuisse legis & sacerdotij translationem, nouūque testamentum extitisse vt assentiare necesse est. Christus enim noui testamē

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
ti gratia suos nō affecisset, ante tēp^o no-
ui testamēti. Quòd si nouum testamētū
agnoscis, quare ad figuratiū sacrificiorū
implementum caligare te simulas, vt pa-
schatis, hostiæque pro peccato maқта-
tionem, mysticam inficeris?

Dic tandem, num legis correctionem
adscribis nouo testamento? num etiam
legis ac sacerdotij translationem cum
legis correctione coniungis, vt pariter
cum legis correctione, sacerdotij legis-
que translationem conuenisse fateare
ad testamenti noui constitutionem? Si
ergo lauacrum Apostolorum, patrum
lauacro, ad legis correctionem succes-
sisse nō negaueris, idque necessariò suc-
cessisse, vt fieret legis trāslatio ac imple-
mētum, & ablutionis ex veteri lege cor-
rectio: quare non fateberis munerum
& hostiarum umbratiliū factam quo-
que correctionem, in legis correctio-
ne, & sacerdotij translatione, ad ip-
sius legis implementum, & noui testa-
menti dedicationem? Christus tuo iu-
dicio pro lauacro umbroso & imper-
fecto, lauacrum verum & perfectum
in legis & sacerdotij trāslatione & cor-
rectione substituit: quare non etiam sa-
crificium verum, pro sacrificio figuran-

te, tunc fuisse substitutum recipies?

Crucis, inquis, supplicio, & nō mensæ Domini mysterio, legis & sacrificiorum implementum tribuimus, quoniã Christus in cœna, morte mortuus fuisse dici non potest: ideóq; nec legē impleuisse.

Erratis: hunc enim morte mortuum fuisse docet scriptura, seque ipsum dando Patri in Ecclesia prius occidisse, quã mortem necessariam oppeteret: non sese ac Adam illius forma & exemplar, sese in paradiso occiderat, serpenti factus obediens, in fructus vetiti manducatione, teste scriptura dicente: *In qua Gene. 2.* cunque die de hoc fructu comederis, morte morieris. non quòd è vita tunc excesserit, sed quoniam ex immortali se mortalem fecerat, & è sua potestate, tenebrarum potestati mancipauerat, necessariò tandem ad alienum arbitrium moriturus. Sic Christus, qui, quoniam peccatum non fecerat, erat immortalis, nulláque naturali necessitate morti erat obnoxius: quia tamen Patri factus obediens, imaginis suę conditionem subire culpámque præstare voluit, vt pro ipsa tãdem ad alienũ arbitriũ pateretur: sese occidisse ac morte mortuus fuisse dici-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
tur, factus sui pontifex & hostia, quum
se ad mortem crucis consecrauit, dicēs:
Matth. 26. Hoc est corpus meum quod pro vobis
Marc. 14. datur. Et ita propria voluntate abdicata,
Luc. 22. in tenebrarum potestatem se redegit,
Luc. 22. vt̄ scriptum: Hęc hora est vestra, & potestas
tenebrarum: ad huius arbitrium
necessaria coactaque morte maclādus:
nisi enim per sui corporis oblationem,
sua voluntatem ac potestatem abie
cisset, nec Iudæ ad eum prodendum &
tradendum, nec tenebris in ipsum erat
vlla potestas: venerat enim princeps hu
Ioan. 14. ius mundi, & in eo nihil inuenerat. Sic
morte duplici Christum mortuum esse
patres tradiderunt: voluntaria, quæ vo
luntariæ Adami morti respondit, quam
culpæ & delicti mortem nominauerūt:
& necessaria, quæ culpam sequuta est,
quæ pœnæ ac vindictæ nomen habuit.
Quæ quidem mortes non vno tempo
ris momento, sed spatio interiecto illa
tæ sunt. Errant ergo qui Christum vni
cam mortem obiuisse existimantes,
huius mortes & harum effectus con
fundunt, ipsam coactam ac necessa
riam doni voluntarięque mortis nomi
ne diffinientes: ac sanctificationis & iu

stitiæ, fructum voluntariæ huius mor-
 ti, per corporis eius oblationem dene-
 gantes, contra Paulum dicentem: In *Hebr. 10.*
 qua voluntate sanctificati sumus per
 corporis eius oblationem. Et: Sicut per *Rom. 5.*
 inobedientiam vnius hominis, pecca-
 tores constituti sunt multi: ita per vnius
 obedientiam, iustos fuisse multos con-
 stitutos. Qua in re vim non minorem ad
 nostram iustitiam & sanctificationem
 morti Christi voluntariæ donoque, Pau-
 lus attribuit, quàm ad nostram corru-
 ptionem Adami delicto & inobedien-
 tiæ tribui debeat. Si enim vnius delicto
 multi mortui sunt, multò magis gratia
 Dei, & donum in gratia vnius hominis
 Iesu Christi, in plures abundavit. Donū
 verò esse Christi sacrificium volunta-
 rium, quo se Patri sacrificavit, dicens:
 Hoc est corpus meum quod pro vobis
 datur: nō eis obscurum est, qui suis som-
 niis non indulgēs ab Ecclesia non defe-
 cerunt. In hanc sententiam Patres do-
 cuerunt sacrificio Christi voluntario,
 id est, dono pro peccato ac sanguinis
 poculo, conuiuas sanctificari, ac sancti-
 ficatos in cœna fuisse: pœnæ verò ac ne-
 cessario sacrificio mortem nostram in

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
Christi morte interfectam, deletumque
chyrographum, quod erat nobis con-
trarium, ac potestates & principatus sub-
actos, mortisque regnum destructum.
Vnde nobis traditum est, sanguinis poc-
culo corporisque Christi participatio-
ne, nos è tenebrarum erui potestate, ac
in Dei regnum transferri. Sicut enim
fructus maledictionis manducatione,
Adam, & qui in ipso peccauerunt, è re-
gno Dei & vitæ, in diaboli mortisque
regnum præcipitati sunt, & eorum bene-
dictio in maledictionem mutata est: sic
fructus benedictionis & vitæ manduca-
tione, è mortis regno in vitæ regnum
traducimur: fitque maledictionis in be-
nedictionem conuersio & immutatio.
Præterea, quemadmodum sub aliena,
id est, boni fructus effigie, mortis latebat
substantia: sic sub aliena effigie, puta fru-
ctus terræ in opere hominis corruptæ,
vitæ ac benedictionis latere substantiã
debuisset, vt antithesi relinqueretur lo-
cus.

Hoc vno præcipuè argumento con-
tendit Calvinologia, Missam nostram,
& corporis ac sanguinis eucharistiam,
donumque Christi voluntarium non

esse sacrificium propitiatorium, quòd in lege nullum factum sit absque sanguinis effusione, hostiæque mactatione pro peccato sacrificium : nullam enim absque sanguinis effusione esse potuisse remissionem. Quam obiectionē hoc responso declinabimus: Quòd Adam morte culpæ occubuit, absque sanguinis effusione, quum sese diabolo cōsecrās, sui factus pontifex & hostia, à seipso animā suam posuit, per suam inobedientiam. Nihilominus tamen in ipso, re vera omnes homines interierunt, mortēq; mortui sunt. Sic ergo Christus, qui per corporis sui oblationem donumque, animā suam posuit, vt in ipso apud Deum iusti constitueremur, non eguit violenta sanguinis effusione. Nam multò magis ipsius donum, ad nostram sanctificationem prodesse potuit, quàm delictū, ad nostrum exitium.

Cæterū, quantū ad sanguinis effusionē attinet, quæ ad inquinatum sanctificationem fiebat in lege, in figuram nostræ per sanguinis effusionem sanctificationis, in noui testamenti dedicatione. Dicā sanguinis verbo Dei facti poculum, ad conscientiarum nostrarum

DE PASCHATIS IMPLEMENTO.
emundationem, id præstitisse, quod in
lege sanguinis aspersio significauerit. In
quam sententiam obseruandum est, ve-
narum incisione & mactatione, eam
quæ fiebat sanguinis effusionem, in-
quinatos ad emundationem carnis
non sanctificasse, sed ipsius aspersio-
nem, post quàm à pontifice in San-
cta fuisset illatus & oblatus pro pecca-
to, qui quidem alioqui ad sanctificatio-
nem nullius vsus erat. Non ergo scisci-
tandum est, quomodo ex hostia nostra
pro peccato sanguis effluxerit, sed an
fuerit in poculo sanguis, quo facta fue-
rit ad peccatorum expiationem asper-
sio, in noui testamenti dedicatione, an-
tè quàm extra portam Christus hostia
pateretur, exemplo legis, qua fiebat ho-
stia pro peccato sanguinis aspersio, in
veteris testamenti dedicatione, ad car-
nis sanctificationem, prius quàm hircus
populi ferens iniquitates, emitteretur,
& hostiarũ corpora, quarum sanguis in
Sancta fuerat illatus, pro peccato, extra
castra cremarentur. Videndum etiam
est, an noui testamenti dedicatio, absq;
sanguinis aspersione fieri potuerit, si
Christus legem impleuisse dicatur.

Sanguinis effusionem apud Paulum, *Heb. 9.*
 pro aspersione sumi debere ex eius le-
 ctione iudicatur, ita dicentis : Accipiēs
 sanguinem hircorum & vitulorum cum
 aqua & lana coccinea & hyssopo, ipsum
 quoque librum & omnem populum as-
 perfit, dicens : Hic sanguis testamenti,
 quod mādauit ad vos Deus: etiā taber-
 naculum & omnia vasa ministerij san-
 guine similiter asperfit. Et omnia penē
 sanguine mundantur & sine sanguinis
 effusione non fit remissio. Quo loco san-
 guinis effusio, post aspersionis mentio-
 nem, ad remissionem peccatorum, non
 potest aliò quàm ad aspersionē referri.

Præterea, vt ad implementi propo-
 situm redeat oratio, dicā iustum pro ini-
 quis deputari, eumque pro peccatori-
 bus occidi, cum legis ac sacerdotij im-
 plemento commune nihil habuissent, sed
 potius legi repugnabat, iustum pro iniu-
 stis pœnas luere. Bene fatebor præter
 legis & sacerdotij implementū ac trās-
 lationem, hoc adhuc implendum restat
 se, Cum iniquis deputatus est, quemad-
 modum in ecena Christus ipse testatus
 est. Non solū enim impleri oportuit,
 quæ in lege de Christo dicta sunt, sed &

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
quæ in Psalmis, & Prophetis. Verùm tibi donemus, nullum ante mortem crucis fuisse legis implementum. An ergo & sacerdotij ac testamenti correctionem, legisque translationem, ei supplicio pariter attribues, vt asserendum putas, stante & vigente vetere testamento ac sacerdotio, quia nondum adhuc translato, Christum Apostolorum ablutionem operam impendisse, vitæ æternæ participationem, sanguinisque communicationem, in peccatorum remissionem fecisse, eoque sanguine testamentum novum obsignasse, ac per cœlestiū asperionem dedicasse, Mosis exemplo, quod cœlestium exemplaria, ad veteris testamenti dedicationem hostiæ pro peccato sanguine aspergebat? Si quum hæc omnia facta sunt, nulla erat adhuc testamenti sacerdotijque translatio, sanè veteris testamenti legem spirabant. Quæ obrem & imperfecta & obnoxia correctioni fuisse conuincuntur: Nihil enim ad perfectum adducit lex. Sed si testamenti, ac sacerdotij translationem iam ab eo tempore admiseris, sacrificiorum & legis implemento fidē derogare non poteris. Nam absque sacrificio pro pec-

cato, & sanguinis huius asperione, fieri non potuit testamenti correctio, aut sacerdotij translatio.

Calvinus hac de re differens, quum Paulo non posset obsistere dicenti: Nul lam esse potuisse testamēti dedicationē absque sacrificio, & sanguinis eius asperione: tamen ne de mystico Christi sacrificio cum Ecclesia consentiret, ad crucis sacrificium mentem dicebat intendi oportere, & à cœna ad crucē cœlestes reiici conuiuas, vt fructum qui à corporis participatione & sanguinis cōmunicatione speratur perciperēt, adeò vt potu sanguinis, peccata non remitti apertè docuerit, quòd omnes nostras iustitias, & sanctificationes, à cruce deriuari cognitum sit.

At eò vnde euasimus, hæc nos reuoluet opinio. Nam si ita habeat, legis testamentique correctionem, & sacerdotij translationem, ad crucem quoque reiici oportere, & ante crucem nullum secundum ordinem Melchisedech fuisse sacerdotium dicendū est, consequenter Christum non vt pontificem, sed vt priuatum noui testamenti dedicationi & sanguinis ad peccatorum expiationē

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
asperfioni operam dedisse. Præterea nõ
amplius emolumenti captum ex mensæ
Domini cibo & potu, Apostolorumq;
ablutione, quàm ex Mosis mēsa, & an-
tiquæ legis iustitiis, in cibis & potibus
variisq; baptisimatibus, vsque ad tem-
pus correctionis impositis: hæ enim o-
mnes Christi crucem Caluino teste, re-
spiciebant.

Sed ab insanix suspitione liber esse
non posset, qui legis iustitias, cum eis
conferret, quibus suos in corporis & sui
sanguinis communicatione Dominus
affecit: Nihil enim ad perfectum addu-
xit lex, quamuis hæc scopum suum Do-
mini crucem faceret. Christus verò ni-
hil non perfectum egisse credendus est.
Quum ergo citra sacrificiorum imple-
mentum, legem & sacerdotium, mini-
mè trāsferri, & cœlestium sanctificatio-
nem perfici non potuisse docet Ecele-
sia, non ad crucem, sed ad hostiæ con-
secrationem, mysticumque mensæ Do-
mini sacrificium, appelli animum no-
strum necesse est: cuius consecrationis
consummationem & finem, in cruce
cõstitui oportere credimus. Sicut enim
consecratio, oblatio & hostiæ sanctifi-

catio, nullius fuissent usus, nisi hos actus mors pœnæ necessaria & cruenta sequuta esset: sic absque antecedente consecratione, oblatione, & sanctificatione, mors hostiæ coacta minimè profuisset. Vtrumque ergo ad nostræ salutis dispensationem præstari oportuit, & inter se contingere, quasi principiū & finē: consecrationis oblationē, puta ad iustitiarum legis implementū, & Ecclesiæ sanctificationem: supplicium verò ad earū rerum consummationem, & præstandā pœnam peccatis nostris debitam: nihil enim nobis profuisset corporis & sanguinis cōmunicatio, nisi hoc decretū, *Genes. 2.* Morte morieris, quod erat aduersum nos, morte iusti deletū fuisset, affixumque cruci: vt intercedente morte in redemptionem, qui testamento hæredes fuerant instituti, & vocati, hæreditatis aeternæ promissionem acciperent.

Afferam patrum Ecclesiasticorum testimonium aduersus tuam opinionem, si æquo animo id exceperis. Chrysostrōm^o hac de causa, inquit, Desideraui hoc pascha comedere vobiscum antè quàm patiar, hoc est, dare vobis res nouas, & pascha dare, quo vos spirituales faciam.

DE PASCHATIS IMPLEMENTO

Esaï. I.

Ioan. II.

Origenes hoc loco, Proximum erat pascha Iudæorum: Non idem, inquit, Iudæorum, & Domini pascha iudicandum est. In Esaia autem non suas, sed peccatorum ait esse calendas, & sabbata, ieiuniumque ac requiem, atque dies festos, perspicuum est etiam pascha, est enim dierum festorum vnus. Et alio loco: Quid putatis quia nō venit ad diem festum? Sed non ibi, vbi isti stabāt, diem festum agebat Dominus, sed in magno tēplo, ac necessario, quod caro factum est, in quo desiderauit manducare pascha cum discipulis. Si in carne sua, magno & ornato cœnaculo comedit pascha cum suis discipulis, hoc fecit post esum Iudaici paschatis. Ergo ad verum, & intelligibile pascha respiciendum est. Ysichius hunc locum explanans, Siue bos siue illa ouis, nō mactabuntur cum fœtibus suis. Non ergo, inquit, oportere nos habentes in manibus & consummātes verum mysterium, sequi figuras, quæ prædicta sunt, demonstrant: neque enim est eiusdem tēporis: sed aliud spectare ad veritatem, aliud ad figuram, qui vtraq; fanciuit, præcepit. Propter quod Christus, primum celebrauit figurans

pascha: post cœnam autem, proprium tradidit pascha, & angustate tēpore pro die horam immutavit, vel magis etiam diem. Sic enim vespere decimæ quartæ diei, cœna Iudaici paschatis celebratur, post hoc autem, intelligibile tradit pascha: post vesperam autem decimæ quartæ diei tradidit. Quod autem post vesperum est tempus, alterius diei omnimodo initium est: oportebat enim hoc fieri ad ostensionem temporis, quia quando vetus finem sumit, tunc novum incipit. Nō dilucidius quidē paschatis Iudæorū immolatio, à nostro paschate distingui potuit, quàm hoc testimonio distinguitur. Christus, inquit, post cœnā Iudaicam, proprium pascha suis Apostolis comedēdum tradidit: corpus ergo iam immolatum tradidit, corpus enim effici pascha nō potuit ante consecrationē & immolationē. Nā ex agno hostiā faciebat oblatio. Itē 23. post vesperā, pascha propriū, præueniens crucē suā, Christus celebravit. Nā post cœnā imaginariæ festiuitatis paschatis, quæ erat quarta decima die, supersensibile verum pascha discipulis tradidit: sese ergo iam in semetipso, id est, in veritate

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
tradidit. Præterea, cap. 8. quia prius fe-
gurantem ouem cœnans Dominus co-
medit. Deinde sicut ouem semetipsum
occidit, & suum obtulit sacrificium. Itē
cap. 16. ipse propriam carnem immola-
uit, ipse sui sacrificij Sion pontifex fa-
ctus est, quando sanguinis sui noui te-
stamenti dabat calicem.

A POCVLIS DOMINI,
regni aduentum & paschatis
implementum probari

 T frustra patientiam tuam
hoc testiū labore tentamus.
Nam è verbis Domini se-
quētibz, emicat nostræ sen-
tentia cōfirmatio. Ego, inquit suis eius
corpore & sanguine resectis, Dispono
vobis regnum, sicut disposuit mihi Pa-
ter meus, vt edatis & bibatis, super me-
sam meam, in regno meo. Cum animo
tuo cogita, hic se nobis considerandum
insinuare, quid sit regnum mensaque
Dei, vt discamus quibus cibus, & quan-
do, ad mensam Dei eius in regno, venci-
cœpit Ecclesia. Hoc Lucas ex poculis
mensæ Domini manifestum facit. Te-
statur

Luc. 22.

statum enim Christum bis sumpsisse poculum, discipulisque bis porrexisse, & regnum in umbra & spiritu cognitum, iam in veritate venisse, quando postea eis poculum propinavit, ut eos novi testamenti sanguine, in remissionem peccatorum aspergeret, post regij corporis, verique paschatis participationem. Hæc Luca: verba sunt: Et accepto calice gratias egit & dixit, Diuidite inter vos: dico enim vobis, quod non bibam de genimine vitis, quousque regnū Dei venerit. Et accepto pane gratias egit & fregit, deditque eis, dicens: Hoc est corpus meum quod pro vobis datur. Similiter & calicem postquam cœnatū est, dicens: Hoc poculum novum testamentum est in meo sanguine.

Tu audis poculum bis sumptum & distributum fuisse, semel ante aduentum regni & ante corporis participationem. Nam si regnum iam venerat, cum hanc orationem habuit Dominus non dixisset: Non bibam quousque regnum venerit: ut repetitum poculum, hoc venisse frustra signo esset & testimonio. Quū ergo inter duo pocula venisse regnum, à secundi poculi fide, signoque com-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
pertum habeamus, certò statuendum
est, in corporis regis participatione, re-
gnum Apostolis in veritate fuisse con-
stitutum, & re vera venisse. Hoc & pro-
bat Paulus, dicens: Panis quem frangi-
mus nõne participatio est corporis do-
mini? Si enim in regij corporis partici-
pationem conuiuẽ admittuntur, illis re-
gni, & Dominij participatio quoq; con-
ceditur. Dominus enim esse non potest,
qui dominium non habet, neque rex
sine regno esse potest. Pacis autem &
libertatis regnum in seruilis legis, & sa-
cerdotij translatione capefferat Domi-
nus, tabernaculi veri ministerium sorti-
tus, factusque pontifex in æternum se-
cundum ordinem Melchisedech. Ve-
runtamen Apostolos suos regni sui nõ-
dum fecerat participes, sed adhuc ipsi
legis necessaria seruitute obruebantur,
quousque de regio corpore participa-
rent, vt eos à lege liberaret is, cui Pater
omnia dederat in manus, quum ad deũ,
à quo exiuerat se recipiebat, ^{utique} antequam
transiret, eos sui regni voluit afficere be-
neficio per sui corporis participationẽ.
Nam, vt diximus, participatione regij
corporis qui vnum cum rege participes

efficiuntur, consequenter in reges euadunt. Hoc vt conuiuæ facilius obtinerent, ablutos sua carne pauit & sanguine, & ita suam carnē cum eorum carne miscuit, vnāque massam fecit: vt veluti reges mundi, contracto matrimonio, & sanguinis communicatione, suas vxores regni, omniumque quæ ad ipsos attingunt, faciunt participes: sic Christus, vt quem ipsi honorem dederat Pater suis daret: & vt vbi esset, illi cum ipso essent, suum corpus eis dare voluit participandum, & sanguinem potandum: vt ea carnis & sanguinis mixtura, cum ipso vnum effecti, os ex ossibus, caro ex carne, regni sui, omniumque quæ ad ipsum pertinebant, fierent quoque participes, in eo regnare inciperent & viuere, ipsique iam inde ab eo tempore regnum Dei vocarentur: quam participationem deinceps regni sui dispositionem Christus appellauit, vt super mensam eius ederent & biberent in Dei regia, regni participes & Dei conuiuæ.

His cognitis ad euellendam ex eorum animis opinionē, quam de vnico Christi poculo conceperunt, adiiciam hinc ostendi, duo & ea diuersa extitisse po-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
cula, quod poculum ante corporis con-
secrationem distributum, communica-
tionis aut sanguinis testamenti nomen
non habuit. Nam Dominus tūc eis ver-
bis non vsus fuerat ad sanguinis confe-
crationē, quibus in posteriori vsus fuis-
se cognoscitur. Prius enim dixerat : Bi-
bite ex hoc omnes : dico enim vobis
quod non bibam de genimine vitis,
quousque regnum Dei venerit. Sed in
posteriori poculo dixit : hoc poculum
nouum est testamētum in meo sangui-
ne : vt non in vini poculo testamentum
suū obsignasse dici posset, quanuis pau-
lò ante geniminis vitis nomine hoc san-
guinis poculum nominasset : quod ideo
eum fecisse iudicio consequor, vt Apo-
stoli intelligerēt sub quibus accidenti-
bus, testamenti suæque sanctificationis
sanguinem essent potaturi, atque ab hu-
ius poculi temporisque finitione, de ad-
uentu regni fierent certiores. Et quoniā
audierant prioris poculi tempore, non-
dum venisse regnum Dei : sed vēturum
antè quàm posterius poculum sumeret
Dominus, nulla dubitatione crederēt,
in corporis participatione, quæ inter
duo pocula interiecta est, regni aduen-

Matth. 26.

Marc. 14.

Luc. 22.

tum constitisse.

At ne in hunc laqueum incidas, inficiaris Dominum cum Apostolis posterius poculum bibisse: prospicis enim si hoc fatearis coerceri te, vt assentiaris dicenti: Venisse regnum Dei ante mortem Domini, & vnà regni cum aduentu à figuris ad sacrificiorum implementum, per proprij corporis immolationem Christum trãsiuisse. Hanc autem de secundo poculo dubitationem, tuus tibi Calvinus eximet. Is suo in Matthæum *Cap. 26.* commentario apertè testificatur Christum, vtrumque libasse poculum antequàm Apostolis bibendum daret. Si ergo, vt iam diximus, secundum propinauit poculum, postquàm dixerat: Non bibam posthac, donec regnũ venerit, testimonij loco sumi debet, iam venisse regnum quum bibit, vel vanam fuisse aduentus regni prædictionem, jac temporis eius finitionem.

Quum igitur se Dominus in cœna sacrificauerit, & quod ipse fecit eius mandato faciunt sacerdotes, sacrificant, eo quo se Christus sacrificauit modo.

Ne de hoc Domini poculo orthodoxorum nobis deesse testimonium exi-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
ftimes, lege Yfichium cap. 8. in Leuit.
Christus bibens, inquit, & Apostolis bi-
bere dans, tunc intelligibilem sanguinē
super altare, videlicet suum corpus, effu-
dit. Corpus autem Christi ecclesia est,
& omnis plebs eius, quod specialiter
Marc. 14. Marcū dicētem inuenimus: Et sumpsit,
& gratias egit, & dedit eis, & biberunt
ex eo omnes.

Igitur qui post primum poculum bi-
bisse Dominum ante mortem fatebi-
tur, necesse est vt quoque fateatur re-
gnum, per corporis participationem, id
est, per paschatis implementum Iudaici
aduenisse: & cōsequēter Dominum ac-
cumbendo non pascha Iudaicum, sed
suum comedisse ante quàm secūdò ca-
licē sumeret. Nisi enim Christus in sua
familia se in pascha immolauerit, & im-
molatum comedendū dederit, vt legis
figuram impleret, hanc inanem, rei que
nullius extitisse verisimile est, Deumq;
frustrā eam faciendam Mosis præscri-
psisse, vel Christū eum nō fuisse, quem
exemplar significabat: vel si is fuerit, nō
minus in legem cōmisisse, quàm si de-
tractis calceis, & sedendo pascha Iudai-
cum comedisset.

Fieri potest vt authoritate Matthæi me oppugnes docentem: Regnum Dei ante prioris potum poculi, nō fuisse nobis constitutum, ac dispositum: sed tunc eum Dominus in pane consecratū corpus suum, & in vino sanguinem, manducandum & bibendum dedit Apostolis, vt eos sui illius sacrificij faceret participes. Matthæus autem videtur docuisse Dominum, non ante, sed post sui sanguinis poculum, regni, in quo bibiturus erat, mentionem habuisse, dici vt non possit impletum pascha manducatum in regno Dei: hæc Matthæi. Verba sunt: *Matt. 26.*
 Hic est sanguis meus, qui pro multis funditur: dico autem vobis, quòd amplius non bibā de hoc genimine vitis, vsque in eam diem, quū illud bibam nouum in regno Patris mei. Hic Matthæus ostendit apertissimè, post sanguinis potum, regni mentionem Christum fecisse. Contrà verò scribit Lucas, ante cibi participationem & consecrationem, illum dixisse: Non bibam de genimine vitis donec regnum Dei venerit: quasi à Matthæo dissentiat. *Luc. 22.*

Vt ergo intelligas, quæ res eam à me dubitationem expulerit, vtriusque po-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
culi feriem tibi repetam. Horum alterum uti supra demonstrauimus, non transubstantiatum Iudæorum pascha proximè insequutum, participationi regij corporis antecessit, & posterius participationi regni que dispositioni succedens, sanguinis veritatem exhibuit, signoque fuit & testimonio, tunc nulla dubitatione regnū venisse, propter hoc verbum: Non bibam quousque regnū Dei venerit. Eoque spectare mihi videtur Lucæ lectio. Sed ut Apostoli agnoscerent regnū quod veritatis dono ac mysterio fuerat eis dispositum, æternum fore æternamque sanguinis substantiam porrectum iri vini sub acidētibus, quæ genimen dici possunt, protestatus est se esse cum ipsis deinceps eam potaturū, sed non antè quàm hæc esset noua, id est, nouæ qualitatis: non ut ostenderet, eam fore ab ea diuersam, quam proximè potauerat: eandem enim esse re & numero, ut esse statuamus, vis pronominis, illud, exigit. Sed ut intelligeretur cuiusmodi futura esset, nouam se nobiscum perpetuò bibiturum pollicitus est, id est, ut diximus, gloria præditam. Nec docebat eo modo nobiscum se potatu-

rum, quo testamentum instituens pota-
uerat, id est, personaliter, externoque
modo: sed eo modo quo se promisit no-
biscum cœnaturum, quum ei ostium a-
peruimus, eoque modo quo in nobis
manet, & in eo manemus, vt siue vigele-
mus, siue dormiamus, in ipso vigilemus
vnà cum eo facti caro, per sacramenti
sumptionem.

Lucas ergo aduentus regni fuit nun-
tius, & affirmavit iam tunc venisse re-
gnum, quum Dominus posterior sum-
psit poculum. Matthæus & Marcus, quid
in regno bibatur, quique sunt qui bi-
bant, exposuerunt.

Aduentus regni cognito tempore, su-
perest vt videamus, an veteris testamēti
& sacrificiorum implemētum, cum re-
gni dispositione, id est, cum regij corpo-
ris participatione concurrerit: vt tunc
se Christus ad veteris paschatis imple-
mentum iam immolasse dici debeat,
quum sui corporis dedit participatio-
nem. Certè hoc ei non erit intellectu
difficile, qui cum animo suo reputabit,
quid veteris testamenti ceremoniæ, &
sacrificiorum iustitiæ significabāt. Hæ
autem, Caluino teste, ad Christum re-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
ctà dirigebant. Si ergo corporis parti-
cipatio ea bona nobis dedit, quæ sacri-
ficia & coactus legis cultus de Christo
promittebant, quis negabit ea in re iam
factam fuisse legis ac sacerdotij transla-
tionem, & correctionem, atque ad cor-
poris participationem factum à Chri-
sto fuisse, legis & sacrificiorum imple-
mentum? Quis autem nisi mēte captus,
cruci & non mensæ Domini, corporis
participationem ascribet? ut tunc demū
non factam fuisse legis & sacerdotij
translationem & correctionem persua-
deat, quum Christus pontifex æternus
æternitatis in sua carne fecit deditque
participationem? Qui ergo mensæ Do-
mini participationē corporis attribuet,
quomodo nō descēdet in eorū senten-
tiam, qui docent, legis implementum,
id est, mysticam Christi maētationem,
participationi corporis præuertisse, ma-
ximè cum Calvinus fateatur, non aliter
quàm à legis implemento nos consequi
potuisse, quod seruili legis cultu fuerat
Patrib⁹ adūbratū? Ergo ex Ysichij Nyl-
senique sententia deffendemus mysti-
cam Christi maētationem, quæ ad pas-
chatis implementum Iudaici facta est,

ADVERSUS CALVINOLO. 78
cum corporis diuini participatione cō-
currisset, vt de sacrificio corpore, effu-
sioque sanguine ante mortē crucis par-
ticipatum & communicatum fuisse sta-
tuamus.

Promissi paschatis implementum, in
corporis sancti participatione factum
fuisse, hoc etiam probare tibi potest,
quod lex figuræque legales, vigere de-
buerunt, quandiu vetus testamentum
robur suum obtinuit: & vetus in suo ro-
bore perseuerare, quousque noui testa-
menti beneficium, legis iugum dissipaf-
set, essemusque speratum adepti benefi-
cium. Nouum autem testamentum &
fœdus, initium habuisse in mensa Do-
mini & sanguinis poculo consignatum
fuisse, è Pauli lectione, vt antea dixi-
mus, perspectum est. Hoc, inquit, pocu-
lum, nouum testamentum est. Tunc er-
go & vetus exoleuisse, & abrogatum es-
se, & sacrificiorum vmbras per hostiæ
speratæ mactationem exinanitas fuisse
credendum est. Nam per veritatis exhi-
bitionem, & non aliter, eas euanescere
oportebat. Lex enim vmbram habuit
futurorum bonorum. Vt igitur nostra
esset eorum bonorum hæreditas, & eis

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
potiremur bonis ad quorū fruitionem,
spe vetus testamētum patres nutriebat
fouebat & alebat : finem habere oportuit,
quæ de Christo dicta sunt, & aduenire
quæ veteris testamenti cultus, carnisque
iustitiæ significatione pollebatur : vt in mensa Domini desitum sit
in ymbris & spiritu expiaticem hostiam
comedere, cœptumque ipsa frui in veritate
& spiritu, quos in ipsam naturalis
carnis esus, ad vitam æternam & peccatorum
remissionem inferit. Præterea, si
regnum Dei, cum regij corporis participatione
concurrisset (vt par est) fatcare, atque
regnum Dei legis seruitutem & ymbras
pati non potuisset : legis & testamenti
veteris implementum, à mensa Domini
proscribere non debuisset. Nam, vt diximus,
corporis participatione obtigit regni participatio,
& regnum à seruitute participes eripuit.

Tantum, inquires, participatione corporis,
sanguinisque communicatione indulgebis,
vt crucis sacrificium sua dignitate spolies.
Paulus sanguini crucis sanctificationem
nostram acceptam refert, iustitiam, redemptionem
& reconciliationem, eaque quæ tu participatio-

ADVERSUS CALVINOLO. 79
ni tribuis, è qua re videris ea omnia de
crucis sacrificio detrahere, vt sacrificiũ
tuum mysticum, tuamque participatio-
nem exaugeas, & adornes: interim res-
pondemus Christum non fuisse gratis
mortuum, sed pro peccatis nostris.

Sanè vobis ingenuè atque apertè fa-
teor, meritò non mensæ Domini, sed
crucis, omnia deberi quæ ad reconcilia-
tionem nostram attinent: sed vt crucis
meritum nostrum efficeretur, eaque o-
mnia quæ soli Christo erant propria,
nostra quoque fierent, participationis
beneficio viâque consequuti sumus.

Nam postquam vna caro, vnumque cor
pus cum ipso, & in ipso sacramenti ra-
tione, viâque effecti sunt Apostoli, vt
deinde mortuus & passus est Dominus,
eorũ quoque caro in eius carne passa &
mortua, & ita meriti consors effecta est.

Hanc enim viam ad nostram sanctifica-
tionem viuam & recetem initiauit Do-
minus in suo sanguine, per carnẽ suam,
nostramque quam potãdo lauit afinam
eiusque pullum ad vitem alligãs, asper-
sit & sanctificauit, dicens: Bibite ex hoc
omnes. Hic est enim sanguis meus noui
testamenti, qui effunditur in remissio-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
nem peccatorum.

Si, inquires, salutis tuæ meritum, vitæ ac resurrectionis, crucis ascribis sanguini, quorsum hanc participationis viam ad sanctificationem tuam ingeris, quum via fidei in Christum mortuum, & à morte excitatum, lauemur crucis sanguine, meritique mortis consortes efficiamur.

Hic nostræ status est controuersia: huius verò impressionis tuæ tuique impetus aciem, Hilarij, Cyrilli & antiquorum obducta sententia obtundemus. Hi enim, teste vestro Melanthere, docent, non aliter quàm carnis naturalis participatione naturali, carnem vestram in Christi carnem mutari posse, quicquid fide valeatis, sed effici conuersione ac vnitatis vestræ priuilegio, vt in Christi carne vestra quoque caro mortua sit, mortisq; potita merito, & eo affecta spiritu, qui Christi carnem à mortuis excitauit, quo vnico beneficio resurrectionis in gloriam spes vobis proponitur. Si enim eo spiritu ac diuinitate vacua esset vestra caro, quum hæc ad viuificationem nihil prodest, quomodo viuificaretur? Nam spiritus, & non fides, in carne Christi corporaliter inhabitans

est, qui Christum viuificauit: & hic spiritus, quem in Christi carne naturali sumpseris naturaliter, tuam quoque carnem viuificabit. Nam sanctū in tua carne manens corruptionem videre non poterit.

Patres, inquires, quibus hæc naturalis participatio fuit incognita, viuificabuntur. Ii ergo non à naturali participatione, sed spiritali per fidem, in spē gloriæ vocati sunt. Non equidem ignoro hoc mysterium patribus minimè fuisse cognitum, vt gentes patrēque essent concorporales & comparticipes Christi, ideo nec ipsos naturaliter carnē comedisse. Sed Christus pontifex, ne quid eis deesset ad salutem, pro eis eam sanctificationis iustitiam impleuit, & se ipsum sanguinis poculo sanctificauit, vt ipsi essent in ipso verè sanctificati. Nam si pro eis fuit sanctificatus, in ipso quoque sanctificati sunt, & iustitiam impleuerunt: nō secus ac, quum pro eis baptizatus & mortuus est, in eo baptisati & mortui sunt, & quæ à baptismo mortęque est, iustitiam impleuerunt: tantęque fuit huius sanctificationis iustitięq; vis ac præstantia, vt per hanc Christus eos,

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
in quibus posuit verbum, ac ministeriū
reconciliationis, in æternum consum-
mauerit, ad id sanctificationis & iustitię
genus eis conferendum, quos necessa-
rium impedimentum à mensa Domini
prohibet ac repellit, tantum si extra Ec-
clesiam ij non fuerint. Hincque factum
est, vt ad eos etiam qui è vita excesserint
quos Christi legati mutua sanctita-
te afficiunt, sumendę sanctificationis
gratiam protrahi docuerit antiquitas,
quum pro ipsis ad altare Dei potu san-
guinis se sanctificant & baptifant. Vnde
Missas pro defunctis in vsum & consue-
tudinem venisse creditum est.

Si, inquis, ad crucifigēdi corporis me-
ritum participandum, mensa Domini
tibi necessaria videatur, quorsum & tuū
mysticum sacrificium nobis obiciis? cur
mactandi sacrificij & nō adhuc mactati
participatione non contentus es?

Consecrationem & oblationem my-
stica voluntarięque mortis nomine, ti-
bi diffiniuimus, eamque ostēdimus an-
tecessisse, vt mors necessaria consequēs
ad salutem nostram prodesse posset. Qui
enim à Christo animam substulisset no-
lente, salutis nostrę causa eam ponere,
nihilò

ADVERSUS CALVINOLO. 81
nihil plus egisset, quàm si quemuis ho-
minẽ interemisset: effecit enim votum
voluntas, consecratio, & sanctificatio,
vt mors insequens salutẽ nostram con-
summauerit: proinde ante mortẽ opus
fuit consecrationis oblatione, ad volũ-
tariã mortis testimonium. Et quemad-
modum corporis participatione, mor-
tui corporis meritum nostrum effici de-
buit, sic & consecrationis (ex qua mors
crucis vires accepit) eguimus participa-
tione, vt in eo consecrati, oblati, & san-
ctificari essemus, in quo & moremur:
vnde necessarium fuisse mysticum sa-
crificium exploratum est.

Nunc reliquum est ad citati Lucã lo-
ci explicationem, vt ad mensam regni,
epulasque quibus in eavesci debeamus,
animum impellamus. Quã sit mensa
Paulus ostendit, hanc à dæmoniorum
mensa discernens. Mensam verò dæmo-
niorum eam esse docet, ad quã dæmo-
niis immolatum comeditur. Vt ergo si-
militudini relinquatur locus, & quadret
Antithesis, mensam Domini eam esse
oportet, super quã pascha in domo re-
gnõque Dei sacrificatum accipitur, si-
cut regnum Dei est, vbi mensa epulæ-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
que regiae à Sapiencia parantur.

I. Cor. 5. Quum de mensa regnoque liqueat,
non magno negotio quæ sint epulæ re-
giae iudicabimus. Nam & Paulus hoc
ipsum exponit, dicens: Pascha nostrum
immolatus est Christus. Epulemur ergo
non in fermento veteri. Quæro ex te,
ubi, & quam ad mensam nos epulari iu-
beat Apostolus? Num ad mensam Do-
mini? Ubi ergo hanc esse dices? Nonne
in regno in epularum paschaliū occa-
sionem nobis disposito? Si hoc non ne-
gaueris, dic quando mensam suam pa-
rauit Dei sapientia, Rex noster & Do-
minus? Nonne Paulo subscribes paratam
fuisse nocte in qua tradebatur: & Salo-
moni, Quum victimas suas mactauit Chri-
stus, Dei sapientia? Dic insuper, an pu-
tes hanc extractam, paratamque fuisse
ante regni dispositionem: an verò ipsam
regni dispositionem cum apparatu men-
sæ concurrissè? Hoc sanè factum fuisse
verba Domini sunt nobis testimonio,
dicētis. Dispono vobis regnum, vt super
mensam meam edatis & bibatis in re-
gno meo. Non enim in regno potuit
esse mensa, nisi iam venisset regnum.
Quum ergo in eam causam sit regnum

I. Cor. II.

Prov. 9.

Luc. 22.

dispositum, ut super mensam Domini edatur & bibatur, seorsum à regno instructa esse non potuit. Super hanc ergo Christus pascha suū cum discipulis comedit, postquam fuit impletum, ut desiderio potiretur. Potitus est, inquit, sed post resurrectionem. At edēdi cum suis antequam pateretur desiderium exprimebat. Desideravi, inquit, hoc pascha manducare vobiscū antequam patriar, quia non manducabo illud donec impleatur. Ergo implementū antequā pateretur, futurum prædicabat: nā post passionem, à legis & paschatis implemēto liberatus est. Ergo si morte, à legis & veteris testamenti seruitute solutus est, legem ante mortem impletā esse oportuit, ut frustra in tempus adeptæ gloriæ huius implementum reiici videatur.

Veruntamen si me desipere & Lucam non intelligere dixeris: Dic quam ad mensam Christum immolatum pascha nostrum epulari iubeat Apostolus? Dic præterea, an nostrum epulum ab Apostolorum epulo diuersum esse tibi videatur? Si mensam Domini designaueris, & identitatem epuli receperis, dicur Domini titulo mensam afficias, &

Ibidem.

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
cur hanc voces mensam Domini? An
propterea quòd ad eam regias ac diui-
nas epulas, nobis còmunicet Christus,
vel quòd nobiscum ad eam Dominus
epuletur? Dic pràterea eamne esse pu-
tes, ad quam Apostoli diuinæ carnis
participatione cum Christo ante mor-
tem huius potiti sunt? Si eandem dixe-
ris, (Nam vna est mēsa Domini, si vnus
est Dominus) subiunge an immolatum
mysticè, vti nos, vtque pręcepit Paulus,
an immolandum se Apostolis partici-
pauit? Si immolatum, ergo iam impletū
pascha, id est, Christum in veritate sacri-
ficatum, ante mortem huius, ab Apосто-
lis manducatum esse vt mecum afferas,
tua te cogit confessio: simul vt Missam
& Eucharistiam esse sacrificium negare
desinas.

Quòd si immolandum, id est, non ad-
huc impletum fuisse pascha dixeris, hoc
tamen māducatum super mensam Do-
mini, hanc, (quæ mensa est noui testa-
menti,) in veteri testamento, legisque
regno extructam fuisse depinges: & sic
noui vllam esse mensam testamēti per-
negabis: aut regnum Dei, nouúmque
testamentum ante figurarum implemē-

tum: cum legis seruitute coniunctum
 constitues: vt non regnum, mensaque
 Dei, sed seruile regnum, Mosisque mē-
 sa vocari debuerit, vt quæ nihil amplius
 quàm legis mensa largita sit, Christum
 puta immolādum, in cibum animæ sub
 elementi substātia. Cur verò dixit Chri-
 stus: Non dico vos seruos: si adhuc legis *Ioan. 15.*
 iugo premebantur, mensaque legis in-
 seruiebant? Cur dicis eum vestrum ci-
 bum esse regij corporis participationē,
 si nihil amplius Apostolis dederit, quā
 legis patribus?

Certè si Christus immolandum cor-
 pus suum, & non adhuc immolatum, cū
 Apostolis participauit, is non in verita-
 te & spiritu, sed in vmbra & spiritu, spe-
 tenus, patrum instar, participauit: vt cre-
 di oporteat eam mensam, Christo &
 Apostolis cum patribus communem &
 eandem extitisse, & Apostolos veteris
 testamenti sacramentum, & non regni
 Dei cibū, cum Christo comedisse: Vos
 autem qui iam immolatum comeditis,
 pascei noui testamenti sacramento & sa-
 crificio, vt mēsa vestra, Domini dici de-
 beat: mensa verò quā suis parauit Chri-
 stus, qua vsus est, non mensa regni Dei,

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
fed seruitutis, patrúmque appellari, quæ
authore Caluino, futuram hostiam spe
tenus, in panis signo ministrabat: vt mé-
sa Domini & Apostolorum, à vestra tã-
tum distare videatur, quãtum inter um-
bram & veritatem interesse cognitum
habeamus.

Ne hoc laqueo vestri caperentur, ne-
gauerunt Dominum, sui corporis parti-
cipationem cum Apostolis comedisse.
Quorsum enim, inquebant, suo se cor-
pore pascere voluisset? Quorsum, inquã
impleti paschatis, id est, sui corporis co-
medendi desiderio se teneri affirmavit?
Sed Caluini non meminerant. Is enim
attestatur Christum, corporis sui sacra-
mentum prælibasse, hoc quum porrexit
Apostolis. At Caluinum omittamus,
mentem nostram ad Paulum arriga-
mus. Panis, inquit, quem frãgimus parti-
cipatio est corporis Domini. Dic er-
go quo cum, & inter quos, illa sit parti-
cipatio? Nõne cū Christo, & inter eos,
qui comederunt? An naturalis carnis
Christo cum Apostolis, intercedere po-
tuit in veritate participatio, & Aposto-
lis cum ipso, nisi cum eis rem participa-
tam, verè ac naturaliter comedisset? A

Mosis exemplo potes hanc dubitationem resolvere. Is nisi pascha suum cum sua familia naturaliter comedisset, dicine debuisset ipsius familia, verè de paschate cum ipso participasse? Ille fuit in figura redemptor Israël, typus Iesu Christi: non frustra, sed vt aliquando figuræ veritas responderet. Christus ergo nonne cum Apostolis identidem participare debuit? Qui hostias edunt, inquit Paulus, & non alij, sunt altaris participes. Apostoli ergo de Paschatis hostia manducata cum Christo non participassent, nisi Christus pariter cum eis hostiam comedisset, vnúmque fieri non poterant.

Ibidem.

Diabolus, inquires, idolothita non comedebat, is tamen cum sacrificiorum epulonibus, illique cum eo participabant. Hæc autem obiectio est à spiritus participatione ad carnis & spiritus participationem. Deniq; nego tibi diabolum re vera de idolothis participasse, quanuis cõsensu & voluntate id facere potuisset, nec vna cum participantibus caro vnúmque corpus efficiebantur is & cõuiuæ: neque vnum corpus vnâque caro esse poterant ea participatione, vtî

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
conuiuas cum Christo naturali partici-
patione vnum fieri didicimus.

Replicabis Christum hodie naturali-
ter nobiscum nō comedere, neque nos
cum eo absente, realem tamen cum ip-
so nobis intercedere carnis participa-
tionem. Hanc autem huius rei causam
esse didici, quōd is in nobis carnē eius
comedentibus maneat naturaliter &
corporaliter, nōsque in ipso post sacra-
menti sumptionem, vt vna caro & non
plures dici debeamus: sic vt nos in ipso
comedamus, & in nobis comedat ipse,
quod ante primam naturalis carnis par-
ticipationē patres quali quali fide pra-
diti, obtinere non potuerunt. Qui enim
in vmbra & spiritu Christum hostiam
comedebant, eatenus erāt veritatis par-
ticipes, nō naturaliter, & corporaliter,
id est, non in veritate & spiritu. Cur er-
go in vmbra sacrificij mentis aciem de-
figemus?

An credemus animam Christi fide
& spiritu tenus ex vestra sententia, veri-
tatem futuri in cruce paschatis come-
disse, quando panis vestri sacramentum
cum Apostolis super mensam suam co-
medit? Ita sanē ex vestra doctrina statu-

endum est: nam Christus eo modo, eaq; conditione sacramentum sumpsisse dicendus est, qua ipsi sumpserint. Quid autē huc vos impulit, vt putetis in regno, conuiuioq; veritatis, non ipsam edi veritatem, sed huius figuram, dici vt possit Christus veritas, de figura exoleta vsufque nullius, in regno suo cum suis participasse, atque huc desiderium suum spectasse, vt ipsi cum Christo (quasi ad Mosis mensam accubuissent) fide & spiritu tenus de veritate participarent?

Quaram adhuc, quid mentem vestram sic inficere potuit ac inflectere, vt somniaretis panis exanguis esum, vini que potum, mortis Christi supplicium vobis effingere? Nescitis panis naturam, sanguinis ac sensus expertem, minime passioni esse obnoxiam? Si ergo cum figura veritas conuenit, nullam Christi fuisse passionem persuasum habebimus, quia ipse secundum figuram fuerit passioni non obnoxius: Alioqui, quomodo panis incruentus, virum nefaria cæde confectum, exhaustumque sanguine, figuraret? Communionem in corpus Domini, à granis in vnā massam compactis, Ecclesiæ patres nobis ostenderunt.

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
At ante vos nemo vnquam visus est, qui
tam ineptè delirauerit, vt mortis acer-
bitatem, & sanguinis effusione suppli-
cium, fractione esúque panis figuraue-
rit. Quid ergo panis manducatio habe-
re commune tibi videtur cum occisio-
ne? Christus in eam opinionem animi
vestrum non impellebat, dicens: Hoc
est corpus meum quod pro vobis fran-
gitur, aut, vt Caluino placet, immola-
tur? Is enim naturalem significationem
agno Mosaico præripuisset, vt eam pa-
ni vestro contra huius naturam tribue-
ret, si suis illis verbis, ad vestrã opinio-
nem, Apostolorum animos conuerrere
voluisset: sed in ea figurãdi ratione per-
seuerasset, quam Mosem edocuerat, vt
panis azymus cibum nostrum, & agni
Iudaici maectatio, agni nostri maectatio-
nem figuraret. Sed vos supra magistrum
discipuli, eoque, si Deo placet, sapien-
tiores docetis, vel adhibito fulmine, id
pane figurari, quod Dei decreto à Mose
fuerat agno legis attributum: vt Chri-
stus in suo sacramentali sacrificio nihil
egerit aliud, quàm vt vmbrarum signi-
ficationem ineptè inuerterit.

Vt verò omni ratione obsequij me

vobis satisfecisse, mihi possim esse con-
sciis, donabo paratam à Christo vobis
esse mensam, vt super hanc ore panem
figuramque corporis comedentes, fide
& spiritu Christum mortuum, & à mor-
te suscitatum, in spem æternæ vitæ mād-
ducat. Ad sermonem Domini animū
intendamus. Dispono, inquit, vobis re- *LUC. 22.*
gnum sicut disposuit mihi Pater meus,
vt super mensam meam edatis & biba-
tis. Sicut, vox est similitudinis. Finis er-
go regni Christo à Patre dispositi, est vt
Christus edat ac bibat super mensam
suam, vt quoque edamus & bibamus in
regno eius. Quid ergo edat Christus ac
bibat ore panem & vinum, umbrosas
escas, & fide suam carnem & sanguinem
in spem vitæ æternæ? Scio Christianis
hanc insaniam risu dignam videri, nisi
priuilegij vestri, quo vobis licent om-
nia, rationem habeant.

Dices allegoricè intelligi hūc sermo-
nē oportere, atq; ad eternitatis gloriæq;
letitiam referri. Quasi, inquam, ante ad-
uentum Domini nullum futurum sit re-
gnum Dei, nullauē sit mensa, super quā
edat, ac bibat Ecclesia. Si autem nulla
sit, cur mensæ Dei nomine cœnam ve-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
stram diffinitis? Cur in Christo regnare
vos dicitis? In hoc sanè nullam vos ha-
bere rationem apertum est. Regnum,
inquies, spirituale ac spiritualem men-
sam intelligimus. Et ego in eam tecum
sententiam descendo, ad spirituales ef-
cas me comparo, non tamen ad spiritus
epulas. Harum autem hæc differentia
est.

Caro Christi non mihi est spiritus nu-
dus, sed spiritualis: nostrum ergo pascha
non spiritus, sed spirituale corpus: à me
non spiritu, sed spirituali, spiritualiter,
id est, non per fidem sed in carne, & spi-
ritu cõeditur, quãdiu spiritualis Chri-
sti verba in me permanserunt. Si huc
igitur tuum illud spiritualiter applices,
vna est nobis de spirituali manducatio-
ne sententia, spiritualem carnem non
solo spiritu, fidèque tenus, sed & carne,
id est, naturaliter, ore, & spiritu comedi-
mus, panem in spiritualem carnem trã-
substantiatum comedentes.

DE TRANSVBSTAN- tiatione.

HÆc vna præcipuè res à carnis mã-
ducatae religione te demoratur, &

à carnis sapore, Eucharistiæ sapor fit alienus: visu, gustu, tactu, & pondere tibi panis est, quam carnis substantiam esse profiteamur. Hunc ergo vt tibi scrupulum eximas, tecum ipse cogita, quæ qualisque esset Mânæ substantia: hæc enim gustu mel, figura, visu, tactu, & pondere, nix erat. Si autem ea erat Mannæ substantia, quam ab accidentibus iudicio consequi poterat humanitas, Hebræos quomodo nutrebat? Sed si solidus ac corporeus erat panis cibus niuis sub accidentibus, vnde accidebat, vt solidum panis corpus, ad exiguum Solis radium diffunderet, quod assolet ad Solem obdurescere? Si verò non erat corporea panis substantia, quomodo Hebræos allebat? In annis quadraginta niue, aut aëre vesci non potuerunt. Quomodo contra præceptum Domini seruata, vermibus scatebat, quæ secundum præceptum custodita, erat à corruptione libera? Sed si panis solidi, aut niuis erat substantia, cur attestatur sapientia eam naturam, sub alienis accidentibus fuisse transubstantiatam? Dulcedinem, inquit, tuam illis ostendebas. Nam in id quod quisque capiebat, substantia tua conuerte-

DE PASCHATIS IMPLEMENTO
batur. Substantia, inquit, non qualitas,
aut proprietas. Hæc ergo ad Hebræo-
rum desiderium in panē solidum crea-
ta conuersione fluida substantia, mellis
niuisque sub accidentibus insumeba-
tur, mola frangebatur, in mortario te-
rebatur, in olla coquebatur, ex eoque
fiebant tortulæ quasi panis oleati. Hoc
si sanæ mentis iudicio nō possis impro-
bare, cur adeò barbari tibi sumus, quòd
credimus panis naturam, creatoris sui
verbo parere, vt sub panis effigie diui-
næ carnis fiat substantia, nō finita panis
accidētibus, veluti niuis accidētibus, Iu-
daicus panis non erat finitus? Quod in
figura recipis, cur veritati denegas? Gu-
stus, inquis, erat mutatio. Falsum est: gu-
stus enim non est substantia, quam cō-
uersam esse sapientia comprobat. Qua-
propter, inquit, omnia transformata,
omnium nutrici gratiæ tuæ deseruiebāt
ad voluntatem eorum qui à te deside-
rati sunt, vt scirent filij tui quos dilexi-
sti, quoniam non natiuitatis fructus, sed
sermo tuus pascit eos, qui in te confi-
dunt. Quod enim ab igne non poterat
exterminari, statim ab exiguo Solis ra-
dio calefactum, tabescebat: Audi nati-

Num. II.

Cap. 16.

uitatis fructibus Iudæos non fuisse nutritos, sed Domini sermone. Non ergo niuis natura, sed per verbum Dei facto pane, niuis sub accidentibus nutriebantur. Hoc autem accidisse, vt esset Eucharistiæ symbolum, confirmat tuus Beza. Cur ergo omnipotentis verbo denegabimus in panis transsubstantiatione, quod hominum cupiditati, per verbum Dei, in eorum cibo audimus esse tributum?

Finis.

... sed Dominus sermo non ergo
... sed per verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu

... sed et hoc est verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu

... sed et hoc est verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu

... sed et hoc est verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu

... sed et hoc est verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu

... sed et hoc est verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu

... sed et hoc est verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu
... sed et hoc est verbum Dei factu

DE
POCVLO
SANGVINIS
CHRISTI, ET IN-
troitu in sancta sancto-
rum interiora ve-
laminis.

ADVERSUS BEZAM
ET CALVINOLOGOS,
Nicolai Villagangnonis
Disputatio.

LVTETIÆ,

Apud Sebastianum Niuellium, in via
Iacobæa, sub Ciconiis.

Cum Priuilegio Regis.

CAutum est Christianissimi Re-
gis Francorū Priuilegio, ne quis-
quam vel excudat, vel excusos
alibi diuedat libros quouis idio-
mate in lucem editos à D. Nicolao Villagā-
gnone, equite Mellitensi, ante septennium,
prima cuiusque operis editione, nisi eius per-
missu ac voluntate: quod ille Sebastiano Ni-
uellio libenter impertit. Qui secus faxit, mal-
eta, amplissimo diplomate indicta, plectitor.
Apud sanctū Maurum. 2. Septembris. anno,
1568.

Par le Roy en son Conseil.

De Laubespine.

AD ILLVSTRISSIMVM
DOCTISSIMVM QVE
D. Carolum à Lotaringia tituli S.
Apollinaris Cardinalem Reueren-
dissimum, Nicolaus Villagangnon.

TV A Domine, orthodoxa Re-
ligionis nostræ sciētia, tuumq̄,
huius propugnanda singula-
re studium, me adduxerunt, ut tibi dica-
uerim, quem de poculo sanguinis Christi
librum composui aduersus Bezam &
nonnullos Calvinologiae professores, cum
quibus ea de re intercessit mihi disputa-
tio. Mei verò instituti librique finis est, ut
probem Dominū, vel non esse filiū Dei,
(ut qui legem nō impleuisset,) vel se pro
peccato sacrificasse, quum parauit men-
sam suā, Deoque patri crucifigendū de-
disse pro plasmatis sui redemptione: &

per proprium sanguinē (quem vini tran-
substantiatione verbo suo fecerat) in in-
teriora velaminis ad inueniendam pre-
parandamque plasmat̄is sui redemptio-
nem introiuisse: eoque in seipso veritate,
oblato sanguine, carnem, quam nobiscū
communem habet, ut nostrum sanctua-
rium, à nostris immunditiis sanctificasse.
Deinde suos ad peccatorum remissionem,
nouique testamenti dedicationem eo ipso
sanguine prius aspersisse, quàm ut hircus
nostris onustus sordibus, per Pilatum in
desertum emitteretur, ac extra portam
pateretur. Hoc autem à figurarum cum
veritate collatione, & scripturarum au-
thoritate, docendum aggredior, uti tibi
libelli nostri lectio indicabit, si per tuas
occupationes hunc tibi legere liceat.

Vale.

DE POCVLO SANGVI-
NIS CHRISTI, ET IN-
troitu in sancta sanctorum
disputatio, aduersus
Caluinologos.

*Quid exigeret testamenti ve-
teris dedicatio.*

CAPVT PRIMVM.

Dedicacionis testamen-
ti veteris ceremoniã
noui testamenti dedi-
candi vmbra habuif-
se, Beza non latere
debet. Illa exigebat, vt
non aliter, quã per expiationem po-
puli, fieret testamenti dedicatio: non e-
nim potuisset à pontifice testamentum
dedicari, nisi cum ipsa dedicatione, po-
puli per sanguinis asperſionem sanctifi-

Heb. 9.

Levit. 16.

DE POCVLO SANGVINIS
catio concurrisset. Sic à populi sanctifi-
catione, testamenti dedicatio: & à de-
dicatione, populi sanctificatio nomen
acceperat: sanctificatio verò nulla esse
poterat, nisi per sanguinẽ, quem in san-
cta pontifex intulisset.

*Quo modo in lege fiebat populi
sanctificatio.*

CAPVT II.

Hac enim lex erat, forma conditiõq;
sanctificationis. Pontifex ornatu
pontificio splendidus, quotannis pro se
ac populo, magnis precibus deum pro-
sequutus, ad ostiũ tabernaculi testimo-
nij hircum offerebat, vitulũque pro
peccato: quos paulò post in sanctis, id
est, in anteriori tabernaculi parte, ad
altare ei rei destinatum maçtabat, & cra-
tere horum sanguinem excipiebat, vt
hunc confestim inferret in tabernaculum,
cui sancta sanctorum nomẽ erat,
pro sua populique rogans ignorantia,
illatum oblaturus.

Is deinde oblato se aspergebat sangui-
ne, vt à suis peccatis ablueretur. Altare
præterea, propitiatoriũq; ac sanctuar-

rium, ab alienis, id est, filiorum Israël maculis, eiusdem sanguinis asperione sanctificabat. Emundabit, inquit Mo-
Leuit. 16.
 ses, sanctuarium, ab immunditiis filiorū Israël. Quibus gestis rebus, ad populum foris expectantem se referebat, vt testamentum dedicaret, sanguinis asperione populum sanctificans, dicendo: Hic sanguis testamenti quod mandauit ad vos Deus. Nec absque populi sanctificatione, quæ per sanguinem fiebat, potuisset esse testamenti dedicatio.

*Quò spectabat in lege dedicationis
 testamenti ceremonia.*

CAPVT III.

Hæc verò cõtingebant in exemplum noui testamenti dedicationis, quæ futura erat per Christi & cœlestiū Christianorum sanctificationem. Ostendebant enim fore, vt æternus noster pontifex, apud se, qui ostium est tabernaculi testimonij, se hostiam pro peccato salutiferam offerret, eamque in priori tabernaculo, (id est, in plasmate Dei, quale fuit ab initio sanctum, cui Ecclesiæ sanctæ nomen est) mysticè mactaret, at-

DE POCULO SANGVINIS.

que poculo sanguinem exciperet, per quem se ipsum aspergendo, id est, potando sanctificaret: (nā potus interna est ad cōsciētiarum emundationem aspergio;) atque ita in sancta ut homo introiret, suamque carnem, nostrum sanctuarium & altare, à nostris immunditiis, ut Deus ac pontifex æternus emundaret, postquam ipsas, ut homo pro nobis passurus, per sui corporis oblationem, suas effecisset. Deindēq; suos familiares eiusdem sanguinis asperzione in veritate sanctificaret, & sanctificando suum testamentum constitueret, dicens: Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum: ut absque remissione, quæ per eam sanguinis effusionē erat, fieri non potuerit novi testamenti dedicatio.

Matt. 26.

*Dominum in sancta sanctorum nunquam
introiisse, nisi id fecerit quum vini
sub effigie proprium bibit san-
guinem in cœna.*

CAPVT. IIII.

Hinc probare contendimus, Domi-
num ante sui testamenti dedicatio-

nem, mortemque crucis, per poculi sanguinem non manu, sed verbo Dei factum sanctitatis tabernaculum, in sancta necessario introiuisse, id est, se sanctificasse: sed fieri hoc non potuisse ex Pauli sententia, nisi per verbum in sancto spiritu illi sanguinem, vini sub accidentibus conficeret, & ita confectum, ad sui ipsius, quasi nostri sanctuarij sanctificationem, biberet ac in se infunderet, mox^q celestia, (quibus Ecclesia consistit) effusione potuque non absimili expiaret. In sancta ego per proprium sanguinem, non manu Dei, sed eius verbo factum diuinitatis tabernaculum, ex mente Pauli, Dominus introiuisse intelligendus est, quum vini sub effigie naturam sui sanguinis sanctificantis, in proprium corpus effudit ex poculo, ut in se Deo veritate, suam nostramque carnem manu Dei factam in carnis peccati similitudine, ab immunditijs nostris sanctificaret: uti protestatus est, dicens: Pro eis sanctifico me ipsum, ut & ipsi in veritate sanctificati sint. At quoniam hoc fuit hereticis haecenus inauditum, eis me video minimè fidem facere, nisi apertis demonstrationibus certisque scripturae testimonijs meam

Hebr. 9.

sententiam confirmem. Paulus tempus in sancta introitus assignat, quum Christus assistebat futurorum bonorum pontifex: hoc est, quum corporis & sanguinis sui suos faciebat participes. Et alio loco docet, Christum pro nobis precursorem in interiora velaminis introiuisse, quum secundum ordinem Melchisedech factus est in æternum pontifex.

Hebr. 6.

Quod accidit nulla dubitatione, non quum ad cœlos ascendit, sed quum sui corporis & sanguinis participationem fecit: non enim vt priuatus, sed vt pontifex ei ministerio incubuit. Quum autem hereticos non aliter quàm proprio conuinci posse iudicio compertum sit, in primis ad eorum expugnationem vtat Bezæ commentationibus, si prius audieritis quid in eam rem de meo addendum esse duxerim.

Quid sit verum tabernaculum, cuius Mosaicum fuit exemplar.

CAPVT V.

EXponam verum tabernaculū, quod fixit Deus & non homo, cuius sancta Mosaica Paulus docet exemplaria ex-

stitisse, sancta esse vera, eaque non cœ-
los esse, sed humanam Christi naturam,
plasma Dei: templum enim Dei factus
est Adam, forma Christi. Addo in san-
cta introire per Christi sanguinem, non
aliud significare, quàm sanctum effici,
per Christi sanguinis communicatio-
nem: non secus, ac in gloriam, cœlùm-
que introire, gloriosum & cœlestem
effici didicimus. Adiciam in sancta
nos introire, id est, Deum & sancti-
tatem induere, quoties non indignè
de Christi sanguine communicamus:
eaque via in Christo carnem nostram
per ipsius sanguinem in sancta introi-
uisse, quum in se eum ipsum sanguinem
effudit ex poculo, quem fundimus, vt
sanctificemur, & Deum induamus. In
eius enim carne quam nobiscum com-
munem habet, otiosa & vllius effectus
esse non potuit vis naturaque sanctifi-
cationis vnita sanguini, quæ à nobis ve-
rè quoque sumpta, non potest eam non
conferre sanctitatem, quam aquæ bap-
tismus contulerit.

DE POCVLO SANGVINIS
Velum appensum vnitatem naturæ tabernaculi non diuidere, sed huius qualitatem.

CAPVT VI.

DIcam præterea tabernaculum illud verum à Mose figuratum, esse continuum ac indiuiduum: vna enim & indiuidua est humanitas, plasmáque Dei: ita tamen vt appenso velo, huius integritatem in duas partes discretam esse non inficiemur, in inferiorem puta ac visibilem, quæ quidem plasma Dei est, quale fuit ab initio sanctum, non tamen natura, sed dono Dei: Et in superiorem inuisibilémque, quæ est Christus caput Ecclesiæ, à se, per seque sanctus, & naturaliter. Vnde docemur vnâ Christi carnem considerari dupliciter oportere, eam enim quatenus est ex sancta Virgine, sanctam esse ac sanctificatam: quatenus autem est de Spiritu sancto, sanctissimam & sanctificantem.

Adiungam, Dominum in eo priore tabernaculo, id est, in eo modo carnis quam cum Matre communem habet, se occidendum pro nobis obtulisse, sanctificasse & mactasse per sui corporis cõsecrationem & oblationem antequam

pateretur (is enim ut homo pro nobis sanctificatus, & non ut Deus sanctificans passus est.) Deinde suam nostramque in se carnem per proprii sanguinis verbo dei facti poculum in sancta sanctorum intromisisse, id est, sua naturali sanctitate affecisse, ut in eius carne naturaliter habitans Diuinitas, in cibo poculoque sumpta, in genus humanum redundaret, carnemque nostram, quum esset mortua, a mortuis excitaret. Nam citra diuinam carnis & sanguinis sancti sumptionem, resurrectionis in gloriam spes nobis præ *Ioan. 6.* ciditur: caro enim a se ad viuificationem non prodest, sed spiritus qui Christum excitauit a mortuis, in ipsa inhabitans.

Ne ipse mihi repugnare videar, dicēs: Per sanguinem non manu Dei, sed verbo factum, in sancta dominum iniuisse, id est, se sanguinis poculo sanctificasse: accipe hanc sanctificationem a me ad diuinitatem non referri. Quid enim sanctitatis accessione egeat ipsissima sanctitas? Sed ad carnis naturam quæ per corporis Christi voluntariam oblationem, nostras iniquitates suas effecerat. Dicōque Deum eam humanitatem, quæ peccati similitudinem habet, & eget

DE POCULO SANGVINIS
sanctitatis beneficio, per eam ipsam hu-
manitatem sanctificasse, quæ nullam
peccati gerit imaginem & nulla sancti-
tatis indiget accessione, vt quæ sit sua na-
tura sanctificans. Nostræ ergo sententiæ
rationem explicabo.

*Quo modo diuersus fuerit sanguis poculi,
ab eo, qui venis Domini latebat.*

CAPVT VII.

NOlo videri inter substantiam fan-
guinis, qui cœnæ tēpore venis Chri-
sti continebatur, quam manu Dei fac-
tam appello, & inter eam quam non
manu, sed verbo Dei factam Apostoli
in se poculo in remissionē peccatorum
effuderunt, discrimen vllum inter po-
nere. Vnam enim fuisse naturam inge-
nuè fateor: sed quæ poculo fusa est, quæ
sanguinis peccati similitudinem nō ha-
bebat, fuerat vini transubstantiatione
tunc primū vini sub accidentibus crea-
ta, non adhibito manus, id est, humane
operationis ministerio, sed hac sola be-
nedictione: Hic est meus sanguis. Qui
verò venis latebat, & obnoxij peccato
sanguinis imaginem referebat, erat ma-

nus Dei plasmatio, & erat humanæ operationis quantum ad Mariam Christi matrem attinet, vt quæ ex viri semine genita est. Ab effectione igitur sanguinis non manufacti, à Paulo nomen accepit, vt doceremur quando, qualémq; per sanguinem, se Dominus sanctificauit, quum per proprium sanguinem nõ manufactum in sancta introiuisse legitur: aduersus eos qui ipsum post mortem, quæ hunc à legis implemento absoluerat, per manufactum sanguinem introiuisse tradiderunt. Non enim post resurrectionem Dominus sanguinem verbo fecisse creditur, vt per nõ manufactum sanguinem (citra quem, teste Paulo, ad sancta Pontifici nostro non patebat aditus) in illa se intromitteret, vt postea quam erat à lege solutus solutam ipsam impleret.

Errare qui dicant Dominum figuram legemque introitus in sancta, postquam fuit à lege solutus, id est, quum in cælos ascendit, impleuisse.

CAPVT VIII.

HAc de re maxima mihi cum Calvinologis dissentio intercessit. li

DE POCVLO SANGVINIS
enim confitetur Levitici sacerdotis in
sancta sanctorum introitus impletam
legem à Domino: sed negant in diebus
carnis impletam esse, quum legi subie-
ctus erat, sed tunc potius solutam: ut
postquã fuit à lege iustificatus legis im-
plemento studeret, puta quum hunc ab
oculis Apostolorũ suscepit nubes. Eam
in rē hos non piget assentiri sancta san-
ctorum, quorum sancta Mosaica fuerat
exemplaria, illud esse tabernaculum,
quod fixit Deus & non homo, cuius ta-
bernaculi Christus minister fuisse legi-
tur. Quod à me non improbatur.

Addunt, & magna quidem ratione,
cœlum ipsum, interiora velaminis san-
ctæque sanctorum, rem eãdem esse: Sed
subiungunt eam rem, id est, sancta san-
ctorum, cœlorum corruptibili natura
subsistere, ac in eam Christum tuuc in-
troiuisse, quum in cœlos ascendit glo-
ria præditus: non verò ex Pauli senten-
tia, quum factus est secundum ordinem
Melchisedech in æternum pontifex. Et
putant vnum esse, in cœlum ipsum in-
troire, id est, cœlestem effici, & in cœlos
interitui obnoxios ascendere. Itaque
in eam contemplationem hunc Pauli
locum

locum intorquent. Non in manu facta *Hebr. 9.*
 sancta exēplaria verorum, sed in ipsum
 cœlum introiuit, vt nunc vultui Dei ap-
 pareat pro nobis. Quem locum à Cal-
 uinologis intellectum nō fuisse, multis
 rationibus, patrūque sententiis appro-
 bavi, inter quos quid Nyssenus ea de re
 senserit, hīc adnotauimus.

*De tabernaculo vero, cuius Mosaicum erat
 exemplar, hæc Nysseni fuit ea de re
 sententia, in Vita Moscos.*

CAPVT IX.

Vnicum tabernaculum ad eius exē-
 plar, quod in monte Mosi ostensum
 est, vnius veli expensio, in duas partes
 distinguebat, in partem puta visibilem,
 in quam sacerdotes aditum habebant,
 & in partem secretiorē & abditam. No-
 men anterioris ac conspicuæ erat, san-
 cta, vltioris ac reconditæ, sancta san-
 ctorum. Quod autem à nobis cōiectio-
 ne quadam dicitur, hæc ad propositum
 accommodantibus, legentium iudicio
 totū relinquimus. Dicamus igitur non
 nihil ex Paulo, qui mysterium breuiter
 attigit, adiuti, quòd in figura prædoctus

DE POCVLO SANGVINIS

„ fuerat Moses, tabernaculum id esse, quo
 „ vniuersa sancta continentur. Id verò est
 „ diuina sapientia & virtus : quæ quidem
 „ sapientia non manufacta, sed increata
 „ quum sit secūdum naturam suam, crea-
 „ turam suscepit, quando secundum nos
 „ oportuit carne tabernaculum hoc fa-
 „ bricari. Ita alio atq; alio modo factum,
 „ & non factum est : natura, in quantum
 „ ante secula fuit, increatum est: in quan-
 „ tum hanc concretionem suscepit, crea-
 „ tum ac fabricatum est. Tabernaculum
 „ igitur est vnigenitus Deus, qui in se ip-
 „ so omnia continet, qui ex nobis etiam
 „ tabernaculum fabricauit. Oportet au-
 „ tem vt tabernaculi visio mystico taber-
 „ naculo sic conueniat, vt singula ipsius
 „ ad aliquid mysterio non indignum, nos
 „ deducant. At quoniam diuinus Aposto-
 „ lus visionem ipse quoque totius taber-
 „ naculi consequutus est, quum in cœle-
 „ stibus adytis per spiritum sibi mysteria
 „ reuelata sunt, cortynam inferioris taber-
 „ naculi, carnem Christi esse ait.

Explicatis deinde rebus, quas pars su-
 perior tabernaculi contineat, eisque ad
 spiritualem intellectum reductis, subiū-
 git: Hæc igitur, in superiore tabernacu-

lo, materialibus illius significata puta-
 mus: in inferiore verò, quoniã sapius à
 Paulo Ecclesia Christ⁹ appellatur: Chri-
 stus autẽ, vt diximus, superius taberna-
 culum est, nõ est alienum, si quis Eccle-
 siam inferius tabernaculum arbitretur,
 in quo columnæ, sunt mysteriorum Ec-
 clesiæ ministri. Hæc fuit Nysseni de ve-
 ro tabernaculo sententia.

Beza de tabernaculo opinio.

CAPVT X.

BEza epistolæ ad Hebræos nonum
 caput explanans, vnum quoque in
 Ecclesiæ sententiam fuisse tabernacu-
 lum asserit, duas in partes appenso velo
 distributum. Huius hæc verba sunt. *Tabernaculum enim extructum fuit. Obser-
 uandum est in primis hanc descriptionem nõ
 ad templum, sed ad tabernaculum accommo-
 dari, quia nimirum noster hic scriptor, ea pro-
 priè quæ Moses secundum exemplum in mon-
 te ipsi propositum fabricauit, cum rebus ipsis
 cœlestibus comparat. Hinc fit, vt duorum ve-
 lorum faciat mentionem, quæ describuntur
 Exo. 26. quum in templo vnicum tantum es-
 set tabernaculum, cuius apud Euangelistas fit*

DE POCVLO SANGVINIS
mentio. Deinde velum secundum nominat,
non quòd duo sint vela, sed quia erat posterius
sancto, vel priore tabernaculo. Item sancta
sanctorum Hebræi pro sacrario sacratissimo
sumpserunt, vt frustra hîc sese torserit Au-
gust. Sciendum est tamen infra non observari
hoc discrimen, sed simplici appellatione san-
ctorum, significari hoc adytum, prius autem
generali nomine tabernaculum dici.

*Beza error in veri tabernaculi cum
Mosaico collatione.*

CAPVT XI.

Quamuis Beza de tabernaculi unita-
te ac structura, ab Ecclesia non
dissentiat, tamen de huius diuisione ac
partibus, vt Paulû corrigeret, priuatam
opinionem habere voluit. Paulus enim
sanctificatricem ac superiorem taber-
naculi partem, sancta sanctorum, & in-
teriora velaminis nominauit. Bezae ta-
men visum est, vt eam ipsam partem
quamuis esset inuisibilis & sanctificans,
visibili & corruptibili cœlorum natura
diffiniret, eam cœlos appellans, arbitra-
tus cœlos, eam rem esse, quam abdita
pars Mosaici tabernaculi significabat:

quasi cœli naturam habeant sanctifica-
 tricem, eaque præditi sint, vt sancta san-
 ctorum vera dici possint. Hęc Pauli ver-
 ba sunt: Post secundum autem velum, *Hebr. 9.*
 erat tabernaculum, quod vocant sancta
 sanctorũ. Ei verò tabernaculi parti hoc
 nomē Moses dedit, (quoniam in ea san-
 ctificabatur pontifex) vt eam Christi si-
 gnificaret naturam, ex cuius plenitudi-
 ne in sanctas omnes creaturas redundat
 sanctitas. Quòd si cœli, vt Beza docet,
 ea sunt natura, quam sancta sanctorum
 Mosaica repræsentabant, è cœlis, & nõ
 ex verbo, in Christi carnem, sanctitas
 deriuasse dici posset: ij enim sunt eius
 iudicio sancta sanctorum. Hęc Bezæ
 verba sunt. *Sic igitur adumbrabat spiritus
 sanctus, nondum apertam esse viam in sacra-
 rium, stante priore tabernaculo, in quo scilicet
 sacrificia peragebantur, iis prioris tabernacu-
 li sacrificiis nondum patefieri nobis cœlum,
 quod per sacrarium illud intimum represen-
 tabatur.*

Audi Bezæ iudicio cœli corruptibilẽ
 naturam, à sanctis sanctorum Mosaicis,
 quibus sacrarij nomen Beza imposuit,
 fuisse figuratam: à quo tamen prius di-
 dicimus humanitatem Christi, in qua

DE POCVLO S'ANGVINIS

plenitudo diuinitatis naturaliter inhabitat, ab inferiori parte tabernaculi & minus excellenti adumbratam. An ergo, vt doceat cœlos casui obnoxios, dignissimam esse veri tabernaculi partem, eamque Christi humanitati (quæ Dei thronus est æternus, sed inferius, auctore Beza, tabernaculum) sanctitate antecellere, eaque stante humanitate, id est, priore tabernaculo, viam in sacrarium non patescere? Fieri ne potest vt Beza aliquando interituum esse hoc Dei tabernaculum, id est, Carnẽ Dei augurauerit, quod esset Geneuæ summus pontifex? Si verò ad animum suum reuersus Beza fateatur eternam esse & nunquam interiturã Christi humanitatem, id est, vt ei placet, prius tabernaculum, quis illi credet Mosẽm figura sui tabernaculi significasse, stante carne Christi vero tabernaculo non apertam esse viam in sacrariũ, id est, vt Beza placuit, in cœlos.

Diuersas naturas ab vna & continua natura non figurari.

CAPVT XII.

PRæterea, Beza docet vnum & continuum fuisse Mosaici tabernaculi corpus, vt vnitatem & continuationem ve-

ri tabernaculi figuraret, sed protinus ab ipso sui immemore, verum tabernaculum, in duo diuersæ naturæ corpora secatur: in humanitatem puta Christi, & cœlos: & quod est magis ridiculū, confert humanitatem Christi, in qua plenitudo diuinitatis inhabitat, cum inferiori & minus excellēti parte tabernaculi: & cœlos perituros cum excellentiori & diuiniore: quasi eam ineptiam in monte Mosem Deus edocuerit, vt diuisionem diuersorum tabernaculorum, vnitatem ac continuationem vnius tabernaculi effingeret, & cœlos perituros diuinæ ac æternæ carni Christi anteponeret. Nonne Beza fatebris æternam, quamuis terrenam Christi humanitatē, quam cum priori tabernaculo comparas, & cœlos solutioni obnoxios, diuersa esse, distinctaque & separata corpora, eaque diuersis inter se naturis consistere?

Quomodo ergo hæc duo corpora, ab vno Mosaici tabernaculi corpore figurari, nisi ineptissimè potuissent? Præstaret ab Ecclesiæ doctrina non auelli, & Nysseno subscribere dicēti, vnum Mosi tabernaculū, vnū & continuum diuinitatis tabernaculū, id est, Christi dei so-

DE POCULO SANGVINIS
lidam humanitatem, plasmáque figu-
rasse: quæ humanitas non naturæ diffe-
rentia diuiditur, sed in Ecclesiam quæ
Christi corpus est, & Christum, verbum
Dei corporis Ecclesiæ caput, distingui-
tur. Capitis verò & corporis, tamen est
vna est eadèmq; carnis natura, vnum-
que diuinitatis tabernaculū: tamen hoc
distare diuidique velo huius naturæ i-
dètitatem Moses edocuit, quòd plasma
Dei quod & Ecclesia est, habeat parti-
cipatione, vt ipsa diuinum sit taberna-
culum: Christus autem hoc habeat à se
ipso naturaliter.

*Beza cum Caluino de tabernaculi dif-
finitione non conuenire.*

CAPVT XIII.

Hebr. 8. **C**aluinus cum Beza de tabernaculi
diffinitione consentire non potuit.
Caluinus enim hunc Pauli locum ex-
plicans: Sanctorum minister, & taber-
naculi veri, quod fixit Deus & non ho-
mo: ne Iesus stellarum fuisse minister di-
ceretur, negat tabernaculum illud verū,
cælos esse, & affirmat sancta, neutro ge-
nere, pro eo vero tabernaculo capi, cu-

ADVERSUS CALVINOLO. IOI
ius fuerit Christus administer.

Cuius tabernaculi minister fuerit Christus.

CAPVT XIII.

ERgo in Caluini gratiam fateatur Beza verum tabernaculum esse sancta, ab eisque re nulla distare: atque Ecclesie assentiat verum hoc tabernaculum eos complecti, quibus Deus Christus sanctum pascha, hostiaeque pro peccato sanguinem, in regno suo, super mensam suam ministravit, uti testificatus est dicens: *Luc. 22.* Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat. Sanctorum ergo, id est, veri tabernaculi nomine, Ecclesiam Christumque amplexabimur. Et quando Christum fuisse veri ministrum tabernaculi audiemus, ad priorem huius partem, ex qua Ecclesiam consistere docuimus, respiciemus. Et ubi sancta sanctorum in nostram memoriam redibunt, ad Christum, caput Ecclesiae, animum applicabimus, & non ad caelos corruptioni obnoxios.

Errare qui dicant, humanitatem Christi non esse manu factum tabernaculum.

DE POCULO SANGVINIS
CAPVT XV.

SVbiungit Beza: *Nam oportuit tabernaculo, sic etiam sacrario aliquid non manufactum opponi, vt cœlestis veritas, exemplaribus terrenis per omnia responderet.* Audi Beza solam anteriorem visibilémque tabernaculi partem, tabernaculi nomine à te comprehendi, eoque nomine anteriorem partem, cui sacrarij nomen dedisti, priuari: contra Paulum dicentem: Post secundum autem velum erat tabernaculum, quod vocant sancta sanctorum. Sic à Paulo Beza diffidet, quâuis fateatur Mosaicum tabernaculum fuisse manufactum. Censet enim cœlos (quos cœlestis veritatis afficit nomine) à sacrario Mosaico, id est, sanctis manu hominis factis, opponendos esse, vt manufacto aliquid non manufactum opponatur. Quibus opinionibus suæ mētis cæcitatē detegit. Is enim iudicio nō factis valere se offendit dicentē, humanitatē Christi, quæ plasma Dei est, non esse manufactam, vt eam manufacto Mosis tabernaculo opponat: Nā humana caro contra Valentini sententiam, est opus manuum Dei, ad similitudinē Dei con-

Hebr. 9.

fructum, teste Mose de Christo dicente: *Exod. 5.*
 Sanctuariū tuū quod firmauerunt ma- *Psal. 118.*
 nus tuę. Et patre Virginis dicente: Manus
 tuę fecerunt me. Qui ergo Mosaico ta-
 bernaculo Christi humanitatem op-
 ponit, manu Dei factum opus oppo-
 nit, manufacto hominis tabernaculo ac
 sanctuario. Non maiori ratione Beza
 nobis suggerit, *sacrario Mosaico cælos op-*
poni oportere, ut cœlestis veritas exemplari-
bus terrenis per omnia respondeat. Nego e-
 nim eos cælos, eam cœlestem esse veri-
 tatem, quam Moses suis figurabat san-
 ctis sanctorum. Christus enim suo ipsius
 testimonio, est veritas, & cœlestis, qui
 ex cœlesti patre genitus est. Si ergo cœ-
 li Bezerij sacrario Mosaico responde-
 rent, falsum esset terrenis exemplaribus
 cœlestē veritatem respōdere, eisque nō
 manufactum opponi tabernaculū: cœli
 enim tabernaculi nomine non intelli-
 guntur. Rursus Beza, in cælos ipsos, id
 est, in beatæ illius & incōprehensæ bea-
 titudinis æternam sedem Christum pe-
 netrasse docet contra Paulum dicentem,
 Introiuisse Christum in ipsum cœlum
 non in cælos, cuius sancta Mosaica fuis-
 se docet exemplaria. Qui alio loco de

DE POCVLO SANGVINIS
cœlis verba faciens, affirmat Christum
cœlos omnes penetrasse, ac super om-
nes manere, sederéq; . Nō ergo in cœlis
quos penetrauit *incōprehensa*, vtar verbis
Bezæ, diuinitas cōprehenditur, vt ibi æ-
ternā sedem habeat, sed in carne nostrā,
quā Christi diuinitas affecit gloria, suc-
que maiestatis thronū ac sedē, cœlūmq;
ipsissimū à morte excitatā, quum portas
æternales introiuit Rex glorię. Beza au-
diat dicentē: In æternū verbum tuū per-
manet in cœlo: & consideret num æter-
nū esse debeat cœlū, in quo verbū Dei
permanet in æternum? Si ita habere co-
gnouerit, cœlos è suis eiiciat somniis:
ij enim, teste Petro, igne soluētur, sed in
carne Domini, maiestas Dei sedebit in
æternū, ac manebit. Caro ergo cœlum
ipsum est, Dei glorię sedes, vti scriptum
est: Cœlum mihi sedes est. Si ergo Bezæ
subscribamus dicenti, Dominū in æter-
nam sedem introiuisse, quum is in san-
cta cœlūque ipsum introiuit, regem
glorię in se ipsum introiuisse dicemus,
id est, à se, & per se, carnem nostram, ma-
iestatis diuinę fecisse participem: sola
enim caro in gloriam introiuisse, & ad
patris dexterā sedisse dicenda est. Nam

Psal. 118.

2. Pet. 3.

Mat. 7.

transitus sedisque motum, non patitur Dei regis diuinitas. Quum ergo diuinæ maiestatis sedem & oraculum, à cœlorum corruptibilium natura, tãto interuallo distare cognitum habeamus: certum est nullo modo cœlos, à sanctorum sanctis [Mosaicis fuisse figuratos, sed carnem Christi, diuinæ maiestatis sedem æternam.

Meam hanc sententiam adiuvat Paulus *Hebr. 9.* dicens, Arcam testamēti, in qua erāt tabulæ, & super hanc Cherubin gloriofi, obumbrantes propitiatorium: ea tabernaculi parte concludi, cui sancta sanctorum nomen Paulus indidit, cui contra, Beza cœlorum nomen imposuit.

Sed ex scripturis compertum habere Beza potest, in cœlis eos thesauros non recondi, verum in solo Christi corpore: hoc enim nobis approbat paulus, quum docet Christum, à Deo fuisse propositum, ut nostrum esset propitiatorium in sanguine, ad declarandam nostram iustitiam per remissionem præcedentium peccatorum. At in Bezei cœli substantia, nostrum non inesse propitiatorium cognoscimus: nam in Iesu Christi sanguine, declarata fuit nostra iustitia.

Quòd Christus necessariò antè mortem crucis, nisi legem soluerit, in sancta vera introiuerit.

CAPVT XVI.

AD nostræ sententię confirmationē, Bezæ utar autoritate. Huius hæc verba sunt. *Oportuit Pontificem Leuiticum sacrificia legis sanctæque Christo Pontifici, huius sacrificiis veròque tabernaculo per omnia respondere. Quum ita habeat, quæram ex Beza quo loco pontifex leuiticus, ex lege hostias pro peccato immolaret, ut per earum sanguinem in sancta introiret. Si prius tabernaculum nobis assignauerit, ex eo rursus sciscitabor, nū oportuerit, ut eo exemplo Christus ad arā prioris tabernaculi veri, se pro peccato sacrificaret: ut per proprium sanguinem, sed qui non esset manufactus, nec huius creationis, in sancta vera, ad inueniendam nostram redemptionem, introiret: atque exemplari pōtificio respōsurus, sanctuarium, altareque verum aspersum sanguine, ab immunditiis nostris emundaret: mox populum huius aspersione sanguinis expiaturus, ut figuræ veritas responderet. Si Beza hoc à*

Domino factum esse fateatur, quod legis implemento fuerit antequam scripturam cōsummaret obnoxius: quæram rursus, num ergo id egerit ante quàm ipsum ex legis iugo mors exemisset? Si in hanc opinionem descenderit, quare cœnam ei mysterio non deputabit?

Quòd Christus ante quàm in sancta introiret, suos ex lege sanctificare non debuerit.

CAPVT XVII.

Christum necessariò legis expiationes implere ac corrigere debuisse, his verbis Beza docuit: *Si sacrificia, quæ in sacerdotum tabernaculo fiebant quotidie, habuissent vim reconcilliandi, quorsum oportuisset solum pontificem, manēte foris toto populo, in sancta sanctorum ingredi, vt solemnibus sanguinis aspersione sese ac totum populum expiaret?* Ex his Bezæ verbis apertū est, necessarium fuisse Leuitico pontifici in sancta introitum, antè quàm populum sanctificare posset, quum ei per legem non liceret ante suum introitum, antèque sanguinis, per quem introibat, oblationem, sanctificationi populi operam

DE POCULO SANGVINIS
impendere. Credi ergo nõ debet Chri-
stus suos prius sanctificasse, ac à pecca-
tis abluisse, quàm in sancta per suũ san-
guinem introiisset, atque dedicationis
testamenti legem ceremoniamque ex-
pleuisset. Nam Bezæ iudicio, oportuit
Christum pontificem Leuitico pontifi-
ci, sacrificia sacrificiis, tabernaculum ta-
bernaculo, per omnia respondere. Earũ
ergo rerum implemento cœnæ tempus
constituemus, qua in cœna suis fami-
liaribus benedictionis, ac sanctificatio-
nis poculum Dominus propinauit. At
authoritati Bezæ tribuamus, vt sanctis
sanctorum Mosaicis, nõ Christi huma-
nitas, sed cœli responderint: & dicamus
Christum, vt legem nõ solueret, in cœ-
los per suum sanguinẽ introiisse. Qui-
bus armis hanc opinionem propugna-
bimus? Nõne huc deturbabimur, vt vo-
lentes ostendere Christum legem im-
pleuisse, inuiti tamen probemus ipsum,
nihil minus fecisse? Nam quum ex Be-
za non alibi quàm in sanctis sanctorum
offerri debuerit sanguis hostiæ pro pec-
cato, nec ante huius oblationem Eccle-
sia sanctificari, aut testamētum dedicati
potuerit: ante mortem nulla fuit remis-
sio,

fio, nullaque testamenti dedicatio: nam
 in cœna Caluini iudicio, testamenti san-
 guis nec effusus, nec aspersus, nec pota-
 tus est, nec huius poculum fuit testimo-
 nium, signumque remissionis peccato-
 rum factæ in potato sed in potando san-
 guine: nõdum enim, vt docuit, mactata
 fuerat hostia vera pro peccato, nec hu-
 ius sanguis fuerat adhuc illatus & obla-
 tus in sanctis.

Dicemus ergo nec in cœna nec in
 cruce factam fuisse remissionem pecca-
 torum: & errauisse Solomonem dicen-
 tem, Sapiētiam, victimas suas immolaf-
 se, eisque Ecclesiam aluisse, quum in do-
 mo sua parauit mensam suam: sed tunc
 demum quum in sancta, id est, Bezæ, iu-
 dicio, in cœlos ingressus est noster pon-
 tifex à lege solutus: in quos tamen ex-
 ceptum cratere aqua mixtum sangui-
 nem testamenti, non intulit, vt per eum
 sanguinem non manufactum sanctita-
 tis tabernaculū introiret in sancta, nec
 verbo, & non manu Dei factum sangui-
 nem obtulit pro sua nostraque rogans
 ignorantia, sed eum intulit quem ma-
 nus Dei firmauerunt venis finitum, per
 quem ad sancta Leviticis pontificibus

DE POCOLO SANGVINIS

nunquam patuerat aditus, sed per eum solum, quem cratere ab hostia fufum manu gestabat, qui & non erat manus Dei plasmatio: ex omnibus enim creaturis homo Dei, manu Dei factus fuisse legitur. Ostēdemus præterea nostrum pontificem eo se nunquā aspersisse sanguine, quem in sancta poculo inferre debuerit, nec eius sanguinis asperzione suos expiassē, vt testamentum nouum dedicaret, postea quā ex sanctis, id est, è coelis se ad suos, patrum more, retulisset. Nōne ergo ea parte rationēque, hunc fuisse legis corruptorem merito dicemus, eūque nō esse filiū Dei, qui veteris testamenti figuras non impleuerit, cōtra verbum Domini, Oportuit impleri de me quæ scripta sunt in lege, psalmis, & prophetis?

Ihc. 24.

Quod si Beza indulgeremus, Christū se in coelis sactorū vice, asperzione sanguinis post huius oblationē ibi factam sactificasse: ac dicerem⁹ hūc poulo post ex interiori egressum esse tabernaculo, id est, è coelis, vt eiusdem sanguinis asperzione foris expectantem populum, ad noui testamenti dedicationem expiaret, vtī Beza ad exemplum leuiticum

ADVERSUS CALVINOLO. 106
docuit esse faciendum, nonne in demē-
tia suspicionem incideremus?

*Christum, quum in cruce penderet, in
sancta non introiisse.*

CAPVT XVIII.

SEd si Beza, vt tantæ cæcitat̄ suspi-
cionem effugiat, dicere recuset, Chri-
stum, è coelis egressum esse, vt populum
asperfione sanguinis sanctificaret, post-
quam sese ibi sanctificasset, quid tempo-
ris nobis cōstituet, quò discamus illum
expiationibus incubuisse, atque pro no-
stra ignorantia rogasse? hoc enim, vt in-
quit Apostolus, fecit semel, idq; in die-
bus carnis, se offerēdo, & pro sua reuerē-
tia exauditus est. Si crucem nobis desi-
gnauerit, respōdebo Christū ibi maledi-
ctū fuisse, atq; holocaustū, vt nos à ma-
ledictione redimeret, & ita personā pō-
tificis nō gessisse, cuius & nō holocausti,
erat sanguine populū sanctificare, preci-
būque Deum prosequi. Præterea si quū
agebat animam, in sancta introiuit, in
ea falsò dicitur introiuisse, quum in cœ-
los ascendit. Denique, si tum in sancta
ipsum introiuisse crediderimus, quum

DE POCULO SANGVINIS
in ligno pendeat, vel quum in caelos
ascendit, vel quum ab Apostolorum o-
culis illum suscepit nubes, vt Lucæ ver-
bis vt ar:huc reuoluemur, vt ostēdamus
Bezam fallaciter docuisse, Christum pō
tificem, Leuitico pontifici, sacrificium
sacrificio, tabernaculum tabernaculo,
respondisse: vt alius sit filius Dei expe-
ctandus qui legem impleat.

Act. 1.

*Christum se pro peccato apud suos in caena
necessario sacrificasse.*

CAPVT XIX.

Veruntamē, si Dominicum pro pec-
cato sacrificium, Leuitico sacrificio
respondisse Beze credimus, & necessa-
rio Leuiticos pontifices in priori taber-
naculo, pro peccato sacrificasse, & non
sub dio, vt Beza docuit: quid obstabit
quo minus credamus Christum, se tūc
in priore tabernaculo, id est, vt Beza
verbis vtar, in sacerdotum tabernaculo sa-
crificasse, quum Apostolos fecit corpo-
ris & sanguinis sui, id est, sacrificij pascha-
tisque nostri participes, dicens: Hoc est
corpus meum, quod pro vobis datur
eos enim non fecit sui non sacrificati

corporis participes : hac lege tamen, vt de sacrificio verè participarèt, nec mēsa nostra, mensa Domini, vel noui testamenti dicenda est, sed Mosis, & veteris testamenti: nisi veram veritatis victimā ministrauerit & exhibuerit, quam Caluino teste Mosis mensa patribus in figura exhibebat in hostiis, hostiam veram figurantibus, in priori tabernaculo verū tabernaculum adumbrante. Nam, Beza teste, prius tabernaculum, in quo sacerdotes sacrificabant, Moses extruxerat, vt Christum doceret in vero priori tabernaculo pro peccato sacrificaturum. Christus ergo, si vmbra respondit veritas, in Ecclesia, id est, priori tabernaculo hostias pro peccato mactauit, & Eucharistia, id est, Missa nostra sacrificium est propiciatorium corpus Christi, quum in ea fit quod fecit Dominus.

Si in priore tabernaculo habitaret naturaliter diuinitas, falsum esset in eo se Christum sacrificasse.

CAPVT XX.

Quod si Beza dicenti mihi non contradicat, in priore tabernaculo do-

DE POCULO SANGVINIS
minum se sacrificasse, doceréque perse-
ueret prius tabernaculum, à sacerdotum
tabernaculo nulla re distare: quo scuto
suam hanc sequentem assertionem pro-
teget? Is profiteretur se ad doctissimi in-
terpretis sui sententiã accedere docen-
tis, Tabernaculum prius, humana Chri-
sti natura consistere, in qua diuinitatis
plenitudo naturaliter inhabitat. Si ta-
men ita hoc se habere fateamur, Beza
impugnabimus docentem, Tabernacu-
lum prius, sacerdotum esse tabernacu-
lum: nam in sacerdotum prioréque ta-
bernaculo, id est, in carne, quæ partici-
patione sancta est, non habitat plenu-
do diuinitatis naturaliter, sed in solis
sanctis sanctorum, à quibus supra demon-
stratum est, tantum distare sancta, quan-
tum inter eum qui natura sanctus est, &
eum qui est participatione sanctus, in-
teresse potest. Ea ergo autoritate Beza
propugnare non poterimus dicentem,
Dominum, in priore (Vt Beza intelligit)
tabernaculo se sacrificasse: Sed nec eum
esse Dei filium dicere poterimus, nisi se
in priori tabernaculo sacrificauerit: fuis-
set enim nefas in sanctis sanctorum bru-
ta sacrificare, quanuis isthuc hostiarum

ADVERSUS CALVINOLO. 108
sanguis inferretur ac spargeretur, sed in
sanctis, id est, in priori tabernaculo, fie-
bant sacrificia.

*Si in cruce pro peccato sacrificatum est, falso
dici Christum in priore taberna-
culo se sacrificasse.*

CAPVT XXI.

ALio loco Beza quasi docere pugnā-
tia videatur, dicit Christum, se in
cruce, & in carne sua sacrificasse. Nam
si se in cruce sacrificauit, negatur in sa-
cerdotum tabernaculo se sacrificasse:
prius enim tabernaculum in lege non
crucem, sed humanitatem Christi, teste
Beza, figurabat. Præterea, si se in cruce
pro peccato sacrificauit, sub dio, & non
ad altare suffitibus destinatum sacrificauit,
contra legem: non enim sub dio suf-
fitum aut incensum pōtifici licebat ad-
hibere, aut hostiam immolare pro pec-
cato. Denique si Christum se in cruce
sacrificasse Bezæ tribuamus, credere o-
portebit eum se quoque interfecisse.

Qui dicit Deum se in carne sua sacrificasse, per inde esse ac si diceret, Deum carnem suam sacrificasse.

CAPVT XXII.

DEnique, dicat Beza quid docere velit dicens: *Deum se in carne sua, & in cruce sacrificasse*: nōne perinde est ac si dicat Deum carnem suam in cruce sacrificasse, vt crux locus fuerit in quo Christus se sacrificauerit & non caro, quæ sacrificata est? nam caro locus esse non potuit sacrificio destinatus, simul & res in loco sacrificata: si ergo caro res ipsa sit sacrificij, quo modo pro loco, vbi sacrificia peragebantur, à Beza sumi potest? Quòd si dicat à se non ita intelligi, vt caro pro loco sacrificij sumi debeat, id est, pro sacerdotum tabernaculo, sed pro substantia in cruce sacrificata, probet Christum sibi citra peccatum manus attulisse, seque ibi mactasse, & carnificinam fecisse: hoc enim est hominum perditorum opus: Non inquit, fodi, sed foderunt manus meas.

*Christus quum in sancta introiuit, Deus
fuit sanctificans & homo
sanctificatus.*

CAPVT XXIII.

DEi sapientia Iesus Christus, quum in carne domoque sua se obtulisse ac mysticè maectasse dicitur, animo comprehendendi debet duas personas gessisse, personam puta Dei sanctificantis, & peccatoris sanctificati: item pontificis maectantis, & hostiæ maectatæ. Nam in Ecclesiæ persona, id est, in sanctis priorèq; tabernaculo existens Christus, humanitatem nostram obtulit, qualem ab initio plasmationis extitisse compertum habuimus: cuius caput est Christus vt pontifex, & cuius pontificis caput est Deus. Tùmque nulla dubitatione sui ipsius fuit pontifex & hostia: is enim se pro nobis dando deo patri, se ipsum voluntate tenus occidit, & proprium sanguinem bibens, hunc in sancta sanctorum intulit pontificis nomine, vt in nos eam suam sanctitatem deriuaret.

Eam ergo noster pōtifex mysticè maectauit carnem in sua cœna, quæ nostris iniquitatibus & infirmitatibus erat affe-

DE POCULO SANGVINIS
cta, quævé plasma Dei est obnoxium pas-
sioni, eaque ipsam sanctificavit per ean-
dem naturam, sed quæ per verbum, &
non manu Dei facta erat, sub eius natu-
ræ accidentibus, quæ nec erat nostris
obnoxia infirmitatibus, nec humani san-
guinis habet similitudinem. Qua in re
diuinitatem suam naturalem, cum hu-
manitate coniunctam ostendit Christus,
seque Deum esse sanctificantem, & ho-
minem sanctificatum, sancta sanctorum
& sanctum, hostiam & pontificem, offe-
rentem & oblatum. Verbi gratia, in no-
stra eiusque Matris carne, se sanctum et
se participatione demonstravit, in seque
etiam sanctum naturaliter & sanctifi-
cantem. Quum igitur Beza doctissimus
interpretis totum verum tabernaculum
humanitate Christi diffiniuit, non erra-
uit, sed humanitatem ab humanitate di-
stinguere debuit, ut inferior pars huius,
hoc velo à superiori discernatur, quod
sancta sit & sanctificata: superior autem
non sancta solum, sed sancta sanctorum
& sanctificatrix.

ADVERSUS CALVINOLO. 110
Christum non quatenus est sanctum sanctorum, sed quatenus homo est sanctus se occidendum obtulisse.

CAPVT XXIIII.

IN hoc ergo sancta sanctorum tabernaculo, Dei sapientia victimas suas mactasse dici non debet, sed in sanctis, id est, in ea carne quam habet cum Ecclesia communem. Qui enim diceret, Deum se in sanctorum sanctis obtulisse, aut mactasse, nihil aliud significaret quam Deum suam diuinitatem sancta sanctorum immolasse. Nam quum passim legimus, Deum in nostra regnare carne, vel in nobis ad dexteram patris sedere, intelligimus nostræ carnis naturam, in Christo Deo & per ipsum, esse gloria præditam, in eaque rerum omnium potestatem, Deum Christum habere, eamque gloriæ Dei in ipso esse comparticipem, diuino propter passionem beneficio, ut in nos quoque gloria eius redundet. Sic, quum Dei sapientia, Christus noster, in domo sua, priorique tabernaculo se obtulisse ac mactasse dicitur, nõ intelligi debet, se quatenus, Deus est immortalis, occidendum in nostra carne obtulisse, ut in nostra

DE POCVLO SANGVINIS
carne, velut in loco, mortem obiuerit
diuinitas: sed ad nostrā carnem, in qua
sedet manētque ipsa diuinitas, hoc re-
ferri debet atque intelligi: quasi dicere-
mus carnē nostrā in Christo esse deo o-
blatam, mortuam & sepultam, propter
eius carnis cum nostra indentitatem.
Tametsi ergo Dei sapientia, se in cruce
obtulisse eatenus dici posset, quòd hu-
ius voluntate ibi pateretur: non tamen
se sacrificasse mactassēque dici potest,
quanuis in cœna eum sese mactasse di-
xerit Solomon. Nam perditorum ho-
num, & non sapientiæ opus est, cruenta
in cruce mactatio. Christus ergo in cœ-
na pro peccato se sacrificasse dicendus
est, & non in cruce, vbi voluntariam o-
blationem consummarūt confectores.

*Deum nostram in se carnem sanctificasse,
vt in nos redundans sanctitas, carnem
nostram mortuam viuificaret.*

CAPVT XXV.

Qui opponet, carnem nostrā, quum
verbum caro factum est, vnione
diuinitatis fuisse sanctificatam: quor-
sum ergo in cœna denuo sanctificatam

ADVERSUS CALVINOLO. III
contendimus? Respōdeo, multis de cau-
sis hoc factū esse, quarū hæc nō postre-
mū locum obtinere mihi visa est, Quòd
non propter se, sed propter nostram
salutem à Patre missus, & incarnatus est
Dominus: sic vt ipsi in se non profuerit
carnis nostrę sanctificatio, quæ nec etiã
erat in nobis profutura, nisi viam inue-
nisset Dominus, qua propriam ac natu-
ralem sanctitatē in nos deriuaret. Quã-
uis enim in ipso apud Deum sancta, vi-
uensque fuisset humanitas, hæc tamē in
nobis propter nostrum peccatum erat
certò peritura. Exēplo familiari de hoc
potes erudiri. Quum patrem aliquem
morbus vitiūque corporis tenet ac
cruciat, tametsi eiusdem cum eo carnis
sunt eius liberi: ad eos tamen non attin-
git carnis cruciatus: In eo ergo vna ip-
sæquemet torquetur caro, quæ in eius
valet liberis. Sic in nobis erat interitura
caro propter nostrum peccatum, quæ
erat in Christo regnatura. Quamobrē,
naturam carnis in nobis quoque sancti-
ficari oportuit, & diuinæ naturæ cōsor-
tem effici, vt æternitate Dei frui possit:
quemadmodum in Christo incarnari
diuinitatem oportuit, vt homo factus,

DE POCVLO SANGVINIS

nostris infirmitatibus afficeretur, quas per suã diuinitatem, in ipso, nostra vinceret humanitas. Diuinæ verò naturæ confors effici nostra in nobis caro non poterat, nisi hanc diuinitas sic assumeret, vt̃ verbum in cõceptione ipsam assumpserat. Vt ergo quum vellemus in diuinitatem introire, possemus, & in ipsum Deum transire, Diique effici, Deus noster carnem nostram, relinquens mundum, intulit in sancta sanctorũ per suũ sanguinẽ, verbo in sancto spiritu creatum: non secus, ac mundum ingrediẽs, suam diuinitatem in carnem nostram intulerat, eo exemplo ac ministerio ad sanctorum introitum viam nobis anticipans ac aperiens.

Sed quoniam naturam nostram purgari oportuit, vt hæc in sancta posset intro mitti: (nam per peccatum ex prioribus sanctis exciderat) hanc integritati primitiuæ restituendam curauit Dominus ea similitudine, qua ceciderat. Quẽ admodum enim per inobedientiam, vitium plasma Dei contraxerat, decretique mortis reum se constituerat: Deus pro nobis incarnatus, factus est pro nobis obediẽs vsque ad mortem, culpã-

que nostrę carnis præstare voluit morte propria, vt ita huic maledicto, Morte morieris, satisfaceret iustus pro iniustis: in qua voluntate carnem in se nostram sanctificasse creditur, per sui corporis oblationem. Simul eum poculo sanguinem excepit, quem voluntate pro nobis coram Patre fundebat, nobisque distribuit: vt huius potati ignis ac spiritus, nostrę carnis vitium absumeret, nosque nostrę carnis corpore coniungeret: vt ea via cum eius corpore oblationis cum eo facti concorporales, oblationis eius, sanctificationis, iustitię, & redemptionis fieremus participes: vt per eius carnem, quę participatione nostra efficitur, in eo nos oblatis, in eo quoque, in sancta sanctorum introitum inueniremus. In eius ergo sancta carne, quę prius tabernaculum est, nobis oblatis, vel, vt proprius eloquar, nostrę carnis facta in eius carne oblatione, is per suum sanguinem in sancta introiuit, id est, per naturalem suam sanctitatem se nostro nomine sanctificauit, diuinęque naturę consortem fecit: vt post mortem, vi naturalis sanctitatis in nostra carne, per Dei carnem inhabitatis, in gloriam resurgeremus: non enim sufficebat carnē

DE POCVLO SANGVINIS
nostram à peccato purgari atque integritati primitiuae restitui, nisi in sancta sanctorum introiisset, & naturalis sanctitatis per sanguinis ac corporis communicationem consors effecta esset, vt resurgeret aliquando mortua quamuis enim plasma ante peccatum fuerit sanctum, quia tamen nondum in se habebat naturam vitæ corporaliter manentem, nõ erat resurgendi facultate præditum, vt per eam à mortuis excitaretur.

*Epriori tabernaculo in vltcrius ac sanctius
eis immigrandum, qui ad gloriam
resurrecturi sunt.*

CAPVT XXVI.

ERgo plasma Dei, prius fuit sanctitatis visibile tabernaculum, vi tamen resurrectionis vitæque minimè præditum, vt hoc mortuum posset à se resurgere. Quam obrem, ex eo nos in vltcrius ac inuisibile penetrare oportuit, vt huius virtute vique naturali, à mortuis excitemur. At quoniam plasmati suæ naturæ præsidio ac viribus, ad ea sanctorum sancta non patebat aditus, ei oportuit ad ea ostium à Deo referari. Quam obrem

obrem Deus noster & æternus pontifex, ad sanctitatem suam naturalem aditum nobis dedit, viamque fecit per carnem suam potato à se sanguine sanctificatam, cū qua nos huius manducatione, sanguinisque potu facti participes, vnūque naturali sanctitate efficemur, in eamque transiremus carnem ac naturam, quæ in se diuinitatis plenitudinem habet insitam, vt ea via rationeque Dij efficiamur, & filij excelsi omnes: quod Patribus non fuit cognitum ac concessum, quicquid garriat Calvinus. Hoc ergo Eucharistiæ debemus, quòd huius sumptione in deum transeamus, caròque nostra morti & corruptioni destinata, ab eo cibo, resurrectionis & vitæ semen accipiat, vt in terram proiecta, in eaque resoluta, suo tempore in gloriam resurgat: quo beneficio nullum maius post mundi creationem accipere potuit plasma Dei. Qui enim eo cibo cum filiis Ecclesiæ non pascitur, eum spe vitæ excidere necesse est. Quod malū Calvinēses omnes manere certum est, qui veritatē Eucharistiæ, ad figuram commentis suis detrahere tãta animi contentione laborēq; cōnitūtur.

DE POCULO SANGVINIS
Si Christus non in cœna, sed in cruce se san-
cificauit, hunc modis omnibus in
legem commisisse.

CAPVT XXVII.

AT Bezæ concedamus, Christum se
in cruce, & non in sanctorum con-
gregatione, pro peccato sacrificasse. Di-
cat autem quis eius iudicio pōtifex ho-
stia sanguinem excepit poculo, vt hunc
in sancta deferret, ac eius aspersione se
suosque sanctificaret, ac testamentum
nouum obsignaret, dicens: Hic est san-
guis meus noui testamenti, qui pro vo-
bis in remissionē peccatorū effunditur?
Nam, teste Paulo, absque sanguinis eam
in rē effusione, fieri nō potuit testamēti
dedicatio: qui Paulus ab aspersi sangui-
nis collatione nos vrget, vt de noui te-
stamenti cōfectione decernamus. Præ-
terea, doceat Beza quo loco Christus
fuerit in holocaustū adūstus, si is in cru-
ce fuerit pro peccato sacrificatus? non
enim eodem loco hæc duo sacrificia ex
lege peragi potuerunt. Exponat qua in
familia verum pascha fecerit, ac mandu-
cauerit Dominus ad Patrem ex hac Æ-
gypto hora facta transiturus? exponat

Luc. 22.

Heb. 9.

vbi salutis laudisque sacrificia expleta sint? *In cruce*, inquit. Ergo, inquã, suis illudit Mystes Beza, docens, *Christum pōtificem, Levitico pōtifici, sacrificia sacrificiis, tabernacula tabernaculis per omnia respondisse*. Nam authore Paulo, post in sancta sanguinis illationem, animalium corpora, quorum sanguis fuerat illatus pro peccato, extra castra cremari oportuit: quæ quidem corpora, ante sanguinis illationem, populique sanctificationem, in sacerdotum tabernaculo immolata fuerat. Quo exemplo Christus, post suã immolationem, populique sanctificationem, extra portam pati debuit, si veritas vllò modo figuræ respōderit. Præterea, non solùm his in rebus respondere veritatem debuisse palam est, si per omnia, vt Beza docet, responderit: sed hac etiam re, quòd populi vasorumque aspersioibus, & hirci emissioni, holocaustum succedere debuerit: hoc enim legis institutum exigebat! Quando ergo Christum per hominem Pilatum extra portam emissum cognoscemus, nũ ante populi sanctificationem ac testamenti dedicationem, & in sancta sanguinis illationem ac oblationem, vt nulla in re

DE POCVLO SANGVINIS
figuræ veritas responderit?

*Vbi Christus holocausti vicem subi-
uerit vbi & in hostiam pro pec-
cato fuerit immolatus.*

CAPVT XXIII.

CHristum super crucem, holocausti
vicem subiuisse, hoc testimonio ve-
tusti Ecclesiæ scriptores docuere: quòd
is instar Isaac lignum baiulauerit, spi-
nisque fuerit coronatus, vt arieti ca-
pite ad spinas adhærenti responde-
ret, ac holocaustum fieret. An ergo
eodem temporis momento, loco, ope-
réque, sacrificij pro peccato, & holocau-
sti contra legem fuerit munus exequu-
tus? Hoc sanè qui dixerit, negabit eum
esse filium Dei, qui non venerit legem
implere, sed soluere. Nam vtî suprà de-
monstratum est, ex lege sacrificium pro
peccato antecedebat holocausto, eo té-
poris spatio, quo pontifex sanctificatio-
nibus operam dabat, testamentúmque
dedicabat.

Si ergo Beza, ne Dominum in legem
commisisse suadeat, hunc fateatur non
perturbatè aut confusè, mysticarum re-

rum studio incubuisse, sed tempestiuè
 suóque quásque ordine disposuisse: ta-
 men ne Beza Missam esse sacrificium
 nobis assentiatur, obstinatè dicere in-
 stiterit, Christum, *in tenebrarum potestate*
super crucem se pro peccato sacrificasse: dicat
 quo pòst tempore adustum sit holocau-
 stum, vt suum ordinem, legē, naturam,
 ac conditionem retineret.

Ante mortem pontificis Christi, oportuisse
Ecclesiam à peccatis effuso san-
guine lauari.

CAPVT XXIX.

Ostendimus Leuitico pontifici non
 licuisse, priusquàm is oblato in san-
 ctis sanguine populum vasáque mini-
 sterij sanctificasset, vt holocausti sacrifi-
 cio manum admoueret: quod & Beza
 docet in exemplum à Mose fuisse insti-
 tutum. Cur ergo inficiaremur Christum
 suos ante mortem, eius effuso sanguine
 sanctificasse? Sed Beze donemus, in cru-
 ce non holocaustum, sed pro peccato
 sacrificium factum fuisse. Quàdo intel-
 ligemus manu pontificis Ecclesiam la-
 uatam sanguine, ad testamenti dedica-

DE POCVLO SANGVINIS
tionem, vt veritas figuræ respōderit? An
in cruce? At, vt diximus, in sancta san-
guinem inferri oportuit, antequā exem-
plaribus lauandis ac expiandis ponti-
fex incumberet. debuit ergo dominus,
nisi in cœna id fecerit, post mortē hoc
exequi. Sed viri mortui nullæ sunt am-
plius actiones: non ergo suis lauandis
Christus mortuus operam impendisset.

*Non potuisse Apostolos absentes, fide, à Chri-
sto in cruce profuso sanguine lauari.*

CAPVT XXX.

AT, inquiunt Calvinus & Beza, doce-
mus ac credimus ad nostrū sanguinis la-
uacrum, manus impositionem non esse neces-
sariam: ideoque pontificis ministerium respici-
mus: sed in earum rerū vicem, opus fidei sug-
gerimus qua in re figuræ veritatem non re-
spondere confitemur. Ergo inquam, his in
rebus filius Dei fuisse Christus est ne-
gandus, qui legem soluerit. Præterea, si
per fidem solo spiritu, & non etiam in
veritate, lauata contra exemplaria super
crucem fuere cœlestia, non interiecta
manus impositione: necesse est cœlestes
Apostolos in mortis meritum ac resur-

rectionis gloriã credidisse ac sperauisse: alioqui eos minimè lauatos. Sed Petrus nullam ea de re fidem habuisse do- *Ioan. 18.*
 cuit, quum gladio ad propulsandam iniuriam vsus est, nolès, vt Christus quem *Ioan. 14.*
 ipsi calicè dederat Pater, biberet. Hoc *Ioan. 20.*
 etiam probauit Thomas, Domino sub-
 obscure de morte sua differenti, dicens:
 Neque quò vadis scimus, neque viam
 scimus. Eos item de resurrectione nul-
 lam spem vel opinionem habuisse Ioan-
 nes testificatus est, dicens: Nesciebant
 enim scripturam, quia oporteret eum à
 mortuis resurgere. Eis ergo nullum fuit
 per fidem spiritus lauacrum.

*Si fide lauati fuerunt Apostoli, eorum
 lauacrum Patrum lauacro non
 excelluisse.*

CAPVT XXXI.

Sed si per fidem absque salutiferi san-
 guinis attactu corporeo, eos lauatos
 fuisse cōcedem⁹, qua in re hoc lauacrū,
 Patrum lauacro excelluisse cognosce-
 mus? Hostiarū maētatione, ob Patrum
 oculos sanguis effundebatur, iique, si
 Caluino Bezaeque credimus, *Christum*
 P iij

DE POCULO SANGVINIS

*pro ipsis moriturum amplexabantur, ac ideo
lauabatur.* Quid ergo ampli⁹ aut melius

Hebr. 9.

Apostolis attulit nouum testamentum? Veruntamen, Paulus contra eam opinionem approbat, non per fidem sed per oblationem, aspersique sanguinis corpoream maculam, Patres ad emundationem carnis fuisse sanctificatos, eosque non aliter quam per corpoream asperisionem sanctificari potuisse. Si ergo Caluini Bezeque iudicio, Apostolis cum Patribus fuit lauacri ratio communis, Apostolorum conscientiae ab operibus mortuis emundari non potuerunt, absque sanguinis asperisione. Si, inquit Paulus, hircorum ac vitulorum sanguis inquinatos sanctificat, ad emundationem carnis, quanto magis sanguis Christi emundabit conscientiam nostram? Aspersus, inquit Paulus, sanguis inquinatos sanctificat. Ergo effusus & non aspersus non sanctificat. Igitur sanguis, qui super crucem mactatione Christi fusus est, sed non aspersus à pontifice, tunc Apostolos non sanctificauit, sed quum ipsis poculo bibendum eum dedit veri minister tabernaculi, Dominus noster & pontifex: aspersi enim manu

Ibidem.

pontificis, in lege, ad non aspersum, nul-
 la ratio esse potest. Addo aspersum fuisse
 sanguinem ex lege manu pontificis
 in Ecclesia, vt necessitatem functionis
 pontificiæ in nouo testamento signifi-
 caret. Nō ergo ad Apostolorum expia-
 tionem & lauacrū, suffecit Christi mors
 cū violenta sanguinis effusione, neque
 qualem qualem fideamus, con-
 sequemur peccatorum remissionē, car-
 nisque Dei participationem, citra laua-
 crum sanguinis per Eucharistiæ sum-
 ptionem, nisi ab ea re necessarium im-
 pedimentum nos arceret: quo casu per
 Christi legatū se, nostro nomine sancti-
 ficantem, in sanctorum communione
 sanctificaremur: non secus ac Christus
 se in cœna pro eis in veritate & spiritu
 sanctificauit, qui ante sacramenti sum-
 ptionem ac institutionem, in vmbra &
 spiritu se sanctificauerant.

*Non profuisse sanguinis lauacrum secun-
 dum legē, nisi iam sanguis in sancta
 fuisset illatus & oblatus.*

AT donemus lauatos, quid illa profuisset lauatio, nisi antea fuisset illatus in sancta sanguis? quod Beza necessario faciendum fuisse toto suo commentario concionatur, ut se ipsum pontifex in sanctis, deinde populum foris expectantem, vasaque ministerij sanctificaret, ante hirci emissionem, & holocausti oblationem, hostiarumque pro peccato incendiū. Hinc ergo docemur Apostolorum expiationem, reijci in sanctorum introitum, id est, in caelos oportuisse, ut eo loco Dominus sanctificationum legi satisfaceret, ac deinde ex eo excedens, dedicationi sui testamenti, per Ecclesiae sanctificationem, manū admoueret, ante quam holocausti incendio operam daret. Hoc si Bezae minimè probandum videatur, enuntiet quo modo pontifex pontifici, sacrificia sacrificiis, tabernacula tabernaculis, per omnia responderint, ut Iesus filius Dei fuisset se probari possit.

Dici non posse pontificem effusi merito sanguinis in sancta introiuisse.

Quoniam, inquit, in cruce passus est, effuditque sanguinem, huius effusi merito in cœlos ascendens, dicitur in sancta introiuisse: Et quoniam resurgens à mortuis, quæ confectores sanguinem effuderant, Dominus resumpsit, & resumptum in cœlos intulit, effusum resumptumque per sanguinem dicitur in sancta introiuisse. At aduersus eam opinionem scriptum est: Oportuit Christum LUC. 24. pati, & sic in gloriam introire. Quum verò in gloriã introiuit, eo in ipso introitu gloria, sed nõ sanctitate cœpit esse præditus. Si enim ante supplicium diuinitas carnem affecisset gloria, passioni mortique huius caro non fuisset obnoxia: nõ autem sanctus esse cœpit, quum gloriam indutus est: erat enim sanctus ab initio: falsum est ergo illũ effusi merito sanguinis in sancta introiuisse, quãuis huius merito in gloriam introiuisse dici possit. In mentem Beze venire debuit, sanctum ac sanctissimum pati potuisse, quamuis à passione illum gloria protexisset. Qui diceret carnẽ Christi, merito passionis in cœlum ipsum introiuisse, id est, cœlestem factam, vt nunc

DE POCVLO SANGVINIS
vultui Dei, in cœlesti nostra carne pro
nobis passus appareat, ei non refraga-
rer: nam ita habere ex diuino Paulo di-
dici, vt spe nos ad æternitatis gloriam
Deus inuitaret, cernentes carnem hanc
nostram, iam in Christo Deo confidere
in cœlestibus: & maceriam, quæ nos à
cœlestibus excludebat, Christi passione
dissipatam. Didici quoque Christum fu-
tutorum bonorū assistentem pōtificem,
in sancta ad redemptionem nobis inue-
niēdam semel introiuisse, eumq; patta
redēptione iam, factum instantium bo-
norum pontificem, in ipsum cœlum ad
inueniendam nobis gloriam, passionis
merito semel introiuisse. Non me later
insuper, sanctitatis, cœli ipsius, & gloriæ,
vnam esse naturam ac essentiam, sed ip-
sam esse effectū diuersitate distinguen-
dam, scripturarum qui studio delectan-
tur, mihi asserenti non repugnabunt: vt
fateantur sanctitatis gratiam, à gloria
secernēdam esse, & sanctum à glorioso.

*Verba de sanctorum introitu facientem,
oportere ab hostia pontificem
distingere.*

ADiungam in Paulinæ sententiæ examine, hostiam à pontifice hac me consideratione separare, quòd pontifex in cruce, quatenus est pontifex, non emisit sanguinem, sed quatenus hostiæ ac peccatoris personam sustinebat. Si ergo hostia Christus, effusi merito sanguinis in sancta introiuit, non pontifex, sed hostia, contra Paulum, per suum sanguinẽ in sancta introiuisse dicitur. Christus, inquit, futurorum bonorum assistens pontifex, in sancta introiuit. Si ergo vt pontifex introiuit, hostiæ, vt hostiæ ei negatur introitus. Præterea, poculo exceptum hostiæ sanguinem manu gestabat pōtifex, & per eum sanguinem introibat: quumque eo se aspergebat sanguine, sanctificabatur eius caro pariter & sanguis venis finitus, vt apertius ab hostiæ passione, agentis pontificis ministerium secerni posset, & sanctificato à sanguine distingui sanguis sanctificans. Qui ergo per effusum, nõ manu factum sanguinẽ, in sancta pontifici aditum patuisse Paulo crediderit, negabit pontificem, per latentem venis san-

Hebr. 9.

DE POCVLO SANGVINIS
guinem introiuisse: is enim manu Dei
factus esse minimè negari potest: Hoc
præterea animaduertendum est, hostiã
per passionem in gloriam introiuisse,
quam ad rem ministerium pontificium
non intercessit, sed hominum perditio-
rũ scelus ac feritas. At necessariò ad san-
ctificationem conferendam munus fun-
ctionemque pontificiã accedere oportebat:
non enim absque pontificia sanguinis
aspersione, exemplarium fieri potuisset
sanctificatio, testamentique dedicatio.
Præterea, quem Christus humifusum
resumpsit sanguinem, resumpsit, ut
hostia, ex qua is effluerat. Eo ergo
nomine & non pontificis, in cælos ascen-
disse docetur, & sanguinẽ intulisse, qui
contra Paulum manu factus est. Deni-
que, si postea quàm fuit à lege iustificatus,
legis implemẽto studuerit, ut rei necessari-
æ, falsò nobis Paulus pronuntiavit, nos
non esse sub lege, sed sub gratia: si enim
post mortem Christus legi debitor esse non
desinit, ex legis iugo eximi non potuimus.

Beza cum Paulo de Christi in sancta introitu non conuenire.

Quid autem de sanguinis illati quæ-
 stione animum nostrum fatige-
 mus, quum alio loco Beza non per san-
 guinem, sed per corpus, contra Paulum
 dicat in sancta Christū introiuisse? Hæc
 illius sunt verba. *Prorsus assentior interpre-
 ti doctissimo, qui tabernaculi appellatione in-
 telligit Christi Dei naturam humanam, eadē
 prorsus ratione, qua comparatur etiam cum
 Velo. Sicut enim oportuit pontificem Leuiti-
 cum ingredi in tabernaculum prius, quod sa-
 cerdotum dicebatur, & ibi in altari suffiti-
 bus destinato quotannis solennem victimam
 mactare, ac ita demū in sacrarium, ubi erat
 maiestatis Dei symbolum, introire: ita oportuit
 filium illum Dei, ut veri pontificis par-
 tibus fungeretur, in humanam naturam in-
 gredi, in qua non ut hospes, sed ut cuius, nec
 virtute sola, sed corporaliter habitans, post
 quam se ipsum sanctificasset, sacrificium per-
 ageret: ac tandem cœlos ingrederetur. Itaque
 per corpus suum Christus sanctificatus, per
 corpus in cœlum iter fecit, & per illud in cœ-
 lis nunc intercedit.*

His nouis ac inauditis dicendi tropis,
 nouum scripturæ intellectū Beza se esse

DE POCVLO SANGVINIS
assequutum demōstrauit. Hoc vt intel-
ligamus, diligenti animi attētionē pro-
sequamur. *Vnigenitus*, inquit, *Deus ad Le-
uitici pontificis exemplar in tabernaculum
prius, id est, in humanam naturam semel in-
troiuit: per eam se sanctificauit, per eam pas-
sus est, per eam in cœlos ascendit, per eam pro
nobis intercedit.* Omnis comparatio asse-
quitur, vt id de quo agitur, secundū pro-
positum exemplum assequamur. Videamus
ergo an cum exemplo à Beza pro-
posito, Christi in sancta introitus con-
uenire possit?

Leuiticus pontifex in prius taberna-
culum quotidie introibat: itāne Dei fi-
lius in humanam naturam ingredieba-
tur quotidie?

Itē, in priori tabernaculo semel quo-
tan nis hostiam pro peccato pontifex
sacrificabat: idne fiebat vt indicio esset
Christum, in priori tabernaculo nun-
quam sacrificaturum, sed sub dio con-
tra legem?

Leuiticus pontifex, teste Paulo, ex
vltiore tabernaculo in interius ac san-
ctius per sanguinem hostiæ pro pecca-
to, in priore tabernaculo mactatæ, in-
troibat, eiusq; sanguinis asperzione car-
nem

nem sanguinemque suum venis finitum
expiabat: idne signo esse potuit, Chri-
stum, nō ex priore tabernaculo in inte-
rius, sed per prius in interius initurum,
ibique non se sanctificaturum per ho-
stia sanguinem, sed per idem prius ta-
bernaculum?

Præterea Deus vnigenitus, authore
Beza, per humanitatem suam, id est, per
tabernaculū prius, se sanctificauit: quasi
sanctificata caro, sanctificatricem diui-
nitatem afficere sanctitate potuerit, cō-
tra Leuiticum exemplum.

Item, Deus per suam humanitatem pas-
sus est: quasi ita passus sit hostia loco pō-
tifex legis, aut per prius tabernaculum
fuerit passus. Cyrillus docuit Christum,
se non per prius tabernaculum pro no-
bis sanctificasse post quā cœnasset, sed
per interius, id est, per naturam sanctita-
te naturali præditam: eumque agentem
ita fuisse & patientem. Vt Deus, inquit,
se sanctificabat, quum vt homo sancti-
tatem accipiebat. Si Beza Cyrillo sub-
scripserit, quo modo nobis suadebit fi-
lium Dei, qua filius Dei, se per carnem
sanctificasse? Nam si ita habeat, in diui-

DE POCULO SANGVINIS

1049.6.

nitatē egit humanitas, auxitque ipsam
eo sanctitatis cumulo. At caro non pro-
dest quicquam, spiritus est qui vivificat
ac sanctificat. Nostra ergo in Christo
humanitas exterior, per interiorē na-
turam sanctam sanctorum, naturali san-
ctitate affecta est hausto sanguine pro
peccato: & visibile diuinitatis taberna-
culum, per inuisibile sanctificatum est,
vtī scriptum est: Tabernaculum suum
sanctificauit altissimus. Præterea, deum
per humanitatē passum, vtī delirat Beza,
nō legimus: nō enim fuit in Christo ob-
noxia passioni diuinitas, vt per carnē pa-
ti potuerit, quamuis in Deo per verbum
Dei caro nostra passa sit: deus enim erat
in Christo mundum sibi reconcilians.
Rursus, filius Dei, quā filius Dei per car-
nem corpūsque suum mortuum resur-
gere non potuit: is enim nec cadit nec
moritur, sed per spiritum caro exaltata
est, quæ seorsum à spiritu se excitare nō
potuisset. His ergo tot profusis verbis
nihil aliud molitur Beza, quā vt se do-
ceat, Paulum, quem interpretandum
aggreditur, minimè intellexisse. Quam
enim Paulus veteris testamēti cum no-

psalm. 45.

ADVERSVS CALVINOLO. 122
uo collationem facit tam malè Beza
explicat, vt opinionum eius vanitas, vel
cæcutiētibus nobis appareat, tandē-
que videatur doctissimi sui interpretis
sententiam non assequutus.

Finis.

Qij

AD ILLUSTRISSIMUM
DOCTISSIMUMQUE
D. Carolum à Lotaringia ti-
tuli S. Apollinaris Cardi-
nalē, Reuerendissimum,
Nicolaus Villa-
gangnon.

 *UVM libellum nostrum de
poculo sanguinis, Theologia
facultati recognoscendum ac
castigandū protulissē, qui ad huius cen-
suram fuerat designatus, ut nullo vel mi-
nore periculo liber ederetur, aliquot ex ho-
stium mente collectis propositionibus &
ad me missis, meam sententiā oppugnan-
dam esse sibi duxit, cum mādatis ut scri-
pto eas propositiones refutarem, ac dein-
de refutationis eandem facultatem face-*

rem participem, ut de meis responsis sententiam ferre posset. Ei igitur mandato satisfacimus. Hoc enim libello hostium tela & argumenta digessimus, subiectis ordine responsis nostris : quæ ex Censoris præscripto facultatis iudicio rursus exhibuimus, ut non nisi huius ductu in publicum libellus exeat. Exhibiti verò, ex animi nostri sententia testimonium retulimus, ut affixo in fine libri chyrographo videri licet. Huius ergo auspiciis tuæ celsitudini dicatum libellum emittimus.

Vale.

Q iij

PROPOSITIONES
CALVINOLOGIÆ PRO-
pugnatoris aduersus illati
in sancta sanguinis
poculum.

PROPOSITIO PRIMA.

- Prop. 1.* Sanguis taurorum & hircorum, per quem ve-
tus pontifex introiuit in sancta, morte ho-
stia fundebatur prius quàm esset per eum
Hebr. 9. introitus. Hinc satis apparet Apostolum
dicere Christum per proprium sanguinem
morte crucis effusum, intrasse in sancta,
æterna redemptione inuenta, alioqui veri-
tatem figuræ non respondere.

RESPONSIO.

Multa sunt in scripturis, quo-
rum rationem humanæ mē-
tis acies effodere minimè po-
test, quæ fide sola Christia-
nus quisque profèqui debet: & horum

rationis loco auctoritatem scripturæ
amplexari. Inter hæc tuæ propositionis
species recenferi potest. Non enim hu-
mana ratione comprehendere prom-
ptum est, quî fieri potuerit, vt Christus
violenta morte non occisus sanguinem
in sancta pro peccato intulerit, vini sub
effigie, & per ipsum in ea introiuerit: vt
illato eo sanguine sese Christus nostrum
sanctuarium ab immūditis nostris ex-
piaret, ac deinde huius ipsius sanguinis
asperfione familiæ suæ conscientias ab
operibus mortuis emundaret, testamē-
tum suum dedicans, antequam potesta-
te propria per sui corporis oblationem
abdicata, se in tenebrarum potestatem
mortisq; regnum redigeret, ad eius po-
testatis arbitrium extra portam passu-
rus. Quod tamen ipsi necessariò facien- *Ioan. 16.*
dum esse didicimus, vt scriptura imple-
retur, & à figurarū ac legis implemen-
to filius Dei cognosceretur. Quum ergo
à tanti mysterij intellectu, humana ra-
tio per suam infirmitatem prohibeatur,
& nihilominus ad earum fidem nostræ
salutis dispensatio nos adducat: negle-
cto labore abyssi diuinæ sapientiæ scru-
tanda, nostræ sententiæ probationem

PROPOSITIONVM

Hebr. 6.

ab authoritate Pauli institutam. Is docet Christum præcursores pro nobis in vltiora velaminis introiuisse, quum factus fuit in æternum pontifex secundum ordinem Melchisedech: velaminis verò nomine, ipsius pōtificis carnem postea Paulus diffiniuit, dicens: per velamen, id est, carnem. Introiuit igitur in suæ carnis interiora sancta sanctorum, id est, in diuinitatem, quæ in Christi carne corporaliter inhabitat, & per eam ipsam diuinitatem, suam carnem pro nobis, vt præcursor, sanctificauit secundum Melchisedech factus pōtifex, quum sui corporis & sanguinis communioni operâ dedit. Hoc si Calvinologus negauerit, quòd imaginetur interiora velaminis esse coelos, & in eos Christum introiuisse, quum ab Apostolorum oculis hunc suscepit nubes: huc se præcipitem agit, vt negandū ei sit Christum secundum ordinem Melchisedech, in cœna munere pontificio functum esse, sed vt priuatum in corporis & sanguinis sui communicationem & testamenti noui dedicationem incubuisse contra legem, quæ priuatis ea functione interdixerat. Negandum etiam est Christum prius

quàm is vt pontifex per sanguinem, pro peccato, in sancta introiret, non solum eam legem munusque pontificium impleuisse, sed alieno tempore, puta post trāslatum legis sacerdotiū, & post quàm esset gloria præditus, & à lege solutus, ei rei studuisse. Hoc etiam tibi committendum est, Calvinologiæ propugnator, vt negandū tibi sit indui Christum & huius diuinitatem, ab eo qui non indignè corporis & sanguinis eius participatione afficitur: qua in re impietatis suspicionem effugere non posses. Nam vtī Christum ac sanctitatem induit, qui aquæ & spiritus baptismo tingitur: sic & Christum huiusque vitam ac diuinitatem ab eo indui certum est, qui spiritu Christi in eius sanguine corporaliter inhabitante bibendo baptisatur. Tria enim sunt quæ testimonium perhibent in terra, spiritus, aqua & sanguis, & vnum sunt. Si ergo Christum indui sanguinis diuini poculo fateri te nō piget, necesse est vt fatearis in sancta sanctorum etiam introiri: induere enim nō posses, nisi in indumentum introires.

Paulus deinde clarius hanc tuam difficultatem absoluit, dicens: Christū assi- *Hebr. 9.*

PROPOSITIONVM

stentem futurorum bonorū pontificem
 in sancta sanctorum (quorum Mosaica
 sancta fuerant exēplaria) introiuisse per
 proprium sanguinem, nō manufactum,
 nec huius creationis. Hic ne de tem-
 pore in sancta introitus ambigeres, ex-
 pressē tempus venisse assignauit, quum
 Christus assistebat futurorum bonorum
 pontifex. Si ergo tibi cum Ecclesia cō-
 uenit, Christum astitisse futurorum bo-
 norum pontificem, quum mysterio sui
 corporis & sanguinis operam dabat, e-
 labi non potes, quin fatearis tunc Chri-
 stum per proprium sanguinem introi-
 uisse: qui tamen sanguis non erat ma-
 nufactus, nec huius creationis, id est, hu-
 mana natura cooperāte, sed verbo Dei.
 Hic est meus sanguis qui pro multis in
 remissionem peccatorum funditur: hu-
 iusmodi enim sanguis ostendi non po-
 test, prāter eum qui bibendo in ora fi-
 delium, ad eorum sanctificationem fu-
 sus esse creditur. Qui enim uenis conti-
 nebatur, & peccato corrupti sanguinis
 effigiem retinebat, est manu Dei factus
 ex Maria uirgine, quæ humana coope-
 rante natura genita est. Qui ergo Eccle-
 sia assentietur Christum per non ma-

nufactum suum sanguinem, in sancta & interiora velaminis introiuisse, necessario assentiri quoque debet, poculum non fuisse vini, sed sanguinis: quanuis vini accidētia, eiusque nature proprietatem continebat: quo sanguine caro Christi facta in carnis peccati similitudine, sanctificata est bibendo prius, quam Apostolos eodem poculo Christus in ipsa sancta intromitteret ac sanctificaret, ad noui testamenti dedicationem.

Hanc quam propugnamus fuisse Pauli sententiam intelliges, si tecum reputaueris, Christum in gloriam cœlumque ipsum introiuisse ac in cœlos ascendisse, non per huiusmodi sanguinem, quem ad sanctorum introitum Paulus fuisse necessarium ostendit, sed per manufactum & huius creationis, id est, uti supra demonstratum est, eum qui venis continebatur. Hoc ex verbis Domini comprehendendi potest, dicentis: *Oportuit Christum pati, & sic introire in gloriam. Qui ergo per passionem in gloriam cœlumque ipsum introiuit, introiuisse dici debet per manufacti sanguinis effusionem & huius creationis: & non per huiusmodi qui poculo porrectus est à Domino,*

LUC. 24.

PROPOSITIONVM

Hebr. 8.

per quem ad sancta patet aditus.

Præterea Paulus docet non in cælos Christum introiuisse, sed in ea sancta, quorum sancta Mosaica fuerant exemplaria, ut scriptum est: Omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte. In quibus aureum est thuribulum, arca testamēti, in qua urna aurea habens manna, & virga Aaron quæ fronduerat, & tabulæ testamenti, superque eam Cherubin glorię adumbrantia propitiatorium. Quæ res in cælis non sunt, sed in Iesu Christo: ut hinc perspicuum esse possit, huius corpus, ea esse sancta, quæ à Mosaicis inumbrata fuerant, in quibus diuinitas corporaliter inhabitat, per quã, ut diximus, poculi ministerio nostra in Christo caro sanctificata est, & in sancta introiuit.

De diu. nominibus.

Adiungam sancta sanctorum eam esse naturam ex cuius plenitudine in creaturas redundat sanctitas: unde Christus sanctus sanctorum, Deus deorum, Rex regum, Dionysio teste, vocatus est. Si ergo cælos corruptioni obnoxios sancta sanctorum interioraque velaminis esse doceas, in quos Christus introiuit: ostendes cælos diuinam esse naturã, ex quo-

rum plenitudine in Christi carnem sanctitas redundarit : vt iam non Trinitas, sed quaternitas tibi sit adoranda.

Alio quoque indicio Paulus docet Christum prius quàm pateretur, in sancta introiuisse, puta quòd esset futurorù bonorum pontifex, quum introiuit : futurorum autem bonorum pōtifex fuisse non dicendus est, quum gloriam indutus in cælos ascendit : legem enim tunc euacuauerat, quæ vmbra habuit futurorum bonorum, puta regni Dei, & nostræ cum Christo communionis glorięque. Bona verò futurorum nomē amiserunt, quum futura esse desuerunt : & Christus futurorum bonorum desit esse pontifex, quum præsentium bonorù cœpit esse pontifex : puta postquàm æternitatis cibo suam aluit Ecclesiam, & speratam gloriam induit.

His cognitis, tuas propositiones excutiendas aggrediar. *Sanguis, inquis, taurorum & hircorum, per quem vetus pontifex introibat in sancta, morte hostiæ fundebatur, prius quàm esset per eum introitus. Vnde apparet Paulum dicere Christum, per sanguinẽ morte crucis effusum, in sancta introiuisse.*

PROPOSITIONVM

Hoc ita Paulum nō intellexisse, ipfius Pauli testimonio comprobabo. In lege sanguinem in sancta pontifex inferebat pro peccato, eoque illato & oblato se & populum aspersum sanctificabat, ad testamenti dedicationem, prius quam hircus, populi ferens iniquitates, per hominem paratum emitteretur, & hostiarum corpora, quarum sanguis in sancta illatus erat, extra castra cremaretur. At Paulus mortem crucis extra portam, cum hostiarum incendio contulit: vt eo exemplo doceremur, nullam esse potuisse testamenti dedicationem, nullamque Ecclesie sanctae sanctificationem, nisi Christus antequam extra portam pateretur, sanguinem (quo Ecclesiam ad peccatorum remissionem aspersurus erat) intulisset in sancta & obtulisset rogans pro sua nostraque ignorantia, vt verbis vtar Apostoli. Non ergo post mortem, per effusionem quae in cruce ad gloriam inueniendam facta est, in sancta ad redemptionem inueniendam introiuit: vel, contra tuam opinionem, veritas figurae non respondit.

Me nunc vrgebis, vt tuam antecedentem propositionem dissoluam, & doceam

Christum sanguinem fuisse, prius quã in sancta introiret, & antequam mortem crucis oppeteret. Ostendimus factu non esse facile, vt humana ratione consequamur ea, quæ ratione ipsam superant, sed de his authoritati scripturæ potius acquiescendum, quàm vano labore in abyfso diuinæ sapientiæ scrutanda ingenium suum exercere. Veritamen non me pigebit exponere, sub Ecclesiæ censura, quid hac in re ingenio attingere potuerim.

Non me latet ostendi tibi nõ posse in testamenti noui dedicatione, eiusmodi sanguinis factam fuisse profusionem, cuiusmodi ad mortem crucis factam esse didicimus: non enim coacta & cruenta morte maectatus est in cœna Dominus: fide tamen ac religione obstringeris, vt credas ipsum sese voluntate tenus in ecclesia occidisse per sui corporis oblationem, sui factum pontificem & hostiam: sanguinemque fuisse ad remissionem peccatorum: non secus ac Adam forma Christi, sese per suam inobedientiam ad sui generis perniciem in paradiso occiderat. Hoc nobis Christi testimonium demonstrationis loco cõ-

PROPOSITIONVM

firmavit, dicētis: Hoc est corpus meum
 quod pro vobis datur. Hic est sanguis
 meus qui pro vobis funditur. Quibus
 verbis palam est, hunc Patri factum o-
 bedientem se pro nobis occidendum
 dedisse & obtulisse, atque abdicata pro-
 pria voluntate & potestate à regno vite,
 in potestatem tenebrarum, mortisque
 regnum se rede gisse, & ita ex immorta-
 li mortalem factum in mortem necessa-
 riam se consecrasset, vt ad inimicarum
 potestatum arbitrium pateretur, sangui-
 nēque funderet pœnam luiturus cul-
 pæ ac inobediētię, formæ suæ debitæ.
 Quæ consecratio & oblatio eo mortis
 nomine diffinita est, quo Adami inobe-
 diētiam & culpam diffinitam esse com-
 pertum habuimus, id est, voluntariæ: is
 enim per voluntariam inobediētiam
 se occidit, quanuis è vita tunc non ex-
 cesserit. Sic Christi consecratione & o-
 blatione voluntaria effectum est, (quā-
 uis mortis impetum violentum exper-
 tus non fuerit) vt mortuus fuisse dici
 debeat, quòd amplius necessariæ morti
 se eripere non potuerit, vt scriptum est:
 Omnis cōsecratio quę offertur ab homi-
 ne non redimetur, sed morte morietur.
 Si verò

Leuit. 27.

Si verò ab Ecclesia diffidere velis, & propugnare eam oblationem & consecrationem mortis nomine diffiniri non posse: quasi animæ à corpore sola dissolutio intelligi debeat mortis nomine: opponam tibi Mosis testimonium de Adamo Christi forma & exemplari, dicentis: In quacunque die de hoc fructu *Gene. 2.* comederis, morte morieris. Quo teste verè per inobedientiam mortuus fuisse dictus est: nō quod animæ facta sit à corpore dissolutio, sed quoniã ex immortalis effectus est, & è regno vitæ in mortis regnum præcipitem se dedit. Sic ergo Christus qui exemplaris sui conditionem subire voluit, per sui corporis donum & oblationem sese occidisse ac à se animam exemplaris instar posuisse dici debet, quòd ita propriam conferuandæ vitæ voluntatem abiecerit, ut scriptum est: Non sicut ego volo, sed sicut tu. *Marc. 14.*

Duplicis ergo mortis in mentem tibi venire debuit, quū te ad nos oppugnandos instruxisti: vnius quæ culpæ est, quæ se per inobediētiam mactauit Adamus, serpenti factus obediens: & necessariæ quæ culpam insequuta est, quæ poenæ

PROPOSITIONVM

Rom. 5.

ac vindictæ nomen habet: quas noster Adamus Iesus Christus exemplaris sui naturam indutus, ad salutem nostram præstare debuit: non quòd ipsius donum fuerit sicut exemplaris delictum. Nam delicto multi constituti sunt peccatores, sed dono iusti sunt multi constituti. Non enim ad multorum iustitiam ac sanctificationem minores vires donum habuit, quàm ad nostram corruptionem exemplaris mors voluntaria. Hinc ergo cõcludem⁹, Christum se in cœna pro peccato nostro, Deo patri dedisse, sacrificale se, sanguinemq; fuisse, prius quàm in sancta introiret, & extra portam pateretur.

Oppones sanguinem qui non nisi voluntate tenus effusus est, in vera sancta inferri, offerrique actu non potuisse pro peccato, sed ex lege oportuisse, vt pontifex effusum sanguinem actu in sancta Mosaica importaret: eaque ratione figuræ veritatem non respondisse. Quamobrem Christi in sancta introitum, eo modo æstimari oportere, quo facta sit sanguinis effusio, puta, vt nõ corporaliter, sed spiritu tenus, in sancta Christus introiuisse & suos aspersisse ac sanctificasse dici debeat. Demum & hinc sequi;

nouū testamētū nō actu sed volūtate
tenus dedicatum esse, ac consequenter
nullam fuisse peccatorum remissionem,
quòd absque sanguinis effusione in san-
cta corporaliter illati, nulla esse potue-
rit remissio.

In huius oppositionis obstaculum o-
biiciam sanguinis effusionem in lege
fuisse duplicem: effundebatur enim san-
guis ad hostiæ maētationem cruentam,
& hæc effusio ad peccatorum remissio-
nem nihil conferebat: non enim erat
antè sanctificādi facultate sanguis præ-
ditus, quàm à pontifice in sancta fuisset
illatus & oblat⁹ pro peccato cū preci-
bus. Itē & si illatus & oblat⁹ is esset, vim
tamen suā nō exerebat, quo vsque, pō-
tifex, ad testamēti dedicationē, eo san-
guine populū vasq; ministerij asperge-
ret: quā asperionē Paulus effusionis no-
mine diffiniuit, dicens: Accipiēs sangui *Hebr. 9.*
nē hircorum & vitulorū cum aqua & la-
na coccinea & hyssopo populum, ipsum
quoq; librū asperfit, & omnia penē san-
guine mūdātur & sine sanguinis effusio-
ne non fit remissio. Quo loco effusionē
pro asperione sumi perspicuum est.

Hoc intellectu, dicam non scrutandū

PROPOSITIONVM

esse, an ad Christi maētationem voluntariam facta sit cruenta sanguinis effusio, sed an per sanguinem in sancta introiuerit Christus, anque illati sanguinis effusione & aspersione Ecclesiae consciētias ab operibus mortuis emūdarit, testamentum suum dedicans. Satis est enim hoc euenisse, quum in hunc vnum finem fieret ad maētationem sanguinis effusio. Is ergo quem ad nostram redemptionem coacta & necessaria mors manebat, sibi manus nō intulit, vt ante tempus sanguinem eiusmodi funderet pro culpa eluenda, quem ad praestandam culpae poenam & vindictam effundi oportuit: sed (vt qui erat omnipotēs) mixtum aqua vinum, in sanguinem aqua mixtum transubstantiauit, vt scriptura impleretur: Parauit mensam suam, miscuit vinum suum. Et per eum sanguinem verbo, Hic est meus sanguis factum, in sancta introiuit, & susceptas in se nostras iniquitates eius poculo expiuit, atque suos aspersit, dicēs: Bibite, hic est sanguis meus qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum. E quibus verbis ostenditur, non absque sanguinis effusione, quae ad consciētiarum

Prou. 9.

emundationem fieri debuit, Christi voluntariam mortem, id est, pro peccato sacrificium extitisse, quamuis sub alienis accidentibus sanguis subsisteret: nõ enim ab accidentibus, sed à natura diuinitatis in sanguine inhabitantis fit peccatorum remissio, nostræque carnis sanctificatio. Quamobrem nostra nihil referre cognoscitur, quibus sub accidentibus fiat ad nostram sanctificationem sanguinis aspersio. Quinimo, vt figuræ veritas responderet, credo necessariò sub alienis accidentibus sanguinis potũ & carnis esum fieri debuisse. Cibus enim maledictionis cuius esu se & suos Adamus interfecit, sub alienis accidentibus sumptus est: viderat enim mulier quòd bonus esset, aspectũque delectabilis, quum tamen in eo venenũ mortis boni sub effigie lateret. Sic sub effigie fructus terræ quæ in hominis opere maledicta est fructum vitæ latentem ad vitam nostram posterior Adamus distribuit & manducauit.

Ad superiora hoc accedit quòd in lege vnus personæ functio duplex non erat: non enim pontifex erat qui & hostia. Quamobrem non mirum est, non

PROPOSITIONVM

nisi post mortē hostiæ, huius sanguinem in sancta illatum esse à pontifice Leuitico. At Christus vtrumque munus expleuit, hostia fuit & pōtifex. Vt ergo suū sanguinem inferret in sancta, quo se à nostris maculis aspergendo sanctificaret, opus ei fuit, vt pro nobis sese hostiā consecraret, ac maētaret mysticè ante mortē crucis, sanguinēque suum crearet vini sub effigie, quē in nostram sanctificationem funderet, ac deinde faceret quod Moses (à sanctis ad populum foris expectantem reuersus) asperzione sanguinis figurauerat: testamentum putat nouum, idque suo sanguine, quasi ab hostia vera ꝑ peccato obsignaret prius quàm ex hac vita excederet, hæredes testamento suo ad vitam æternam vocatos, instanti morte sua, vt holocausti, redempturus, decretum quod erat aduersum nos, affigens cruci, vt ita mortē nostram aboleret, hanc in carne, quam nobiscum habet communem, interficiens.

Hinc scriptura videtur in Christi mortem duplicem, mentem nostram insinuare: in mysticam puta, & volūtariam, quæ consecrationis nomen habet: alte-

ram coactam, necessariam ac patētem, quæ fuit consecrationis consummatio, & culpæ præstatio ac supplicium. Hoc *Ioan. 10.*

& nos Christus ipse his verbis edocuit: Nemo tollit animã meam, sed ego pono eam à meipso. Deinde: Oportet filium hominis tradi gentibus, & ab eis crucifigi. Quibus verbis à mystica volūtariâque morte necessariam secreuit, & ostendit coactum supplicium consecrationi, mysticèq; morti successisse, atq; vt Nysseni episcopi verbis vtar, sua dispositione mortis impetum violentum præoccupasse, sacrificij modo qui ab hominibus cerni nequit. *Oratione, & de resurre.*

Vt ergo ex oppositionis tuæ laqueis nos exoluamus, tibi cōcedam dicenti, Christi manu Dei factum sanguinem, id est, qui plasmatis ac humanitatis effigiem retinet, inferri in sancta effundiq; à Christo pontifice antè non potuisse, quàm ipse crucis mortē oppeteret: sed eum, qui per verbum Dei fit in calice, inferri, offerri, aspergi, effundique potuisse. Porrò, ab eiusdem sanguinis dissimilitudine, diuersæ vnius corporis immolationes, diuersa nomina sortitæ sūt. Qui enim vini sub effigie per verbū Dei

PROPOSITIONVM

factus & effusus est, incruenti nomen
obtinuit: qui verò à confectoribus è ve-
nis effusus est, cruenti.

Propositio
II.

*Hinc satis apparet Apostolum, dicere Chri-
stum per proprium sanguinem effusum morte
intraſſe in ſancta eterna redemptione inuen-
taralioqui Veritatem figura non reſpondere.*

RESPONSIO.

SI habet, uti doces, non in sancta qui-
dem, sed ad inferos mortui pontifi-
cis animam fuisse sanguinis illatricem
persuadebis: nisi sprete functione pon-
tificia, contra Paulum doceas, non pon-
tificem, sed hostiam, hostiæ per sangui-
nem in sancta introiuisse, idque nullo
motu fecisse, sed eo solum, quòd ab ho-
locausto vi militum sanguis emanarit:
atque dicas nullo inferente sanguinem,
hunc tamen illatum esse, ne figura veri-
tas responderet.

Si verò functionem pontificiam res-
pueris, quo modo demonstrabis Chri-
stum assistentem futurorum bonorum
pontificem, per hostiæ sanguinem (ut
legem impleret) ante sui testamenti de-

dicationem, atque cœlestium asper-
sionem & sanctificationem, in sancta in-
troiuisse, ibique pro nostra ignorantia
sanguinem obtulisse cum precibus? hoc
enim in sanctis, & non alibi, Paulo te-
ste, factum oportuit. Pontifex enim &
non hostia, hostiæ sanguinem gestabat
& offerebat pro nostra rogans ignorā-
tia: & sanguinis ad populi sanctificatio-
nem oblatio erat causa quam obrem
in sancta pontifex non sine sanguine in-
troiret: nō enim sanguis hostiarum ma-
ctatione fusus, ad sanctificationem pro-
fuisset, nisi in sancta fuisset illatus pro
peccato. Non ergo à Domino sanguis
offerri antè debuit, quàm hunc in san-
cta ut pontifex intulisset, ut in sanctis se-
cundū legem, huius asperzione, ac
deinde populum foris expectātem, no-
uum faciens testamētum, ante mortem
expiaret. Nam oportuit cœlestia, id est,
Ecclesiam, instar exemplarium, hostiæ
pro peccato sanguine prius emundari,
quàm Christus extra portam pateretur.
Nam exemplarium fiebat asperio antè
quàm hostiarum corpora extra castra
cremarētur, ut hoc nobis significaretur.
Paulus enim hostiarum incēdium cum

PROPOSITIONVM

Christi supplicio extra portā, contulit. In secundum, inquit, Paulus, tabernaculum introibat pontifex non sine sanguine, quē pro sua populique offerret ignorantia. Non ergo debuit noster pōtifex in sancta introire absque sanguine, quē ante ignorātiarum sui populi remissionem, & ante mortem crucis, offerret cū precibus. Quorsum enim post remissionem fieret ad obtinēdam remissionem oblatio?

Propositio
III.

*Oportuit Christum pati, & sic intrare in gloriam. Tu de iuncto mortis aculeo aperuisti credentibus regna caelorum. Hoc est prope-
lasse sanctorum viam.*

RESPONSIO.

Hebr. 9.

IN sancta Christum inire oportuit ante mortem, & ante gloriam, vt legem impleret legi subiectus, quum assistebat futurorum bonorum pontifex. Nam teste Paulo, Christus assistēs, vel accedēs, futurorum bonorum pontifex introiuit in sancta. Ergo ante partam & consummatam redemptionem & ante gloriam, corrigens ac transferens legem, introiuit: is enim legis implemento operam

dare destitit à lege solutus, & iustificatus post gloriã. Præterea, oportuit Christum vt hominem nostris onustum peccatis, à seipso, vt à sancto sanctorum pro suis sanctificari prius, quàm suos sanctitate afficeret: sanctificari autem non debuit, nisi in sancta introiret. At in cœna se sanctificauit, vt iis ipse testatus est, dicens: Pro eis sanctifico me ipsum: Tunc ergo in sancta introiuit, & sanctorum viam suo nobis aperuit atque instruxit introitu. Hanc autem viam & sacerdotes imitatione sua prosequuntur, id quod fecit Dominus huius mandato se facere iudicantes. Si enim se se potu sanguinis sanctificant antè quàm ouium sibi creditarũ sanctificationẽ aggrediantur. Ij etiam alieno nomine se sanctificant ab eis rogati, qui per obstaculum & occasionem à sacrificij participatione reuocantur: tumq; credunt se in sancta introire secundum suam hanc orationem: Aufer à nobis cunctas iniquitates, vt puris mentibus in sancta sanctorũ introire mereamur. Christus ergo vt pontifex sui sanguinis potu sanctificatus, in sancta introiuit, eoque introitu nobis viam sanctorum propalauit. Deinde, vt hostia

PROPOSITIONVM

nostris obnoxia & onusta peccatis, passus & occisus est, vt in gloriam introiret, vt scriptum est: Oportuit Christum pati, & ita in gloriam introire: & hoc fuit ad gloriam iter præmunire ac propalare.

IIII Nemo doctorum est, qui in epistolam ad Hebræos scripserit, qui non dixerit Christum per effusionem in cruce factam, in sancta introuisse.

RESPONSIO.

Nemo ergo eorum est, qui tibi non refragetur, dicenti: Per effusionem hanc Christum in gloriam intrauisse: debuit enim gloriæ sanctitas præuenire, tuâque potu sanguinis ad altare sanctificationis, exempli loco sumi potest, non affici quæquam gloria, quum afficitur sanctitate: te namque non videmus claufas ianuas, vt gloria præditum, penetrare, quanuis in sanctum euadas virum sanctissimi potu sanguinis. Sed & sanctitatē ante gloriam obtineri, mors te sanctorum erudit: sanctitas enim, eorum gloriæ antecessit, & caro Christi non fuit antè gloria prædita, quàm sanctitate.

Non ergo Christus dici debet potu sanguinis in sancta introiuisse, qui per mortem intravit.

RESPONSIO.

IMò, doctor egregie, Christus dici debet potu sanguinis in sancta introiuisse, id est, sanctificatus esse, qui per mortem in gloriam introiuit. Is & morte ad gloriam tibi viam aperuit, non secus ac poculo sanguinis ad sanctitatem tibi viam patefecit. In memoriam tuam reuoca vos doctores inter gloriam & gratiam nonnihil interponere discriminis.

Affirmo Christum dici sanctum sanctorum tabernaculum, sanctuarium & cœlum propter diuinitatem in ipso corporaliter inhabitantem.

Quum tu sanctum sanctorum hunc esse nō inficeris, propriumque sanguinem, quo totā huius humanitatem contineri doces, hunc bibisse assentiris, id est, è calice in se ipsum (qui sancta sanctorum est) potando effudisse, non debes resistere dicenti, in sancta, id est, in se ipsum introiuisse : vel falsæ sunt tuæ logices regulæ. Syllogismū tuum compone: Christus sancta sanctorum est, bi-

PROPOSITIONVM

bensque in sese sanguinem intulit, ergo in sancta sanctorum intulit.

VII.

At nego id quod dicis Christum tunc per proprium sanguinem introiuisse in sancta, ex mente Pauli, quando in cœna cum discipulis potauit sanguinem proprium.

AT nego te Pauli mentem literæque tenere spiritū, qui Christum esse sancta sanctorum diffiniueris, eumque proprium sanguinem in corpus suū ex poculo effudisse nō sis inficiatus, negaueris tamen ipsum in sancta sanguinem intulisse.

VIII.

Sacrificulus ingreditur sancta, sed sequendo Christum, cuius sanguinem effusum semel in omnium redemptionem, cum gratiarum actione infert in sancta.

SI sacrificulus tuus effusum in cruce sanguinem infert in sancta, in qua sequendo Christum ingreditur, & in sancta introire intelligas (vt̄ superius docuimus) significare introeuntem affici sanctitate, assentiar tibi dicenti: sacrificulū ad imitationem Christi, in sancta introire, quoties puris mētibus sanguinis accipit poculum: sed si sancta sanctorum sumis pro cœlis, quos post resurrectionem Christus ascendit, tua propo-

sitio vana est: non enim in cœlum rapite sacrificantem perspicuum est, vt istuc Christi sanguinem inferas: nec sequendo aut imitando Christum id faceres, si ita tibi contingeret. Christus enim in cœlos sanguinem proprium non intulit in cœna sacrificans.

Christus futurorum ac aeternorum bonorum IX. pontifex, ab initio conceptionis beatus comprehensor simul et viator existens, non indignus pro se, sed pro membris suis ingredi in sancta, qui videlicet in sanctis semper degebat, & sancta ipse met erat.

RESPONSIO.

IS pro se re hac nõ eguisse approbavit, dicens: Et pro eis me ipsum sanctifico, vt & ipsi in veritate sanctificati sint: id enim quo non nisi pro aliis egebat, ad se minimè pertinere cognoscitur. Hoc autem quid ad rem nostram, nostrumque propositum attinet? *Christus*, inquis, nõ pro se sed pro membris suis in sancta ingressus est. Ergo ne non ante, sed post mortem ingressus est? Hoc sanè tibi non sum concessurus, sed potius di-

PROPOSITIONVM

Eturus hinc concludi, ante mortem hūc in sancta ingressum esse, vt tempestiuē introitus figuram impleret, prius quam esset à lege solutus. Adiungam, sicut in baptismo, quo pro se non egebat, nisi quatenus sub lege factus omnem iustitiam implere voluit: ita iustificationem quæ ab Eucharistia est, implendam sibi putauisse.

*Propositio
7. 10. Post cœnam Iudaicam in Christianorū sancta communione suæ passionis iam inchoatæ, & paulò post consummandæ, fructum suis electis, quos sanctificabat, communicare pro eorum capacitate volens, pascha æternum sui corporis & vinum nouum sui sanguinis cum Apostolis communicauit & sumpsit.*

RESPONSIO.

Inchoatam in cœna passionem, inuētāque redemptionem, quam in cruce consummauerit, tibi non inuitus absentior. Nam in ipso inchoationis aditu inuentam oportuit, alioqui quod non inuentum est, quo modò inchoaretur? Non eodem animo subscribam tibi dicenti, Christum sanguinis sui vinum nouum

nouum cum Apostolis communicauisse, huiusque potu se suosque sanctificasse. Credo enim Christum non vinum sanguinis, sed sanguinem vini sub accidentibus communicauisse, eoque suos sanctificasse. Hoc & ipse fateris, dicens:

Electis, quos sanctificabat, communicauisse.
 Nā si te teste, potu sanguinis suos sanctificabat, sententiam nostram comprobas, ostendis in sanguine potu, vim inesse sanctificationis, eosque indui sanctitate, qui nō indignè biberint, id est, in sancta introire: intrat enim necessario qui in indumentum induitur: & consequenter Christus, qui prior biberit, ac poculi sanctitatem induerit, in eam introiuisse credendus est.

Si Christus potu sanguinis intravit in illa sancta, de quibus Paulus loquitur, & confitear Christum Deum & hominē in illa post coenam communionē verum corpus sacrificasse, sumpsisse, & Apostolis tradidisse, sequitur quod tunc redemptio inuenta est, & omnes illo sanguinis potu reconciliati & sanctificati sumus.

RESPONSIO.

Credo vnā omnino sanctitatis esse naturam, & præter eam nulla esse

PROPOSITIONVM

sancta quæ Christus Deus introiuisse dici possit, vt carnem in se nostram excedens ex hac vita sanctificaret: credoque præter hanc alia non esse sancta de quibus loquatur Paulus. Nam qui præter Deum vnicum, alia comminiscitur sancta, quæ Christus intrauerit, eis Christum inferiorẽ facit: maior enim & melior est, qui sanctificat, eo qui afficitur sanctitate.

Exo. 26.

Paulus hunc erroris arguit, qui habet tuã opinionem, id est, qui alia sibi sancta opinione cõfinxerit, quàm quæ Mofi in monte ostensa sunt. Omnia, inquit, facito ad exemplar quod tibi in monte ostensum est. Eodem in errore versatur, qui imaginatur in aliis sanctis, quàm in Iesu Christo, propitiatoriũ nostrũ inesse: & Cherubin sanctuarium aliud, quàm sit Iesus adumbrare, Christus inquam, adorãdum nostrum sanctuarium, quod, vt Moses inquit, manus dei firmauerũt, in quo arca & testamenti tabulæ conclusæ sunt. Ergo contra tuam opinionẽ vera sancta, de quibus loquitur Paulus, sunt Iesus Christus, nostra propitiatio: quorum sancta Mosaica fuerunt exemplaria. Huc igitur Deus Christus carnẽ

Exo. 15.

nostram, suum diuinitatis tabernaculū,
 ad inueniendam nostram redemptionē
 intulit, quum futurorum bonorum pon-
 tifex assistebat, semelque in cœlum ip-
 sum introiuit gloriæ rex factus & pon-
 tifex, id est, perfecta & consummata re-
 demptione, quando eius anima in cœ-
 leste corpus eius ab inferis remigravit.
 Sic glorię præsentis factus de cœlo cœ-
 lestis pontifex, nunc in carne, quam no-
 biscum communem habet, vultui Dei
 pro nobis apparet, qui futuræ gloriæ
 pontifex in diebus carnis suæ apparue-
 rat: atque nos ad eam gloriam excitat
 animo cernentes, carnem nostram iam
 iam in cœlesti Christo sedere ad dexte-
 ram Dei patris, in illóque nos vultui dei
 apparere.

An verum dici debeat Missæ sacrificium,

Verúmque Christi corpus in cœna sacri-
ficatum.

Qui negat Christum in adorandi san-
 guinis communicatione verum corpus
 sancta sanctorum, verè, realiter, & cor-
 poraliter, quânis mysticè, obtulisse, cõ-
 secrasse, ac pro peccato sacrificasse: id
 est, qui negat Eucharistiam esse verum
 Christi corpus, & ideo sacrificium no-

PROPOSITIONVM

strum propitiatorium verissimum, cuius participatione sanctificamur, & à peccatis expiamur, hunc falli iudico. Hunc quoque falli iudico qui negat eam corporis & sanguinis oblationem, quam in cœna fecit Christus, quum seipsum pro suis sanctificauit, esse verum sacrificium pro peccato, cuius consummatio morte coacta & necessaria perfecta est, quãuis fateri te nolle significes Christum, in sua cum Apostolis cõmunionem, verum corporis sacrificium sumpsisse, & Apostolis dedisse, ne omnes illo sanguinis potu sanctificati & reconciliati simus. Falsum enim vel ludicrum corpus obtulisse, aut memoria signõue tenus, pro nobis immolasse dici non debet Christus veritas, ne veri corporis in cruce mactatio suspecta sit: eius enim rei fuit in cruce mactatio, cuius fuerat in cœna consecratio & sanctificatio: id est, in cœna fuit voluntarium sacrificium, cuius in cruce fuit coacta mactatio. Nam qui se vltro in mortem offert ac consecrat, cui si velit se potest eripere, sese dicitur sacrificare & mactare. Sic Christus quum posset plus quàm duodecim legiones Angelorum subsidio impetrare, & no-

luerit: sed calicem, quem dederat ei Pater, bibere potius voluerit, ea voluntate se occidisse dictus est, suósque sanctificasse per sui corporis & sanguinis oblationem, sanctificatos paulò post morte crucis redempturus, mortem nostram, ut diximus, in carne sua interficiens.

Sacrificium ergo voluntarium cœnæ ascribimus, eique propitiationis & sanctificationis beneficium acceptum referimus, crucis holocausto redemptionis gloriam ac meritum tribuentes: nõ enim frustra & inanis esse debuit pro peccatis mundi in mortem voluntatis Christi propensio, ac corporis oblatio, etiam si supplicium nõ fuisset insequentum. Quid ergo laudis meritique desiderio pro nobis moriendi deputabis Christo, quũ voluntatem ipsam & spontaneam oblationem supplicium insequentum est? Bezam & hæreticos consule, quantum, quidue meriti ac laudis attribuant paratis in mortem pro secta sua suorum animis: num eam voluntatẽ animique procliuitatem sacrificij, martyriique titulo afficiant? Si ergo hæreticis paratus in mortem animus, sacrificium est voluntarium, cur Christi nostri

PROPOSITIONVM

consecrationem & oblationem sacrificij nomine ac sanctificationis munere priuabis? Si voluntas & oblatio acerbitati mortis nō anteuertisset, dicine posset Dominus coacto suo supplicio remissionem peccatorum nobis esse meritis? Ad voluntarium ergo sacrificium sanctificatio nostra referenda est. Non enim, vt dicitis, supplicium sed causa martyrem facit. Rursus si voluntatem mors non esset insequuta, an huic decreto, Morte morieris, satisfactum fuisse pronuntiabis? Certum est hoc non aliter, quam morte deleri potuisse, quamuis in bona Christi voluntate, per corporis eius oblationē sanctificati fuerimus, & quotidie sanctificemur. Vtrique igitur sacrificio suum effectum distinctē tribui oportere ab eo dicendum est, qui sani sit iudicij. Nam si in vestra moriendi voluntate, per vestri corporis oblationem, vos sanctificari creditis, eamque voluntatem martyrij, sacrificijque nomine adornatis: multo magis Christus volens pro nobis mori, in ea voluntate per sui corporis oblationem, eis titulis affici debet: dicique in ea sua voluntate, per corporis & sanguinis oblationem eos

consummasset, qui post peccatum recuperandæ sanctitatis desiderio teneantur.

Dominus mediator noster non est ingressus sancta, nisi redemptione perfecta. XII.

RESPONSIO.

Perfectã assero & consummatã fuisse redemptionẽ in cruce, ea tamen cõditione, vt eam præparatã & inuentam fatearis in bona Christi voluntate, per corporis huius oblationem, quum futurorum bonorum assistens pontifex, & noster mediator, in interiora velaminis pro nobis introiuit, id est, se ipsum sanctificauit sacramenti & sacrificij sumptione. Adiungo, & amissam per mortale peccatum spem redemptionis, inueniri ac recuperari, quoties quis tactus peccati pœnitundine ad voluntarij sacrificij participationem refugit: vt in eo sanctificetur ac eluatur pars effectus mēbrumque corporis eius, qui in bona voluntate per sancti corporis & sanguinis oblationẽ, in interiora velaminis præcursor pro nobis introiuit, id est, se ipsum sancti sanctorum sanguinis poculo

PROPOSITIONVM

sanctificauit, ac eluit. Hinc videtur redemptionis inuentio, (quam sanctificationi Christi ac iustitiæ tribuimus) ab eius consummatione differre, vtî finis à principio. Cur ergo mediatorem nostrum à sanctorū introitu in diebus carnis proibes, vt illi ad ea post gloriam aditum patefacias? Vide an ex lege pro nobis mediator esse potuerit prius, quâ in sancta introiret. An ergo hunc post gloriam, sanctificatum fuisse dices vt ipsum mendacij suspectum facias, qui ante mortem ac gloriam dixerat: Pro eis sanctifico me ipsum, vt & illi sint in veritate sanctificati? Nōne hic tibi videtur vt mediatorem se pro nobis sanctificasse? Nostra in ipso caro, vnione diuinitatis, fuerat sanctificata, quū verbū caro factum est, sed hæc in nobis maledicto iræque Dei subiacebat. Eâ ergo sanctificari oportuit in veritate ad spem redemptionis & vitæ: quod accidere nō potuit nisi assumptis in se nostris sordibus se ipsum ante redēptionis consummationem, sanctificauerit. Quum ergo ante mortem crucis id fecerit, an ipsum ostendis alieno tempore, ac loco fecisse, id est, in sancta introiuis-

se vt doceas alieno etiam loco ac tempore, redemptionis inuentioni operam impendisse, vel alieno loco ac tempore suum sanguinem pro nostra obtulisse ignorantia, quem offerre ex lege non debuit, nisi prius in sancta introiuerit? Si verò ita habet, vt putas, cui vsui mensam Domini extitisse, cuius mortē esse prædicabis? An nullius vsus tibi est mensa Domini? Nō tibi assentiar, sed Paulo dicenti, sancta Christo fuisse referata quū assistebat futurorū bonorum pontifex: in quibus sanctis inuentam fuisse nostrā redemptionem credimus, prius quàm nostras cum Deo inimicitias in carne sua interficeret: quo beneficio cœpit esse præsentis gloriæ pontifex.

*Ergo frustra gratisque mortuus est, quum XIII.
videlicet ante mortem pro nobis in sancta
introiuerit, æterna redemptione inuenta.*

RESPONSIO.

Proximè perfectæ redemptionis ministri, quam inuentam nunc appellas. At nō frustra gratisque mortuus esse mihi videtur; qui passus est, vt in sua

PROPOSITIONVM
carne humanae carnis mortem interficeret, atque in sanctis inuentam redemptionem nostram consummaret.

XIIII. *Tota scriptura reclamationem, quae affirmat Christum propter passionem in gloriam exaltatum.*

RESPONSIO.

Admitto non inuitus propter passionem in gloriam exaltatum fuisse, sed ipsum prius affectum non fuisse sanctitate, id est, in sancta non introiuisse, vt ex lege pro nobis mediator ante mortem appareret, tibi non possum assentiri, quicquid apud me valeat tua dignitas.

XV. *In gloriam introiuisse non est aliud, quam in sancta introiuisse. Introiuit ergo per effusionem sanguinis in cruce factam, non autem per potum.*

RESPONSIO.

Exprimere non poteris, propter meam erga ordinis tui viros doctissimos obseruantiam, vt tibi hoc dicenti non refrager. Ij enim me docuerunt, glorio-

sum passioni non esse obnoxium, quantum sanctitas Christum à doloris sensu non tutata sit. Ergo, vir bone, à gloria differt sanctitas, & à sancto gloriosus.

Sed ipse tu efficis, ut tibi non possim ad tuam hanc opinionem fidem adhibere, qui docuisti Christum suos sanguinis poculo sanctificasse, inque sancta sanctorum intr^{missis}se, ac sanctitate induisse. An ergo & glorificasse, id est, in gloriam transtulisse? nō igitur in sancta introire est, in gloriam introire.

Denique si credi tibi vis dicenti, Christum crucifixum ac mortuum, per non manufactum sanguinē suum in sancta introiuisse: dic qua manu eum sanguinē inferebat ut assistens pontifex, qui non pontificis, sed Holocausti spinis coronati vicem subiuerat, ac personā sustinebat. Si dixeris, ad sanguinis illationem munus pontificium non accessisse, sed hinc ob idque solum sanguinem illatum dici, quod ex suffosso latere miles sanguinem fuderit: veritas contra tuam propositionem figuræ non responderet: hostia enim esset, & non pontifex, quæ sanguinem intulisset. At in lege Pontifex, & non hostia, hostiæ fan-

PROPOSITIONVM

guinem inferebat, eoque illato sese ac
 populum aspersum expiabat. Hostiam
 enim à sanctorum introitu mors exclu-
 debat, neque eo quòd effusione sangui-
 nis mactata fuerat, in sancta per sangui-
 nē introire dicebatur, sed personali pō-
 tificis ministerio fiebat illatio, & obla-
 tio, nec pōtifex per sanguinem, qui ve-
 nis ^{ius} eius finitus erat, introire dicebatur.
 Præterea notandū est, ad eptionem glo-
 riæ, à sanctitatis beneficio hac re dista-
 re, quòd per solam passionē absque pō-
 tificis opera, caro nostra in gloriam in-
 troiuit: ad eius autem sanctificationem
 deesse non potuit ipsissimum pontificis
 officium. Hoc testatur Dominus his ver-
 bis: Pro eis sanctifico me ipsum, vt & ip-
 si sint in veritate factificati. Paulò post:
 Pater, sanctifica eos in veritate, sermo
 tuus est veritas. Audi ad quem spectet
 sanctificationis munus, & cuius ministe-
 rio accipiatur sanctitas. Deinde scriptū
 est: Oportuit Christum pati, & sic in glo-
 riam intrare. Considera carnificum sce-
 lere Christo vt hostiæ ad gloriam adi-
 tū patuisse: an igitur adiunges & ad san-
 ctitatē, vt tunc sanctus esse cœperit quū
 gloriosus, vtque confectorum ministe-

Ioan. 17.

Luc. 24.

rio sanctus perinde vt gloriosus effici potuerit? Ad conferendam ergo sanctitatem, & remissionem peccatorum, debet pontificia dignitas accedere, quantum perditorum hominum scelus, viam ad gloriam aperiat.

Qui visibiliter quum natus est, mundum est ingressus, visibiliter idem etiã, & motu corporali, introiuit in sancta quum in cœlos ascendit. X V I.

RESPONSIO.

ERgo corruptioni cœlos obnoxios, adducto^o autoritate tua, ea esse mihi persuadebo, ad quorum exemplar, mandato Dei, sua sancta Moses fabricauit, in quibus thurribulum est aureum, mænna, propitiatorium, arca & tabulæ testamenti, altare, & Cherubim propitiatorium adumbrantia. Hoc si per te credere mihi liceat, licebit quoq; Paulum reprehendere, qui in Christo eiusque sanguine, non in cœlis tuis, nostram esse propiciationem attestatur. Licebit & Mosis fidem derogare, qui Christi corpus, sanctuarium quod manus Dei firmauerunt, esse diffiniuit. Licebit & Da-

PROPOSITIONVM

uidi repugnare, qui carnem Christi, nostræ arcam sanctificationis nominauit. Licebit & diuo Ioanni vanitatis notulâ aspergere, qui thurribulum ad Christi linguam rescribit. Licebit diuum Dionysium refellere docentem, sancta sanctorum ea esse, ex quorum plenitudine vnâque exuperantia in creaturas redundet sanctitas. Hæc huius verba sunt: Deus qui infinita habet nomina, vt sanctus sanctorum, Deus Deorum, Rex regum &cæ. Deinde vt rationem reddat, cur Deus eo nomine fuerit insignitus, adiungit: quoniam autem omnium author rerum, omnium plenissimus est, ex vna exuperantia quæ omnibus antecellit, sanctus sanctorum dicitur. Si igitur sancta sanctorum à Dionysio bene distincta sunt, & ex tua sententia, ea cœlos creatos esse credimus, cœlos Deum esse docebimur, vt superiores & præstantiores naturis omnibus: ex quibus cœlis sanctorum sanctis, in naturam Christi carnis sanctitas redundarit. Nam à sanctis sanctorum, id est, à natura sanctificatione, caro Christi sanctitatem obtinuit. Præterea te authore, cœlos cū Dei Trinitate connectemus, vt deinceps nobis

De diui. nominibus.

fit adoranda quaternitas. Nūc ad tuum visibilem & localem in sancta introitū transeamus.

Arcanum minimēque conspicuum fuisse verbi Dei in hominem descēsum, contra tuam propositionem credimus: fuit enim incarnatio Dei non conspicua: sed verbum hominem factum, sanctitate gloriāque præditum, ac humanis manibus atrectatum esse, non inficiamur. Dicam hoc cognito mirum esse mihi, tam repēte de sententia te decessisse: Qui paulò suprā docuisti in gloriā introiuisse, nihil aliud esse, quàm in sancta intrauisse, ideóque dici oportere Dominū per crucē in sancta intrauisse: nūc mutato proposito, huius introitum in diem à resurrectione quadragesimū reiecasti.

Videtur Paulus non posse aliter, quàm de XVII. ingressu in sancta post passionem intelligi, & post effusionem sanguinis in cruce: crucem vero non dicimus sancta, sed medium quo Christus introiuit.

RESPONSIO.

Docuisti Christum ab ipsa cōceptione semper fuisse sanctum: nunc autē

PROPOSITIONVM

hunc tradis *per medium crucis* (tuis verbis utar) post ipsius gloriam sanctificatum esse, id est, in sancta introiuisse: non tamen aperis ad utram opinionem adhaereamus.

XX. *Christum in cruce moriendo, ac sanguinem effundendo, intrasse in sancta, & tunc propalasse sanctorum viam, indicant multa miracula, quae tunc facta sunt: puta quod velum templi scisum est, quod mortui, qui in inferno detinebantur, resurrexerunt, quod dixit Christus, Omnia consummata sunt: tunc enim sanguinem in sancta inferebat.*

RESPONSIO.

SI quum hostia animam agebat, in sancta sanguinem inferebat, ubi pontificis ministerium? Cur sanguinis illationem in diem à resurrectione quadagesimū paulò antea reiecisti? Cur docuisti in sancta introire aliud esse nihil, quàm in gloriam introire? In sancta, tuo iudicio, intrabat holocaustum nostrum dicens, Omnia consummata, sed in gloria non intrabat: non enim ante resurrectionem in eam introiuit nec potuisset sepulchro contineri, vel recondi gloria præditus

præditus. Denique si hac in tua sententia conquiescimus, negabimus vos sequendo Christum, ut docuisti, in sancta sanguinem inferre, quum sacrificatis: non enim instar Christi ad crucem affigimini. Pauli verò doctrinam cum tua iterum conferamus. Christus, hoc teste, in sancta sanguinem inferebat, ut orans pro nostra hūc offerret ignorantia. Hoc enim, inquit, fecit semel. At ex Christo iam mortuo sanguinem profudit miles, qui sanguis poculo non fuit exceptus à Christo pontifice, sed totus, ut ab holocausto, in terram defluxit. Quo modo ergo Christum mortuum animo comprehendemus, sanguinem, (qui in humum palam influxerat) in sancta poculo intulisse, ac sepulcro conclusum ibi pro nobis obtulisse? Non enim debuit sanguis pro nostra offerri ignorantia prius, quam in sancta fuerit illatus, nec ante sanguinis oblationem nostra remitti ex lege potuit iniquitas.

*Quum in caelos ascendit, misit spiritum suū, X I X.
quo omnes suos abundè aspersit merito sanguinis sui, quem in sancta detulit, illo enim aspergimur recipiendis sacramentis.*

HAc allegoria superiores omnes propositiones obscurasti. Suprà docuisti morientem Christum in sancta sanguinem intulisse, eoque suos aspersisse: sed nunc sanguinis in vicem, spiritus sancti personam obducis, qua in Pentecoste aspersi fuerimus, merito illati in sancta sanguinis. Si verò spiritus sancti nobis est aspersio, quid de poculo sanguinis pronuntiabis? huius enim asperionem nullius esse usus, aut momenti, innuere videris. At accipi ab Ecclesia, potari sanguinem, eoque nos aspergi in remissionem peccatorum: carné enim potantiū elui asperso & potato sanguine, per spiritum in ipso corporaliter inhabitantē, nō autē aspergi à sancti spiritus persona vel merito sanguinis, seorsum à sanguine: alioqui in Caluini gratiam dici posse video sacramenta, gratiam non conferre, sed fide eam à spiritu sancto sumi, cuius rei sacramenta signo sint & testimonio. Hanc ergo doctrinam hostibus nostræ fidei relinquamus.

Vide si Christus sua morte non intercessit xx.
inter Dei iustitiam & nostra peccata, magis
quàm inter prius & posterius, ut tu loqueris.

RESPONSIO.

Huius sententię nō memini, sed dixi-
se me non inficiabor Christum po-
tato sanguine sese suosque emundasse
ad seruiendum Deo: ideoque noui te-
stamenti mediatorem esse ut morte in-
nostram redemptionem intercedente,
qui aspersi, & aspersione fuerant hære-
des instituti & vocati, hæreditatis æter-
næ promissionem assequerentur: non e-
nim est Christus eorum mediator, qui
expiati non fuerint.

Probe vir, ne me existimes tam nullius
esse iudicij, ut putem hostiam, quatenus
hostia est, pontificis munus expleuisse,
ut ipsa precibus Deum pro nobis pro-
sequeretur mortua, ac ut oblata in obla-
tionem incūberet. Nam offerendi mu-
nus, non ad hostiam sed ad pontificiam
dignitatem pertinere testatur Apосто-
lus: Omnis, inquit, pontifex ex homini-
bus assumitur, ut offerat dona & sacrifi-
cia pro peccatis. Christus ergo in cruce

Hebr. 5.

PROPOSITIONVM

nostrum factus peccatum, maledictum, execratio, torris ab igne reuulsus, à Deo derelictus, holocaustum, spinis, id est, maledictione terræ nostræ coronatum, vt nos à maledicto redimeret, existens in aliena potestate, catenus pontificis liberi, sydari linea adornati, officio fungi non potuit. Hanc in sententiam adduco omnes legis expiationes, quæ quidem pontificis nõ alieni iuris, & vestitu pontificio exornati, operã requirebant.

Quum de Christo salute mea mihi sermoest, mecũ ipse reputo, an is de se loquatur humanitus: vt quum dixit: Foderunt manus meas: Cũ iniquis deputatus sum: Cur me dereliquisti, &cæt. Rursus quum humanitus loquitur, hæc me subit consideratio, gerãne personam ornati æternique pontificis, an hostiæ pro peccato mirabili mysterio mactatã, an verò holocausti à gentibus extra castra interfecti, maledictum ferat. Hinc fit, vt scripturæ locos de Christi persona nos erudientes distinctè ac differenter accipiã, ne si res eas confuderim, in scripturam commisisse inueniar. Hoc si tibi quoque faciundum duxeris, quum ad salutis nostræ mirabilem dispensatio-

Psalm. 21.

Luc. 2.

Matth. 26.

nem mentis aciem intenderis, pontifici Christo, quod pontificiæ functionis est attribues, & hostiæ pro peccato, quod ad huius naturam cõditionemque pertinet: sicut holocausto, quod huic proprium est, ascribi oporteat. Tum autẽ, Christum sanctum æternũque pontificem, à se ipso hostia pro peccato per seipsum oblata, distinguendum esse tibi putabis: non secus atque humanitatem huius à diuinitate distinctè considerat Ecclesia. Eũque dices in priore tabernaculo, id est, in plasmate Dei non poluto, se in hostiam pro peccatis nostris secundum legem obtulisse, mysticẽque immolasse, mortem peccatis debitam luiturus. Deinde per hostiæ mysticæ sanguinem, quem vt pontifex intulit in sancta, se hominem à peccatis nostris (quæ voluntate ac imprecatione sua fecerat) sanctificasse, confestim suos per eundem sanguinem sanctificaturus, & in sancta intromissurus, id est, è nostra carne (quæ plasma Domini est & erat ante præuaricationem sanctum, sed inspiratione tenus, ideóque vi resurgendi à se minimè præditum) nos in carnem natura sanctam, diuinissimi sanguinis &

quid sit tabernaculũ prius.

PROPOSITIONVM

corporis participatione immutaturus: vt per spiritum in sanguine, carnéque corporaliter inhabitantem & naturaliter, vim eam resurgēdi nancisceremur, quæ plasmatis naturę tributa nõ fuerat, quæ quidem Christi carnē excicitauit à mortuis. Cognosces præterea hunc ipsum sub dio secundū holocausti legem, id est, extra Ecclesiam quæ sanctum tabernaculum est, ab hominibus perditis occisū, holocausti vicē subiuisse, vt sanctificatos, antea sub peccato venundatos, morte sua redimeret: & per suā carnem & sanguinem cuius manducatione potūque fimus participes, vnūmque cū ipso corpus efficimur, in eo moreremur ac resurgeremus: quo beneficio qui sibi interdicit, vita æterna se abdicare cognoscitur.

De holocausto necessario, & hostia pro peccato voluntaria.

Holocaustum, quoniam ex eo humana cupiditas ad suam sanctificationem vsurpare nihil poterat, sed erat pro peccato quæ culpam insequabatur, & hostiæ pro peccato, necessario succedebat, in lege sacrificiū necessarium vocatū est. Hostia verò pro peccato, vt quæ in eorū

expiationē qui sanctitatis desiderio tenebantur, nulla eis aut pōtifici illata vi, in Ecclesia mactabatur, voluntaria fuit appellata. Hac quoque differentia ex propriis Christi verbis, ab holocausto sacrificium voluntarium patres distinxerunt, quòd Christum tradi gentibus oportuerit, & ignomina ab eis affici, & vt holocaustum in pœnæ luitionem crucifigi: Qua in re vis ei maxima inflicta est, qui volens, se sanguinēque prius obtulerat pro peccatorum remissione, & voluntate tenus occiderat, nolens morti se subducere. Ad superiora hoc quoque discriminis adiiciet, qui exactā sacrificiorum rationem habuerit, quòd minimè pontifici licebat ex holocausti sanguine populum sanctificare, ac testamentum dedicare, cui rei necesse erat operā dari hostiæ pro peccato sanguinis aspersione. His cognitis, vt ad propositum recurat oratio, repetam quod te minus intellexisse significas, mortem Domini interpositam fuisse inter expiationem, & promissæ hæreditatis ademptionem, vt culpæ cōdonationem, quā sacrificio voluntario obtinuerat Ecclesia pœnæ luitio & satisfactio per mortē

PROPOSITIONVM

Domini coactam subsequeretur, & morientis sancti sanctorum pro suis sanctis meritum, eos ad hæreditatis adeptionem præcederet.

De vulgari editione.

XXI. *Vulgaris editio catholica & docta, & catholicis omnibus retinenda est: non autem vlla ratione reprehendi potest. Non enim sine mysterio, habet in præfenti, datur, & in futuro, dabitur: qua idem mysterium & sacrificium fiebat, quod in cruce cum sanguinis effusione factum est.*

RESPONSIO.

Vulgatæ editioni qui iustum honorem decreuerit, eius verba non inuertet, vt Euangeliorum inuertat veritatem: sed dicet: Hoc est corpus meum quod pro vobis datur, in præfenti, non dabitur: non enim Eucharistia, vt incircūscriptū corpus Domini, passionique non obnoxium, in crucem subiit mortura, quamuis pro vita nostra nobis à Deo hæc in cibum data sit. Præterea, nescio an conscientia non candidæ suspicione liberum se præstare possit, qui

non solum in alieni intēpestiuique temporis ratione peccauerit, pro præsentī futurum vsurpans, sed Christi sententiā verborum impropriorum mutuacione ac suppositione conturbarit & obscurauerit: Paulinæ contextus orationis ita habet: Hoc est corpus meum, q̄ pro vobis frāgitur: Scribæ verò vel interpretis vitio legitur, tradetur. Chrysostomus in lingua sua, vt scis, doctissimus, nō temerè aut imprudenter euangelicum contextum sequutus est. Is frangitur legit, scribitque Dominum in cœna passum, quod in cruce pati noluerit, vt scriptura impleretur, dicens: Os non comminuetis ex eo. Et quot quot hætenus fuere docti scriptores, in Lucæ Paulique lectione, propriisq̄ eorum vocabulis acquieuerunt.

Miror Erasmus id non animaduertisse, qui XXII. semper vertit per præsens vocabulum quod Græcis nunc præsens nunc futurum significet, scilicet ἐν χρόνῳ ὄντων. Hebræa autem veritas vtitur dictione futuri temporis.

RESPONSIO.

PROPOSITIONVM

PArum me mouet Erasmi authoritas: non enim esse tanti mihi videtur, vt secundum eius iudicium obstringam me religione: nec vt nunc tecum de Grammatica concertē, mihi videtur esse presentis occasionis. Totā ergo tuam hanc cum Erasmo controuersiam Grammaticis relinquo disputandam. Interim Græcos & Latinos mystas appello, qui metam, iusque nobis hac in re constituent. Sed te potius consulam, profiteri an debeam, panis fuisse substantiā, quam Dominus fregit post benedictionem, deditque, dicēs: Hoc est corpus meum? si panem non fuisse, sed corpus affirmaueris, obsecro te vt non pigeat dicere, an frangendo, dandōque Dominus diceret: Hoc est corpus meum? Quid faciebat hæc verba pronuntians? nonne benedicebat, frangebat dabátque? Hoc vt fatearis, cogunt hæc Euangelistarum verba: Benedixit, fregit, deditque dicēs. Nam si fregit dicens, dicendo frangebat, & frangendo dicebat: non frangitur pro vobis, quia iam frangebatur, sed frangitur: & dando non dixisset, dabitur, sed datur. Cur ergo quod presentis, est doni ac fractionis, in spē futuri boni

extrahemus?

His examinatis, ad effusionem poculi trāseam^o. Quārā rursus, bibēdo quid in suū corpus effundebāt Apostoli? nonne sanguinē? dic insuper an haurire, & non tamē effundere potuissent? Si poculū ci tra effusionem fieri nō posse tibi videatur, & fatearis fuisse non vinum, sed sanguinem qui effundebatur, cur ad futuram effusionem respicis? Cæterum, dic quorsum effunderetur quum potando effundebatur, an id frustra, aut per iocū fuisse factum credis? Quantum ad me attinet, haud dissimulāter me nihil ambigere profitebor, in remissionem peccatorum à Domino porrectum, & à discipulis haustum & effusum fuisse, vt dici non debuerit, bibite sanguinem qui effundetur, sed effunditur in remissionem peccatorum. Hoc me docuit omnium Euangelistarum cum diuo Paulo consensus: ij enim præsentem sanguinis effusionem adnuntiant: tu verò aliorum accipis, nec ferendus tibi videor Apostolis assentiens: sed ad futuræ spem effusionis animum nostrū traducis: quasi nullius vsus fuerit mystici sanguinis potus ac effusio. Si ita habet, quorsum ad-

PROPOSITIONVM

uersus Calvinū tanto animi motu contendimus, eam fuisse non vini, sed sanguinis effusionem? spe enim ac fide futuram effusionē, & non eā nostrā mysticā amplexaris: præstaret tamen eam tueri opinionem, quā mendacij suspectam habere veritatē. Hic, inquit Veritas, est meus sanguis effusus in remissionē peccatorum: Contrā, inquis, in cœna non fuit effusus, sed effundēdus in remissionem peccatorum. Ergo, inquam, in cœna nihil fiebat in remissionem peccatorum? At in Missa eum ipsum sanguinem è poculo funditis, hoc quod fecit Christus (nisi nos luditis) faciētes, in effusionis mysticæ memoriam. Replicas, non eius effusionis memoriam excitari, sed sanguinis, quem ex suffosso latere confectores profuderunt. Hoc sanè mihi mirum est, quū memoria non sit rerum futurarum, sed præteritarum. Si post resurrectionem hoc mādatum habuissent Apostoli, non haberem quod obloquerer, sed in ipsa Christi Missa hoc à Christo fuisse pronuntiatum palam est.

Scriptum est, Omnia opera Domini veritas: dici ergo non potest non vera esse quam Dominus verbo creauit san-

guinis natura. Quæ cum vera & ipsissima, cum ea fuerit quæ ex suffosso latere promanavit, dici non debet vi sanctificationis non fuisse prædita: & eam facultatem si habuerit, dici nõ debet hac ipsa potantes non affecisse, saltem si potus est communicatio: quamvis potata effigie, cum ea quæ humanitatis effigie retinebat, non congrueret. Non enim vis sanctificationis ab accidentibus, aut carnificum ministerio, sed à consecrati natura sanguinis producitur ac emanat. Dic quæso quum sacrificas, num è poculo in tuum os sanguinem effundis? fingisne quòd sis aliquanto post effusus? si nihil fingis, sed re vera in remissionem peccatorum, carnisque tuæ lauarum, in te naturam sanctificationis immittis: quod Apostolos post Christum fecisse non improbas: cur dicis Dominum sanguinem non effudisse, sed eius meminisse solum, quæ futura erat effusionis? Sanguinem à vobis fundi ad vestram sanctificationem comprobant secreta vestra, ante & post communionem preces. Si igitur bibitis, ac funditis in remissionem peccatorum, & ita eius sanguinis effusi, qui in sancto spiritu per

PROPOSITIONVM

verbum Dei factus & oblatus est, memoriam refricatis, cur ille ipse in remissionem peccatorum ab Apostolis in veritate effusus esse dici non debet?

Paulò superius mysterium quod post Iudaicam cœnam factum fuisse credimus, vnum cum eo, idẽmque sacrificiũ esse docuisti, quod in cruce sanguinis effusione violenta factum est, qua doctrina animum meum suspendisti. Moses enim ostendit holocaustum ab hostia pro peccato, effectibus, tempore, ac loco secerni oportere: & hostiam pro peccato, quatenus pro peccato sacrificatur, holocausti vicibus fungi non posse: quòd ex lege, holocausto hæc antecedere debeat. Sic & Pascha, quatenus est hostia transitus Domini, sacrificium propitiatorium esse nõ posse. Nam propitiatorium pro peccato erat, & non edebatur, sed extra castra cremabatur: Pascha verò in familia fiebat, & comedebatur. Præterea, pro peccato à pōtifice solo sacrificabatur ad testamenti dedicationem, sed pascha singuli patres familiàs sacrificabāt. Distabat ergo Christus hostia, à se holocausto.

At authoritati tuæ donemus, omnia

sacrificia, nulla in Christo distinctione, re, numero, effectúque vnum esse. Quare vnum illud in cœna factum, in cruce resectum esse doces? Quid ei sacrificio crucis supplicium adhibitum adiecisse demonstrabis? Si nihil addiderit, incremento inutili frustra cumulatum esse non negabis. Sed si alterutri opus fuerit accessione perfectionis, non vnum fuisse, sed duo necessariò concludes: quod enim vnum idemque est, sibi ipsi non antecelleret. Nõ ergo iniquo feras animo, inter perfectã pro peccato, & pro transitu ex hoc mundo Missam, & inter perfectum consummationis holocaustum, non nihil discriminis intermitteri: saltem quantum ad affectus & circumscriptiones attinet.

Sacrificium Christi in cœna plenum, perfectumque fuisse, Cypriani epistola libri secundi tertia comprobatur. Si Christus, inquit, Dominus & Deus noster ipse est summus sacerdos Dei patris, & sacrificium Deo patri primus obtulit, & hoc fieri in sui memoriam præcepit: utique ille sacerdos vice Christi verè fungitur, qui quod fecit Christus verè imitatur. Et sacrificium verum & plenum,

PROPOSITIONVM

tunc offert Ecclesia Deo patri, si sic incipiat offerre, secundum quod videat Christum obtulisse.

Verum fuit sacrificium, plenumque, quod ante mortem crucis fecit, ac in huius memoriam faciendum iussit Dominus. Quorsum ergo illud idem ipsum repetitum ac refectum fuisse animo nostro suggeris? Ad tuam doctrinam adhuc animum applicemus, & concedamus Missæ & holocausti vnū opus extitisse. Quam holocausti sanguinis facultatem, vim, ac virtutem agnoscis, cur à Missæ sacrificio separas? sanè vni eidemque operi, vnā eandem vim & efficaciam, non debes abnegare.

Quæso ne tibi sim molestus si te tantillum adhuc vrgeo. Vtrumque opus vnum re vera non solum sacrificium, sed mysterium esse docuisti. An ergo donatum tibi voles, vt Eucharistia mysteriū fidei, sacramentum, ac sacrificium pro peccatorū remissione pro nobis in cruce sacrificata sit, & peccata nostra luerit, nosque redemerit? At mysticū & sacramentale corpus, in circumscriptum est, ideoque passioni esse non potuit obnoxium. Hoc si non improbes, sine me quod
Deus

Deus diuisit, non copulare, aut confundere, & mysticum corpus, ab eo quod humana similitudine, effigiéque circūscriptū est, secernere: nomina enim sacrificiorum diuersa, rerum ac effectuum diuersitatem ostendunt.

Vnam eandémque ipsam penitus sanguinis naturam esse, tota animi mei cōtentione profiteor, sed hac lege, vt bis effusam fuisse accidētia sint nobis testimonio: semel vini sub accidentibus in remissionem peccatorum, ac introitum in sancta: & iterum humani sanguinis sub effigie, in sanctificatorum redemptionem & gloriæ cęlique introitum.

Puto autem frangitur & effunditur sine certa temporis ratione posita esse. XXIII.

RESPONSIO.

HAc dere mihi tecum non bene conuenit, ne salutem nostram sua ratione causáque exuamus. Hęc Euangelistarum verba sunt: Benedixit, fregit, deditque dicens, frangitur. Si temporis ratio in fractione tibi nulla est, quid de benedictione nos edocebis? An tibi peccasse viderentur Apostoli, si dixissent,

PROPOSITIONVM

benedixit dicens, benedicitur, non secus ac scriptum habeamus, fregit dicēs, frāgitur? Idololatrię periculum ad temporis certam rationem te adigit in benedictionis consideratione: non enim ante benedictionem adorādum est antitypon: cur ergo non idem tibi est in similibus iudicium?

XXIIII *Nos autem vt conueniamus, operę precii est passionem Christi accipere & inchoatam fuisse à coena fateri, tūmq; consummatam, quum emittens spiritum dixit, omnia fuisse consummata.*

RESPONSIO.

III XX *Cypri. lib. 2. Episto.* **N**on me latet Eucharistiā nostram, mysticum & sacramentale sacrificium, ab antiquis nominatum: huiusq; corporis & sanguinis oblationem, ab antiquis passionem mysticam appellatam. Passio etenim Domini est, vt ait Cyprianus, sacrificium quod offerimus & nihil aliud quàm quod ille fecit facere debemus, scriptura enim hoc dicit: Quotiescunque ergo calicem in commemorationem Domini offerimus, id quod constat ipsum fecisse faciamus.

At constat hunc se mysticè immolasse, in cuius rei memoriam quotidianū Ecclesiæ sacrificium celebratur. Si igitur holocaustum, id est, crucis sacrificium inchoatum esse contenderis, quod hostiam pro peccato, vt huius appendix, necessario insequi debuerit, tibi non repugnabo: sed nō efficies quo minus mysticum ac sacramentale sacrificium, ab eo quod extra Ecclesiā in tenebrarum potestate palam, nullōque sub sacramento factum est, non distinguamus.

Quilibet videre potest illam Nysseni opinionem de corpore Christi sine anima discipulis tradito, non posse subsistere: Nam vt viuamus per Christum, oportet à nobis eum viuum sumi.

XXV.

RESPONSIO.

Superioribus meis literis hanc tuam Nysseni censuram dissimulaueram, existimans fore, vt tandem viri tanti nomen, hoc apud te autoritas inueniret, vt eius in sententia, opinio tua cōquiesceret. Sed quoniam in eius reprehensionem tam affectatè inuehite perspicio, cogor in huius patrocinium tuū insul-

PROPOSITIONVM

tibus non nihil obducere, & quædam
attexere quæ disputationis gratia exa-
minanda esse putauit.

Vt viuamus, è Christo Deo nostro vi-
tã peti oportere, tua omniumque piorũ
sententia est. Vitæ autem participatio-
nẽ an ab anima Christi, an ab eius spiri-
tuali carne fortiamur, inter nos est in-
stantis quæstionis. Tua enim propositio
huc videtur pertinere, vt ostendas, exa-
nimem Christi carnem nõ posse vitam
præstare: ideóq; vt vita potiamur, Chri-
stum anima præditum insumi à nobis
oportere. Vt autem hanc nobis absol-
uas difficultatem, quæram ex te, vitalis-
ne ac viuifica fuerit Christi caro? Dein-
de si esse viuificã fateris, an id habere ti-
bi videtur ab anima, an à natura carnis
nostræ, an à verbo quod caro factũ est?
Si à verbo habere concesseris, an quum
exanimis caro fuit in sepulchro, dici de-
buerit eam vim suam amisisse, dicique
non debuerit filius Dei sepultus exani-
mis? Vt te ad huius quæstionis dissolu-
tionem facilius explices, rursus quæro,
an ab anima vitam habuerit Verbum
Dei, an ab æterno patre, vt̃ diuus Ioan-
nes attestatur, dicens: In ipso vita erat &

alio loco: Sicut Pater vitam habet in semetipso, ita dedit filio habere vitam in semetipso. Quo loco illi esse datum habere vitam, & illum ex Patris essentia ab æterno genitum, idem esse non contradices. Si ergo verbū Patris est æterna vita, & verbum caro factum est, nõne factum cõsenties, quum in Mariam sanctus spiritus superuenit, eamque virtus altissimi obumbravit? Hoc si non reprobos, non debet in tuam reprehensionem venire qui dixerit, id quod de sancto spiritu ex Maria virgine conceptum est, viuificationis facultate fuisse præditum.

Anima ergo quæ nec ex Virginis natura, nec ex Verbi substantia est, filio nõ dedit vitã habere in semet ipso. Et quæ sua præsentia vitalem non effecit, excedens ex eo, vitæ facultate priuare nõ potuit, nec effecit, vt si in sepulcro positum comedisses, vitam non habuisses. Ergo vt vitam habeas, satis tibi est examinem Christi carnem manducare.

Paulus non ab anima Christi, sed ab huius diuinitate in Christo mortuo inhabitante, vitam nostram profecturam esse docet, dicens: Deus qui suscitauit

PROPOSITIONVM

Christū à mortuis viuificabit vestra corpora mortalia, propter spiritum eius inhabitantem in vobis. Diuinitas ergo quę in exanima christi carne inerat, nostra corpora ex morte excitabit, vt̄ christum excitauit.

Si dixeris Christum non de sola carne, sed de animato corpore intellexisse, dicētē: Hoc est corpus meum. Qui me manducat, viuet per me: Interrogabo, num Christi caro fuerit proprium Dei corpus, etiam in sepulchro conclusum, vt̄ diuinitas dicere potuerit: Hic meum iacet corpus, nōsque dicere possimus Christum, quamuis exanimem, in sepulchro iacuisse? Quum Christus de Lazaro mortuo dixit: Lazarus amicus noster dormit, & Lazari cadauer Lazarū vocauit, an tibi videtur esse improprie aut ineptē loquutus? Et quū dixit, Abraham Domini diem vidisse, ac lætatum esse, an dignus censura tibi videatur, quod anima sola felicem illum viderit diem? Si hoc non reprehēdis, noli carpere dicentem, qui carnem exanimem comederit, Christi corpus comedisse: & qui Christi spiritum habet Christum habere; Christūmq; ad inferos descendisse,

quamuis sola huius anima descenderit.

Mirum mihi est, in Nysseni sententia tam grauius te offendisse, qui fatearis transubstantiationem, ~~et~~ ex terrena panis substantia, in terrenæ Christi carnis naturam non circumscriptam. Qua in re, sicut sola panis natura, non mutatis accidentibus immutatur: sic sola merâque carnis natura, absque carnis accidentibus, naturæ panis succedit, vt substantiæ panis nō circumscriptæ, ad carnis non circumscriptam naturam, mutua fiat relatio. Non ergo natura panis corporea, in animæ Christi essentiam intellectualem, carni accidentem, transubstantiatur: sed in solius carnis naturam: & mirum esset aliud in Eucharistia comedi, quàm quod transubstantiatum fuerit.

Hoc præterea ex te sciscitabor, Si in animam, panis trāssubstantiatur, cur Eucharistia sensu careat? Mirum est te docere, intellectualem animæ essentiam in ea inesse, sed ipsam essentia sua, id est, intellectu, sensu, actûq; destitui ac orbari, vt ipsa sit insensilis in Eucharistia. Sane huc ista spectare mihi videtur, vt immortalē animā mortalē ac mortuā esse

PROPOSITIONVM

doceas: intellectu enim, actúque proprio & natura intellectualem essentiam priuare, perinde est ac si mortuam esse docueris. Denique quum Christi carnis natura in Eucharistia non propria humanaque dimensione forma, loco pondere, organisque corporeis finita sit, vbi sedem animæ facies, vt nullo sensu sit prædita?

Si à natura carnis in Eucharistia diuinitatem nõ abesse docueris, & rogaris, cur ergo & animam non adesse admittat Nyssenus? Respõdeo tamesse naturale sensu carere carnis naturã, quàm non posse animam suis facultatibus suaque natura, id est, actú, intellectuque destitui, & carere. Et quantum ad diuinitatem attinet, quam à carne non separamus, hæc ratio reddi potest, quòd verbum caro factum, est quasi forma carnis & non accidens, nam per verbum caro facta est. Quamobrem à formata carne, reuelli verbum aut seiungi non posse in confesso est: quanuis animam, vt accidentalẽ mors abigere potuerit à carne. Nostram sententiam martyrum exemplum aliqua tenus adiuuabit, quorũ ad sepulchra, propter vitæ spiritum cū eo-

rum puluere coniunctum, demones expelli didicimus, virtutésque magnas edi non fecus, ac si animata essent corpora.

Hoc docetur Ioannis sexto, sicut misit me XXVI. viuens pater, & ego viuo per patrem: sic qui me manducat, viuet per me.

RESPONSIO.

Hic locus sententiam nostram confirmabit. Sicut filius à Patre missus, id est, incarnatus viuit, & est viuificus, propter Patrè in filio incarnato manentem: ita qui Christum in patre manentè comedit, viuet per Christũ, in quo maneat, vnus effectus panis vnũque cum ipso corpus, per vnus panis ac sanguinis participationẽ. Ergo ab anima quæ carnem omittere potuit, vitam non habebimus, sed à vitali carne, quam vitæ spiritus nunquam deseruit.

Ad hæc, si vera esset illa Nysseni sententia XXVII. oporteret Christum sine anima in cruce corpus obrulisse: quod est absurdissimum.

RESPONSIO.

PROPOSITIONVM

Nescio quàm tibi valida sint ab absurdo argumenta: tu tecum ipse reputa, num homini animali absurdū sit, in Eucharistia inesse absq; subiecto accidentia? Dicam interim, non esse humano more in diuinis rebus loquendū: nec decere ex humana sapientia, vel potius cæcitate, diuinæ lucis magnitudinem emetiri. Sapientiæ est ea quam celebrat Nyssenius immolatio, cuius abyssum tui ingenij acies effodere aut penetrare non potest. Audi quid hac de re à Solomone docearis: Sapientia ædificauit sibi domum, in qua mactauit victimas suas, miscuit vinum suum, & proposuit mēsam suam: misit ancillas suas, vt vocarent ad arcem & mœnia ciuitatis: Si quis est paruul^o, Veniat ad me: & insipientibus loquuta est: venite, comedite panē meum, & bibite vinum quod miscui vobis.

Considera sapientiam in domo sua cœnaculóque grandi ac strato, vt Origenis verbis vtar, suas victimas occidisse, ante quam vinum miscuerit, mēsamque parauerit: vt conuocatis ad arcem mœniáque sanctæ ciuitatis insipientibus, & paruulis, eos diuinis hostiis, pa-

scate puta Domini, vinóque veræ vitis
pasceret. Domum verò in qua immola-
tio perfecta est, Paulus docet Ecclesiam
esse, diuinæ per Christum sponsum suum
consortem naturæ, ac in carnis idemti-
tate participem: qua in domo, vt dixi-
mus, Christus Dei sapientia, victimas
suas mactauit. Quid autem mactare si-
gnificet, anque absq; sanguinis effusio-
ne mactatio fieri possit, eruditioni tuæ
relinquo iudicandum. Hoc vbi feceris,
nò ita fortasse à mystici sanguinis effu-
sione mystica, abhorrebit animus tuus,
& fateri te non pigebit sapientiam, verum
sanguinem in sancto spiritu per verbum
Dei factum, in domo sua, ad melsam suam
miscuisse, & in remissionem peccatorum
effudisse, eoque insipientes lauasse ac
expiasse potato: in cuius rei memoriam
vos poculum vestrum miscetis, Cypria-
no teste: nec ab hac fide abhorre de-
bes quod solis mentis oculis, hanc sub
mixti vini effigie, sanguinis effusionem
viderit Ecclesia. Hæc enim interie-
cto velo à sanctorum conspectu disclu-
ditur. Hoc etiam vox mystica, & hostiæ
passionisque mysticæ significatio satis
innuit. Hac enim voce docemur, ad me

PROPOSITIONVM

sam Domini verum oblatum fuisse sacrificium, sed humanitati nostræ inuisibile, factum ab eo qui potestatem habebat animam suam ponendi, ac rursus ad libitum suū sumendi, modo vni sapientiæ cognito, non cruento quidem, non tamen absq; cruore ac sanguine, tamen si Dominus nondum esset confectorum impetum expertus.

XXVIII *At, inquis, si quum designas mactatus est Christus, & huius anima, vt ait Nyssenus, ibi fuerit vbi potestas administrantis eam collocauerat, pati non potuit in cruce, oblatum sine anima.*

RESPONSIO.

2. Cor. 12. **P**Aulus in tertium cœlum raptus, siue in corpore, siue extra corpus, inquit, nescio, Deus scit: satisne tibi videtur ostendere, extra corpus animam rari, abesseque posse vel nullo vitæ periculo. Si enim extra corpus in cœlo Paulus extitisset, ac interim exanime corpus eius morti occubuisset, hoc nesciuisset ipsum difficile credi potest. At Christus qui à se volens animam ponebat, eam pro voluntate repetens, num tibi videtur post

missam reuocare eam potuisse, tãtispe-
 dum mortis impetum necessarium su-
 biret?

At vnde ista te incessit cupiditas, vt
 me in hunc non necessarium cõslictum
 alliceres? Hęc quæ te offendit Nyssē-
 ni sententia, ad me non pertinet. Non
 enim dixi, Christum quum patri se in
 mortem obtulit, sibi manus intulisse, vt
 se ab anima exanimaret, aut è suis venis
 latenter in calicem sanguinem effude-
 ret: sed eatenus se interfecisse ac sacrifi-
 casse, quod quum morti se posset eripe-
 re, noluerit: cui rei sacrificij voluntarij
 nomen imposuit Ecclesia: quòd in ea
 moriendi pro nobis voluntate, per cor-
 pus eius oblationem sanctificati simus.
 Falsò ergo & ab re tua, eam mihi de cor-
 pore sine anima sententiam obtrudis.

At fingamus Christum in Missa san-
 guinem non fudisse. Quibus argumen-
 tis approbabis Missam nostram, sacrifi-
 cium esse propiciatorium, quum nulla
 possit esse hostia propiciatoria, sine san-
 guinis effusione? Nam, vt inquit Paulus,
 sine sanguinis effusione nõ fit remissio.
 Si in Missa non est sanguinis in pecca-
 torum quotidianorum remissionem ef-

PROPOSITIONVM

fusio: sed vtī arbitraris sola effusionis violentæ memoria, per eamque remissionem assequaris, effusi que semel in cruce meritum nobis applices: dicere Paulus non debuit, sine sanguinis effusione non fit remissio: sed, sine iam olim effusionis factę memoria, vel memoriali sacrificio, non fit remissio.

Testamentum vetus, quo solennis fiebat peccatorum in testamenti dedicatione remissio, exemplar erat noui: illud autem absque sanguinis aspersione dedicari non potuit. Si ergo Dominica in cœna, noui testamenti confectionē approbes, cur contra exemplar, sanguinis effusionem ab ea reiicis? An tibi videtur absque sanguinis effusione, pontificem Christum suum conficere testamētum potuisse? Quæram præterea, cuius hostię sanguine testamentum vetus dedicabatur, & fiebat remissio? An holocausti extra prius tabernaculum immolati? Hoc tecum non sum dicturus: sed cum Paulo ad hostiam pro peccato voluntariam animum meum appulsurus: vt ostēdam à crucis coacto sacrificio, testamēti sanguinem distingui ac sciungi oportere. Accipiens, inquit Paulus, sanguinē hir-

corum ac vitulorum, cum aqua & lana coccinea, & hyssopo, ipsum quoque librum, & omnem populum aspersit, dicens: Hic sanguis testamenti quod mandauit ad vos Deus. Apostolus per hircorum ac vitulorum sanguinem, ab holocausti effundendo sanguine, animum nostrum auertit: nam ariete & non vitulo fiebat holocaustum. Quum ergo peccatorum expiationem per hostiæ pro peccato sanguinis effusionem à cœna propulsaris, sacrificium propitiatorium consequenter & testamentum nouum à cœna proscribere te necesse est: nam absque hostiæ pro peccato sanguine testamentum nouum confici non potuisse affirmat Apostolus.

Aduersus eos, qui holocausti sanguinis effusione, testamenti confectionem ac peccatorum expiationem diffiniunt, Lucæ me protegit autoritas dicentis, poculum sanguinis, testamentum fuisse nouum in effuso pro peccatis nostris Christi sanguine. Hoc, inquit, poculum testamentum est in meo sanguine, qui in remissionem peccatorum effusus est. Quia in re, sanguinem à sanguine, sacrificium à sacrificio, effusionem ab effusione di-

PROPOSITIONVM

stinxisse ostēditur: poculum enim quod testamentum est, nō ex lateris suffossione, sed ex mēsa, & effigie cognoscimus. Præterea, quum holocausti sanguis totus humi effusus sit, bibi, ne fide quidem potuit ab Apostolis, qui adhuc in passionis meritum non credebant: non ergo fide datus eis fuit in poculum absentibus & non credentibus.

Denique, qui in Ecclesia, regno Dei, testamentum ex lege confici oportuisse nō inficiatur, necesse est vt dicenti assentiatur Christū, extra mœnia, arcēq; ciuitatis Dei hæredes testamento instituere non potuisse, nisi legem soluerit: præsertim quum is sui iuris esse desuisset in tenebrarum redactus potestatem: Tu ergo, vir Christiane, nisi inficieris Christum, in Ecclesia testamentū suum tempestiuè instituisse, id est, quum sui iuris erat, nō debes sanguinis aspersiōnem, qua necessariò testamentum constitui oportebat improbare: sed ab institutione testamenti, de libertate testatoris, effusōque pro peccato sanguine iudicare, & ab ipso sacrificio de testamenti celebratione certior effici, propter mutuam alterius ad alterum relationē.

Sed si

Sed si Missam à Christo sine sanguinis effusione confectam, dicere institeris, qua cum hostiarum specie hanc conferes: si tamè ipsam esse sacrificium nõ negaueris. Hęc sanè non laudis erit hostia, nõ salutis, nõ paschatis, nõ propitiatio- nis, nec holocausti: hęc enim omnia per sanguinis effusionē hostiarū nomē acci- piebant. Tu ergo cæcum ac commen- titium aliquod nomine, figura, vel me- moria tenus sacrificium menti nostræ suggeres: vt hoc obsequio, Calvinum: archihæreticum nobis conciliemus. Is enim significatione tenus Eucharistiam esse sacrificium non inficiatur. Et Me- lancthon hęc Eucharisticum esse, id est, gratiarum actione tenus: quòd hanc su- mentes, pro beneficiis acceptis gratias agant. Et ex vobis, nisi vobis Calvinus imponit, nonnulli meriti crucis appli- catione tenus, corporis & sanguinis Eu- charistiam propitiatoriam esse docent: vt hanc aliunde, & non per se, ex seque corpus Christi sanctuariū esse nostrum intelligamus, & in ipso solo vsu, sacrifi- cium esse propitiatoriū. Si enim appli- catione tenus propitiatorium esse cre- dimus, ante vsum non erit propitiato-

PROPOSITIONVM

rium, & meritum applicatū, ab Eucharistia alienum esse docebitur: nam alienæ rei est applicatio: nec ita participatione corporis ac sanguinis communicatione, participati corporis meritum nostrum efficitur: quod enim applicatur, non esse proprium eius cui fit applicatio in confesso est: nam sui ad se non fit applicatio. Præterea Paulus docet ex multis cōiuiuis vnum effici corpus, & ita omnium esse vnum corporis ita facti meritum, propter participationē. Contrā verò vnum meritum pluribus applicatur ita tamen vt ex pluribus personis vnum corpus non constituat applicatio. Ergo hæc applicatio non parum distat à communicatione, quam Paulus Missam esse diffiniuit. Alij memoria tenus Eucharistiam, esse propitiatoriam Missam diffiniuerunt, quòd à Christo facta sit in futuri sacrificij propitiatorij memoriam. Quod me nō exigua afficit admiratione: nam ita ex memoriæ vocabulo significationis vocabulum factis: ac si Christus rei non præsentis, sed futurę memoriam celebrandam edixisset contra testimonium dicentis: Memoriam fecit mirabilium suorum, escā

dedit timentibus se.

Væ mihi, vir bone, si huic tuo applicationis vel memoriæ commento subscripsero, adactus censurae tuæ metu. Exurédū enim hoc corp⁹ cupidius tibi produxero, quàm à me finā extorqueri, vt dicā Eucharistiā, christi Dei mei corpus, Missāmque voluntariam, non esse vera, à seipsa, & per se ipsam etiā extra vsum, non autē per applicationē vel & memoriā sacrificium Christi Dei mei propitiatoriū, factū esse dicā ab ipso in cœna, regnóque suo, & ad suā mensam, verissimi hostiæ pro peccato sanguinis effusione verissima (mystica tamen) in eorum peccatorum remissionem, quæ quotidie patrantur post sacramentorum gratiam acceptam. Nam absque sanguinis effusione eorum non fieri remissionem Pauli testimonio approbatur, & vbi non est remissio, oblationem pro peccato nobis esse necessariam. Hac auctoritate adducta Ecclesia, ad quotidianorum debitorum remissionem, quotidie creat funditque sanguinem testamenti, à Christo in cœna semel effusum, in remissionem peccatorum. Hunc autem quem in humana specie ad redemptio-

PROPOSITIONVM

nem nostram carnifices effuderunt : in redemptionis causam creare non se docet ecclesia, quod vna morte parta redemptio iterari non debeat. Id etiam superfluò in vanumque fieret : nūquam enim redempti esse desiuimus, tamen si peccatum facit, vt sancti esse desinamus, vtque nobis non profit redemptio, quousque expiemur. Et quoniam absque sanguinis aspersione non fit expiatio, ad eam fit recursus in sanguine.

Quoniã hæc materia alio loco à nobis tractata est, hanc pluribus verbis non prosequemur: dicam solum, quòd si adduci me patiar, vt credam Missam non esse sacrificium propitiatorium, facile consensurum me dicentibus, Eucharistiam esse sacrificiū metonymia tenus, bibique sanguinem huiusmodi, vt qui sacrificij conditionem & naturam inse-
quatur.

At frustrà rem apertissimam tanta cōtentione terimus, quū necessariò Christus esse filius Dei tibi sit negandus, qui in hunc mundum ob nostram salutem mitti debuit, si per sanguinem hostiæ pro peccato in sancta non introiuerit antè, quàm extra portam, quasi hircus

emissarius, emitteretur, vt legem imple-
ret prius, quàm ab huius obseruatione
mors illum absoluisset. Huic rei à nobis
toties incultatę respondendum nihil ef-
se ducis?

*De manu Dei factò, & de verbo Dei
factò Christi sanguine.*

Sanguinem Christi, qui qui ex Virginis **XXIX.**
*substantia est, non minus quàm eum qui ex
materia panis verbo Dei consecratur, dici
manufactum non patitur scriptura, quæ id
manufactum solet dicere, quod humano ope-
re effectum est: contra, nõ manufactum, quod
à Deo miraculosè & supra naturam effectũ
est.*

RESPONSIO.

Quid ergo de Adamo dices? num
hic tibi miraculosè & supra na-
turam per verbum effectus esse vide-
tur? Hunc tamen manufactum scriptu-
ra solet dicere.

Denique quum scripturam non pati
dicis, vt carnē quæ ex Virgine est, manu
Dei factã esse profiteamur, nescio quor-
sum accipias: non enim te negare existi-
mo, Virginis carnē, è qua natus est Chri-
stus, esse plasma Dei, id est, opus manũ

PROPOSITIONVM

Psal. 118.
Exod. 15.

eius. Nam Dauid virginis pater de se dixit: Manus tuæ fecerunt me. Et Moses de Christo: Plantabis eos in monte hereditatis tuæ, firmissimo habitaculo tuo quod operatus es Domine, sanctuariū tuum quod firmauerūt manus tuæ. Terra ergo, in humanæ carnis & sanguinis naturam ac imaginem creata, opus manu factum in Adamo priori & secundo vocatum est: vt non verear sanguinem, quem in nostram redemptionem & salutem confectores diffuderunt, sanguinem manufactū vocitare, quòd in sanguinis humani effigie ac proprietate defluerit. Eundem verò ipsissimum, sed qui in vino non eiusdem modi consecratus est, si manufactum appellauerim, peccare mihi videbor, qui sciam non plasmatum ad communis sanguinis effigiem, sed verbo factum vini sub accidentibus humana natura non cooperante & per hunc effusum potatūque, Christum in sancta introiuisse: per eum autē qui manu factus est, in gloriam, cœlūque ipsissimum ascendisse. His ergo nominibus Paulus, vnius naturæ diuersas effectiones, & diuersas, ad diuersos effectus, effusiones celebrat: vt intelliga-

mus, cui nostram sanctificationem, & cui nostram redemptionem salutemque debeamus.

Substantiam nostram opus esse manuum Dei, ut quæ est ex Adami semine, Paulus non ignoravit. Ei autem ubi à mortuis excitata fuerit, non manu factæ nomen indidit: non quòd ipsa eadem quæ nunc est non excitetur, sed quia verbo, Surgite à mortuis, non adhibito & naturali modo exuscitabitur, ei Paulus nomen commutavit: Pauli verba hæc sunt: Scimus quòd si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam æternam in cœlis. Domus non manufacta, quam sumus in æternam ædificationem in cœlis habituri, ab hac nostra manufacta, natura non distat identitate, sed sola effectuum dissimilitudine. Quoniam alio loco hac de re abundè disseruimus, ne repetitione tibi sim molestus, non te pluribus morabor.

2. Cor. 5.

FINIS.

EX VALENTINI VANNI PRIMÆ CLASSIS
propositionibus.

165

Qui dat Deo sacrificat.

Qui dat Deo sacrificat: Christus in cœna Deo patri corpus suum dedit pro nobis, dicens: Hoc est corpus meum quod pro vobis datur: Ergo Christus in cœna suum corpus sacrificavit pro nobis. 1. propo.

Sacrificium pro nobis & peccatis nostris esse non potuit, absque sanguinis effusione:

Christus se in cœna nobis & peccatis nostris sacrificavit:

Ergo non sine sanguinis effusione, Christus se in cœna sacrificavit.

Quum verbum (facere) de sacrificio intelligitur, adiunctam habet circumstantiam, quæ de sacrificio queat intelligi: veluti quum dictum est: Faciam boves cum hircis. Item alio loco. Si aliquando verbum (facere) de sacrificio intelligitur, necesse est sacrificium præ-

PRONVNTIATA.

supponi, de quo, tanquam de subiecto, verbum facere prædicetur, vt: Faciam boues cum hircis. psal. 65.

4. Hoc est corpus meum quod pro vobis datur: Hoc facite.

Corpus quod pro vobis datur, adiuncta est circumstantia, quæ de sacrificio intelligitur:

Ergo, hoc corpus facite, quod pro vobis datur, de sacrificio intelligitur.

DE PASCHATE

Ab Antecedentibus.

5. Apud te facio pascha (meum scilicet, ne Deus alienū concupiuisse videatur) cum meis discipulis:

Christus in cruce nō erat apud patrem familiàs, nec cum suis discipulis:

Ergo nō in cruce, sed in sua familia, antè quam traderetur, se pascha fecit apud patrem familiàs.

Enthymema.

6. Post biduum pascha fit, & filius hominis tradetur, vt crucifigatur:

Ergo nō de Iudaico, quod pridie quā traderetur sacrificari debuit, sed de suo à se faciendo intelligebat.

Decima quarta die primi mēsis ex lege fieri, id est, sacrificari debuit pascha 7.

At Christus Marco teste, factō vespere, id est, decima quarta die, & vespere eius iam prateritis: (dies enim Hebræis cum solis occasu prateribat) vel (Beza teste) venit & discubuit:

Ergo pascha iudaicum, post duas vespere, contra legem facere non potuit Dominus.

Enthymema.

Christus, ex Beze & Caluini traditio-8. ne, pascha iudaicum stando inter duas vespere decimi quarti diei, & soleis nō detractis, cum patre familias comedit: Ergo accubens cum suis duodecim, soleis detractis, post duos dies iudaicū pascha facere & māducare non potuit.

Christus nocte decimi quinti diei cum 9. suis accubens, dixit: Desideravi hoc pascha manducare vobiscum, ante quā Luc. 22.

PRONVNTIATA.

patiar, quia non māducabo illud donec impleatur in regno Dei:

At impleri in Ecclesia, regno Dei, ante quàm pateretur necessariò oportebat: non enim post mortem (quæ ipsum à legis implemento absoluerat) implemento locus relinquebatur:

Ergo ante quàm pateretur suum corpus impletum pascha Iudæorum, cum suis manducauit.

10 Christus impletum pascha ante quam pateretur, nocte in qua tradebatur, cum suis manducauit, & manducandum dedit vt desiderio potiretur:

At implere pascha Iudaicum, fuit in veritate facere, id est, sacrificare, & comedere, quod esus agni post immolationē in domo cuiusque patrisfamiliàs significabat:

Ergo Christus se in domo sua (quæ Ecclesia est) à se impletū, id est, sacrificatū pascha nostrum comedit, & suis comedendum dedit, vt desiderio potiretur.

11. Christus impletum, id est, sacrificatum pascha, sui ad patrem transitus victimam, cū discipulis suis comedit, eisque

comedendum dedit:

At quod dedit eis comedendum, id legis implementum, Eucharistia est:

Ergo Eucharistia impletū & sacrificatum à Domino pascha, hostiâque vera transitus Domini est.

AD antecedentiū intelligentiam, notādū est. Hebræis noctē diei antecedere: & vni⁹ cuiusq; diei horas esse duodecim, nocti⁹q; duodecim, diēmq; cū solis occasu præterire: quāobrē tēpus crepusculi occasum solis insequens, initiū esse noctis diei, eam noctem consequētis. Itaque Christus qui post vespertas diei decimi quarti venit, initio noctis decimi quinti diei, venisse dici debet post biduū, ab eo die, quo suos interrogās dixerat: Scitis q̄ post duos dies pascha fit, & filius hominis traditur, vt crucifigatur? Si venisset ante solis occasum, intra biduum venisset & nō post biduū, nocte in qua Christus tradebatur. Non licuisset sacrificio Iudæorum faciendo operam dare: quòd ex lege præscriptus eis esset decimus quartus dies, ad sui paschatis immolationē: quāuis insequētis nocte decimi quinti diei, sacrificatum

inter duas vesp̄eras decimi quarti, Hebr̄ai manducare possent cum azymis, initio festiuitatis azymorū, quę post solis occasum decimi quarti incipiebat, & vsque ad vigesimā primā diem cū solis occasu protrahebatur. Vnde statui potest, Christū accumbēdo cum suis, seorsum à patre familiars operam Iudeorum sacrificio nō impendisse, sed suo ipsius.

A verbis Pauli probari poculi substantiam, sanguinis esse substantiam.

Enthymema.

12. Poculum benedictionis, quod benedicimus, est sanguinis Christi communicatio:

Ergo poculum benedictionis est sanguinis communicatio, quia poculum benedicimus.

13. Poculum benedictionis est testamēti sanguinis communicatio, quia poculum benedicimus:

Benedicere autem non possumus, nisi verbis adhibitis:

Ergo ad poculum benedictionis for-

mandum, verba sunt adhibenda.

Hic est sanguis meus, verba sunt à Do 14.
mino ad poculum benedictionis for-
mandum, adhibita:

Et secundum hæc verba, vi verbi for-
mata est poculi substantia.

Ergo poculum benedictionis est san-
guis Domini:

Poculum benedictionis est testamen- 15.
tum in Christi sanguine, qui effunditur
in remissionem peccatorum:

Et poculum est sanguinis testamenti cō
municatio:

Ergo sanguinis Christi communicatio
fit in poculi id est testamenti sanguine,
qui effunditur in remissionem peccato-
rum.

Sanguinis communicatio, vsu poculi, 16.
in cœna facta est:

Et communicatio in cœna facta, testa-
mentum est in testamenti sanguine ef-
fuso in remissionem peccatorum:

Ergo testamentum in cœna factum est
in poculi sanguine in peccatorum re-
missionem effuso.

17. Per sanguinis effusionem testamen-
tum nouum (quod & sanguinis Christi
communicatio est) dedicari oportuit:
Nam sine sanguinis effusione dedicari
non potuit:

I. Cor. II.

In cœna per potum poculi benedictio-
nis facta est sanguinis cōmunicatio, id
est, testamēti dedicatio: sanguinis enim
communicatio est testamentum, quo-
niam est benedictionis poculum:

Ergo poculi benedictionis potus, est
sanguinis effusio, & testamēti dedicatio.

18. Quod effunditur in remissionem pec-
catorum & testamenti dedicationem,
est sanguis testamenti:

Et poculum est testamentum:

Ergo quod effunditur in peccatorum
remissionem & testamenti dedicatiōē
tam est sanguis poculi quam testamēti.

19. Sanguis qui effunditur in remissionem
peccatorum, est substantia poculi,
Nam poculum est testamentum:

Ergo poculum non est vini, sed sangui-
nis testamenti substantia.

*Quod sanguinis communicatio, est testa-
mentum.*

Testamentum Christi est huius vltimæ voluntatis testimonium: 20.

Vltima Christi voluntas erat, vt cum ipso vnũ efficeremur, vt vbi esset ille, & nos essemus in vnũ consummati:

Ergo corporis & sanguinis participatio essentialis, realis & corporalis, quæ re vera vnũ nos facit, est nouum testamentum.

Ad absurdum.

Per Calvinologos sanguinis participatio, non est corporalis, sed fide tenus: 21.

Et corporis & sanguinis communicatio, est testamentum nouum in Christi sanguine:

Ergo testamentum nouum non fuit reuera factum reale, sed fide tenus.

Testamentum nouum fide tenus effectum est: 22.

Per sanguinis effusionem effectum est, An ergo fide tenus facta est sanguinis effusio?

In lucem antecedentium duximus hoc esse nobis subiiciendum.

Quum absque sanguinis asper-
sione, Paulo teste, testamentum dedicari non
potuit, considerandum se in animos no-
stros insinuat, quis fuerit sanguinis effu-
sor, id est, testamēti dedicator, quæ fue-
rit effusio & dedicatio & dedicationis
substantia.

Præterea, quum effusione ac asper-
sione sanguinis fieri debuerit dedica-
tio, num aspersio fuerit dedicatio? nam
aspersio aspergentis motus erat in lege
ad testamēti dedicationē, in asperso san-
guine, qui ad populi sanctificationem
effundebatur, seu spargebatur, & asper-
gens testator, & sanguis, asperisionis seu
effusionis substantia.

Probatū est poculum benedictionis,
quod benedixit Christus, esse sanguinē:
eam ergo esse substantiā è qua, per quā,
& sine qua fieri non potuerit testamen-
tum, id est, sanguinis Christi communi-
catio. Num ergo dicendus est Christus
sumens poculum, id est, bibens, & su-
mendum Apostolis distribuens, eius
substantiæ effusorem fuisse, id est, testa-
mēti sui dedicatorem: poculi sumptio-
nem, testamēti dedicationem (nam po-
culum testamentum est) & poculi sub-

stantiam fuisse, sanguinis substantiam, cuius sumptione potuque, id est, effusione (effundit enim qui potat) facta sit sanguinis communicatio & testamenti dedicatio?

Qui hoc improbabit dicens, eam sanguinis effusionem quæ ad testamenti confirmationem, in cruce à milite post mortem Christi facta est, fuisse testamenti dedicationem, quam in lege figurabat pontifex, ante quam hostiarum corpora extra castra cremarentur. Quoniam effundens sanguinem, testator esse debebat & pontifex, è confectore milite, testatorem & pontificem constitui necesse est: is enim effusione à se facta Christi corpus aqua asperfit, & sanguine, ut Calvinologis placet, in remissionem peccatorum & omnium sanctificationem.

In Baptismi sacramentum tria quoque ad Baptizati regenerationem accedunt. Baptismus, id est, ablutio & peccatorum remissio: Baptisans, id est, regenerans: & aqua & spiritus, ablutionis substantia.

Similiter in circumcisionis ministerio hæc erant consideranda: Præputium, circumcisio, id est, foedus, & circumcidēs,

id est, præputij amputatione fœdus iniens.

Testamenti noui dedicandi forma fuit veteris testamenti dedicatio. Nam, vt diximus, hostiarum pro peccato sanguinis aspersio, vel effusio, erat testamenti dedicatio: quæ per inquinatorum sanctificationem fiebat ad carnis emundationem. Aspergēs, testator & pōtifex erat, id est, testamenti, Dedicatori. Sanguis aqua mixtus, erat aspersiois, dedicationis & sanctificationis substantia.

Sicut ergo aspersio erat in asperfo sanguine testamentum, & inquinatorum sanctificatio: Ita potus qui aspersioni respondet, testamentum nouum esse debuit, & remissio peccatorum, in potato asperfoque sanguine, qui bibitur & aspergitur in eam ipsam peccatorum remissionem. Nam aspersioem, vt supra demonstrauius, effusionis nomine Paulus diffiniuit.

Quando Christus in sancta sanctorum per effusum suum sanguinem, in sancta introiuerit, vt legem impleret.

secundum ordinem Melchisedech, præ-
cursor pro nobis introiuit in interiora
velaminis:

Quum testamentum suum sanguinis ef-
fusione, poculoque dedicauit, hoc egit
factus pontifex secundum ordinem nõ
Aaron, sed Melchisedech & dedicauit:
Non enim vt priuatus ei ministerio in-
cubuisset:

Ergo quum poculi potu testamentum
dedicauit, in velaminis interiora per
suum sanguinem introiuit.

Christus in velaminis interiora in- 24.
troiuit, vt legem impleret & corrigeret:
Legem autem implere debuit, ante quã
pateretur: Nã à legis implemento mor-
te solutus & iustificatus est:

Ergo prius quàm pateretur, in velami-
nis interiora introiuit.

Ante illati in sancta sanguinis obla- 25.
tionem pro peccato, ex lege fieri non
poterat testamenti dedicatio, nec po-
puli sanctificatio:

Christus ante mortem crucis testamen-
tum suũ dedicauit, & se ipsum suosque
asperfione sanguinis sanctificauit: Ioan-
ne teste, dicẽs: Pro eis sanctifico meip-
sum:

Ergo vt figuræ veritas responderet, post illati à se sanguinis in sancta oblatione, testamentum suū dedicauit & suos sanctificauit.

26. Christus assistens futurorū bonorum pontifex, per tabernaculum diuinitatis non manufactum, nec huius creationis, id est, per proprium sanguinem, introiuit semel in sancta:

Is autem quum sui corporis & sanguinis communicationem fecit, assistebat futurorum bonorum pontifex:

Ergo quum sanguinis communicationem fecit, in sancta per non manufactū suum sanguinem introiuit.

27. Sanguis Christi, sanguinis humani, id est, peccato corrupti similitudine finitus, manufactus erat. Christus enim natus est ex virgine manufacta, vt quæ ex viri femine naturali modo genita est:

At per non manufactum sanguinē Christus introiuit, quāuis per proprium sanguinem introiuerit:

Ergo non per sanguinem, qui esset naturali modo in humani sanguinis effigie factus, in sancta introiuit.

Omnis substantia per verbum omni- 28.
 potentis, & secundum verbum facta &
 formata est. Dixit enim & facta sunt:
 Christus omnipotens de vino calicis di-
 xit: Hic est sanguis meus:
 Ergo per verbum, & secundum verbum,
 ex vino facta & formata est sanguinis
 Christi substantia.

Sanguis per verbum factus, non fuit 29.
 manufactus, id est, humana natura coo-
 perante, naturalique modo:
 At per proprium sanguinem, sed non
 manufactum in sancta Christus introiuit:
 Ergo per proprium sanguinem, sed qui
 per verbum factus est in calice, in sancta
 introiuit.

Christus per effusum in cruce sangui- 30.
 nem, in gloriam coelumque ipsum in-
 troiuit:
 Sanguis in cruce fusus manufactus erat,
 id est, humana natura cooperante:
 Ergo per sanguinem manufactum in glo-
 riam coelumque ipsum introiuit.

Velamen sanctitatis Christi, est Chri- 31.
 sti caro, teste Paulo dicente: Habentes

fiduciã in introitum sanctorum in sanguine, per velamen, id est, carnem: Christus in velaminis interiora per proprium sanguinem introiuit: Ergo in se ipsum introiuit, id est, à se ipso vt Deo, se hominem nostris circumdatum infirmitatibus sanctificauit.

Ex opinione Caluini ad absurdum.

Enthymema.

32. Per Caluinum non sanguis, sed sanguinis signum sacramentale factum est, hoc verbo, Hic est meus sanguis: Ergo non secundum verbum, pro sanguine signum sanguinis à Christo Caluiniano factum est, vt esse, apud ipsum, illud verbum impossibile ostenderetur.

33. Legis pontifex in vmbra futurorum honorũ, per Caluinologos Christi corporis veritatem (quam præsentem fides patribus faciebat) ministrabat: Christus Caluiniãus cum vmbra & in vmbra, id est, cum pane & in pane, sui corporis veritatem eo exemplo ministrabat:

fieri.

Ergo